

ЛЕЗГИ Газет

Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед ч'ал хуьх!

1920 – йисалай акъатзава

N 2 (11063) хемис 12-январь, 2023-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Цийи карханаяр, майишатар

Хийир ЭМИРОВ

РД-дин Къилин информациядин къуллугъди “Лезги газетдин” редакциядиз хабар гайивал, 10-январдиз Дагъустандин Къил Сергей Меликова региондин экономика вилик тухунин оперативный штабдин алуькнавай йисан сад лагъай заседание кыле тухвана.

Кар алай месэладал къведалди, республикадин регъберди къуллугърал алай бязибур дегишарнавайдан гъакъиндай малумарна. ИкI, РД-дин энергетикадин ва тарифрин (къиметрин) министр Ризван Мурадов къуллугъдикай азадна. Адан чкадал, министрдин везифаяр тамамарзавайди яз Шихалиев Марат Шамильевич тайнарна.

Региондин Къили суварин йикъарин нетижаярни къуна. Гъа гъисабдай яз, ихтилат оперативный гъалдикай, агъалийрин хатасузвал таъминаруникай, ЖКХ-дин майишатди ва чимивилинни энергетикадин комплексди цийи йисан каникулрин вахтунда ара датлана къвалахуникай ихтилат кудна.

Сергей Меликова РД-дин Къилин ва Гъукуматдин Администрациядин къвалав тешкилнавай, хаталу дъушъушар хъайила, тади серенжемар къабулдай оперативный штабдиз сагърай лагъана. “Санлай къачурла, вири секиндаказ кыле фена. Хъайи хаталу дъушъушар суткадин къене арадай акъудна. Штабди гъар са дъушъушдиз фикир гана”, - къейдна региондин Къили.

Цийи йисан суварин ял ядай йикъара Дагъустандин муниципалитетра 30-дав агакъна оперативный штабар ва бязи районра дежурство кыле тухудай жавабдар работник тайнарнавай. Штабра 1500-

дав агакъна къуллугъчийри чпин везифаяр кыле тухвана.

Идахъ галаз сад хъиз Сергей Меликова Дагъустанда рекъерин гъерекатдин хатасузвал артухарунин лазимвал авайдакай малумарна. Мукъвал вахтара и месэладиз талуьк яз къабулзавай серенжемар веревирд авун патал махсус совещание кыле тухуда.

Республикадин руководителди къалабулук кутадай делилрикайни рикел хкана. Январдин ял ядай йикъара транспортди хъ галаз алакълу 40 дъушъуш арадал атана. 67 касдиз хасаратвал, 3 кас телеф хъана. Автомашинрик ирид дъушъушда инсанар акатна, абурукай къвед къена.

Докузпара райондин Авадан хуьр газдикай хкатуниз талуьк яз региондин Къили талуьк идарайриз са жерге тапшуръгар гана.

“7-январдиз газдалди таъминарзавай линияра давление агъуз хъуниқди хуьруьв газ агакънач. Талуьк къуллугъри тади галда герек серенжемар къабулна. Мад сеферда ихътин дъушъушар арадал татун патал гъална къанзавай технический месэлаяр ава. Давление агъуз аватун энерготопливо чуьнуьхунихъ галазни алакълу я. Чна и карни таквазвайдай къуна виже къведач. Са ни ятлани вичин хуси жибинар пулуналди ацурда лугъуз, инсанар вучиз къайи къвалера тазвайди я? Чна, Дагъустандин Кеферпаталай эгечна, вири районар ахтармишун лазим я. Законрал амал тийизвай дъушъушра, энергоресурсар чуьнуьхзавайла, чун герек серенжемар къабулуниз мажбур я”.

Дагъустанда и месэладал машгълул жедай махсус десте тешкилда.

Региондин экономика дурумлувилелди вилик тухуниз талуьк яз Сергей Меликова республикадин къенепатан мумкинвилерикай менфят къачуна къанзавайда-

кай лагъана. “Санлай къачурла, чна къабулнавай серенжемери экономика ва бизнес, алай аямдин шартлариз килигна, вилик тухуниз куьмек гузва”, - лагъана Сергей Меликова.

Дагъустандин Къили бюджетдин сиясатдин менфятлувили государстводин экономикадин хатасузвал таъминарзавайдал фикир желбна. Уьлкведин регъберри вилик эцигнавай везифаяр къилиз акъудун патал бюджетдай ахъайзавай вири такъатар тайнарнавайвал ишлемишна къанда, къейдна Сергей Меликова.

“Уьмуьрдиз кечирмишзавай проектар зурбабур я. Чна чара ийизвай такъатар дъыздаказ ишлемишунал гуьзчивал тухвана къанда”, - лагъана региондин Къили.

С.Меликова къейд авурвал, Дагъустандиз масабурухъ галаз бягъс члугвадай, конкурентдин алакълуна авай промышленность ва инфраструктура, жуьреба-жуьре къуллугъар ийизвай вилик фенвай жел, менфятлу хуьруьн майишат герек я.

РД-дин Гъукуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель Руслан Алиеван гафаралди, виликдай хъиз, карчивал вилик тухуниз къетлен фикир гуда. Гъвечли ва юкъван бизнесдиз жуьреба-жуьре куьмекар гуда.

Уьлкведин гъукуматди региондиз хейлин куьмекар гузва. ИкI, алуькнавай йисуз медицинадин работникриз социальный пуларин гъисабдай гъар вацра 4, 5 агъзур манатдила 18,5 агъзурдав агакъдалди (гъар са касдин къилиз) пулар гуда. 18,5 агъзур манат - районрин ва участокрин больницайрин духтуррив, поликлиникайрин, амбулаторийрин духтуррив ва маса работникрив - 14,5 агъзур манат, тади куьмекдин станцийрин духтуррив 11,5 агъзур манат агакъда.

Дагъустанда 2023-йисуз 8 миллиард манатдин къиметдик квай инвестициярин 5 проект къилиз акъудда. Идакай, РД-дин карчивалин ва инвестициярин рекъай Агентстводин малуматдал асаслу хъана, ТАСС-ди хабар гузва.

Проектрикай сад Къиблепатан Дагъустанда, СтIал Сулейманан райондин мулкарал, къилиз акъудда. Чешмедин делилралди, ина роботрин куьмекдалди къвалахдай, некледин суьрсет арадал гъидай ва метягъар маса гудай ферма эцигда.

Амай 4 проектдин сергъятра аваз Махачкъалада 12,5 МВт гужлувал авай гарун парк, Дербентда ракъинин электростанция эцигда. Дагъустандин Огни шегъерда стеклотара арадал гъидай цех гегъеншар ва цийиикла туькълур хъийида. Каспийскда шуьшедин члунар ва абурукай жуьреба-жуьре затIар арадал гъиз гатIунда.

Шаз Дагъларин уьлкведа чпин умуми къиметди 4 миллиард манат тешкилай инвестициярин 6 проект къилиз акъудна.

Нумрадай къела:

ЖЕМИЯТ

Шазан кар алай

вакъинаяр ва нетижаяр

Уьлкведа хъиз, чи республикадани АПК-дин нетижаяр разивалдайбур я. Регионда прунзчивал, малдарвал, набататчивал активнидаказ вилик физва, чкадин дъуьгъудиз гзаф муштерияр акъатзава, ам виридалайни хъсанди яз гъисабзава. Россиядин чехи компанияри ам гзаф къадарра маса къачузва. Гъа икI лапагдин яклукайни лугъуз жеда.

► 3

ЖЕМИЯТ

“Вири инсаниятдиз хас девлетар...”

Дуьньядин вири ампаяр сад хъана, фашизм къачел ахкъалдарнавай Украина Россиядиз акси дяведа яракълламишуну квекай лугъузва? Гила раижзавайвал, славяни славянар ягъунал, сада-сад терг авунал чи душманрин вил фадлай алай...

► 4

УЬМУЬР

Цийиди туш, амма...

Сад тир пособие Дагъустанда гъар са касдал регионда яшамаш хъун патал тайнарнавай пулуни агъа къанин къадардила тIимил агакъзавай хизандиз гуда. Алай йисалай чи республикада и пулуни къадар 13 081 манат я.

► 6

ОБРАЗОВАНИЕ

Чешнелу муаллим-художник

Яргъал йисара гъакъисагъдаказ къвалахзавай къилин дережадин муаллим Ламет Эседовичан зегъметдиз гъукуматдин лайихлу къимет ганва. Ам РФ-дин Президентдин грантдин сагъиб, РФ-дин умуми образованидин гъуьрметдин работник, РД-дин лайихлу муаллим я.

► 8

МЕДЕНИЯТ

Ашукъ Айдуан

чуьнгуьр рахазва

Цийи йисан вилик ашукъ Айдуна вирироссиядин музыкадин “Культмост. Ярославль.Этно” фестивалда 1-чка къуна. Ярославль шегъерда кыле фейи и чехи мярекатда музыкадин 200 алат язавай 300 къван устадри иштиракна. Зурба мярекатда чи ашукъ ихътин дережадиз лайихлу хъун вирибурук дамах кутадай кар я.

► 9

ХАБАРАР

Игътиятлувилини имтигъанар

РФ-дин Госдумадан депутат Е.Драпекондин фикирдалди, эхиримжи къве асирда Европадами Америкада Россиядин медениятди къетлен чка къуна. Урус медениятди вири дуьньядиз таъсир ийизва. Гъавилай РагъакIидай патавай аксвилер ийиз жедач.

► 12

Разивал кьалурна

Чи мухбир

9-январдиз Дагъустандин Кьил Сергей Меликова РФ-дин Президентдин меслятчи Руслан Эдельгериевахъ галаз гуьруьш кьиле тухвана. Идакай "Лезги газетдиз" РД-дин Кьилин пресс-кьуллугъди хабар гана.

Гуьруьшдин вахтунда абуру республикади уьлкведин регьбердин тапшуругъар кьилиз акъудуниз ва гьакни милли проектризни государстводин программариз талукъ месэляяр веревирдна. Санлай къачурла, Руслан Эдельгериева

республикада кьиле тухузвай кьвалахриз хъсан кьимет гана: "Хъсан патлахъ хъанвай дегишвилер кьейд ийиз кланзава: рекьер, куьнеяр тарифдай гьалда ава, аялар патал цийи майданар тукьлуьрзава, къакъан гъавайрин кьвалерин гъаятар аваданламишзава... Чаз куь алахъунрин ва къазанмишзавай нетижайрин къадир ава", - лагъана ада.

Абуру веревирд аур месэляйрин арада гьакни Ахцегь районда эцигзавай муниципалитетдин кьилин духтурханани авай. Сергей Меликова хабар гайивал, эцигунрихъни монтаждихъ галаз алакьалу кьвалахар акьалтарнава. Гила медикотехнический тапшуругъар кьилиз акъудзава.

Менфятлувал хкаждайвал

Ризван Мурадов республикадин энергетикадин ва тарифрин министрдин кьуллугъдикай азаднава

Дагъустанда энергетикадин ва тарифрин министр дегиш хъанва. Республикадин Кьил Сергей Меликован Указдалди и кьуллугъдал везифаяр вахтуналди тамамарзавайди яз, Марат Шамильевич Шихалиев тайинарнава.

Кьейд ийин хьи, виликдай М. Шихалиева тарифрин рекьяй кардик квай кьуллугъда, "Даг-энергосеть" ОАО-да, "Газпром газораспределение Дагестан" ООО-да директордин заместитель яз кьвалахна.

РД-дин энергетикадин ва тарифрин виликан министр Ризван Мурадова министрстводин телеграм-каналда чапнавай малуматда кьейднавайвал, ада министрдин кьуллугъдилай элячидай къарар гьасятда къабулнач, ам и кардиз виликамаз гъазур хъанвай. "Заз ихтибар ва кьвалахдин рекьяй куьмекар гунай Дагъустандин Кьил Сергей Алимовичаз сагърай лугъуз кланзава. Идалай кьулухъ яшайишдин гьиле кьвалахайтлани, завай республикадиз мадни гзаф хийир гуз жедайдак умуд кутазава...", - лагъана Р.Мурадова.

Ризван Мурадов министрдин кьуллугъдилай элячун квехъ галаз алакьалу ятла, малум туш. И кар адалай министрдин везифаяр лайихлудаказ кьилиз акъудиз тахъунихъ галаз алакьалу туш. Гьикл лагъайтла, 10-январдиз Махачкъалада кьиле фейи совещанидал Сергей Меликова адан кьвалахдилай вичин разивал кьалурна. "Энергетикадин хиле кьвалахай вахтунда Ризван Усмановича, ада регьбервал гайи ведомстводи хъсан нетижайяр къазанмишна. Ам министрдин везифайрикай азад авунин къарар республикадин гьукуматдин кьвалахдин менфятлувал мадни хкажунин мураддалди къабулнава", - кьейдна региондин Кьили.

Рикел хкин, Р.Мурадов министрдин кьуллугъдал 2021-йисуз тайинарна. 10-январдиз РД-дин Гьукуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель Манвел Мажонца республикадин энергетикадин ва тарифрин министрстводин коллектив цийи регьбердихъ галаз танишарна.

"Министерстводин вилик ТЭК-дин хиле государстводин сиясат кьилиз акъудунин, агъалияр газдалди, энергиядалди таъминарзавай кьурулушрин менфятлувал артухарунин жигъетдай кар алай месэляяр акъвазнава. Цийи министрдин регьбервилек кваз куьне квел ихтибарнавай везифаяр чешнелудаказ кьилиз акъудун давамардайдак чна умудар кутазава", - лагъана Манвел Мажонца, министрстводин коллективдихъ элкьвена.

Бедбахтвиллин дуьшуьшдикди

Агьмед МАГЪМУДОВ

5-январдиз Махачкъалада, М.Гъажиеван тварунихъ галай куьчеда, машиндик акатна, виликдай Дагъустандин Гьукуматдин Председатель, ДГПУ-дин ректор яз кьвалахай Мегьамед Имранович Абдулаев телеф хъана. Адан 62 йис тир.

РД-дин МВД-дин пресс-кьуллугъди хабар гайивал, бедбахтвиллин дуьшуьш йифен вахтунда арадал атана. М.Абдулаев рекъелай элячидайла (кьейд ийин хьи, ам кьвачи-кьвачи фидайбур патал тешкилнавай махсус чкадилай элячид

завачир), Къарабудахкент райондин агъалиди гьалзавай машиндик акатна. Хъайи хирерикди ада духтурханадиз физвай рекъе чан гана.

Кьейд ийин хьи, М.Абдулаеван хизандиз башсагьлугъвал гайибурун арада РФ-дин Хатасузвиллин Советдин Председателдин заместитель Дмитрий Медведевни ава. Бязи чешмейри хабар гузвайвал, абуру аспирантурада санал келна.

М.Абдулаеван ери-бине Гуниб райондин Гамсутль хуьрай я. Юридический илимрин доктор тир, адан кьелемдикай международный ва Конституциядин ихтиярриз талукъ 50-далай виниз илимдин кьвалахар хкатна.

Кьилин редактордин гаф

Месэляяр гьялуниин рекъе

Мегьамед ИБРАГЪИМОВ

Адет хъанвайвал, гьар цийи йисан эвел кьилера алатай йисан нетижайяр къазва, абуру веревирдзава, кьимет гузва. И кардихъ, зи фикирдалди, вилик финин жигъетдай метлеб ава. Гьикл лагъайтла, хъана алатнавай крар, месэляяр, гьерекатар мад сеферда тулалай хъувуни, чаз абуру тешкилдайла ахъаяй гьалатлар, рехъ гайи кимивилер винел акъудай ва гележегда абурун вилик пад къадай мумкинвал гузва.

Санлай къачурла, 2022-йис "Лезги газетдин" редакция патал писди хъанач. Вилик йисара хъиз, шазни газет, Дагъустанда милли чаларал акъатзавай амай изданийрив гекьгайла, тираждин жигъетдай сад лагъай чкадал алай. Рикел хкин, йисан сад лагъай паюна тираж 6500 экзemplардилай алатнавай, къвед лагъай паюна 6340 экзemplардилай тимил хъанач. Цийи лагъайтла, "Лезги газетдин" тираж мадни артух хъанва - саки 7300 экзemplар.

Шаз редакцияди гьар йисуз тухун адетдиз элкьвенвай са шумуд мярекат кьиле тухвана. Абурун арада лезги чалалай Махачкъала ва Каспийск шегьерин мектебра кьелзавай аялрин арада тешкилзавай республикадин дережадин олимпиада, "ЛЕКИ" фондунихъ галаз санал лезги чалалай Кьиблепатан Дагъустандин районрин мектебра 11-классра кьелзавай аялрин арада тухузвай олимпиада, "Лезги газет" кьелзавайбурун арада гьар йисан рамазандин вацра тешкилзавай диндин конкурс ва масабур. Шаз "Лезги газетдин" сад лагъай редактор Гъажиев Гъажиегов дидедиз хъайидалай инихъ 120 йис тамам хъанвай. И кардихъ галаз алакьалу яз, редакцияди Алкъвадар Гьасанан тварунихъ галай медениятдинни марифатдин центрадихъ галаз санал Ахцегь райондин мектебра кьелзавай аялрин арада лезги публицистикадай тарихда сад лагъай конкурс кьиле тухвана, гьалибчийриз пулуни премияр гана. Чехи алимдин юбилейдиз талукъкарнавай серенжемирин асул пай Махачкъалада, Р.Гьамзатован тварунихъ галай милли ктабханада, давам хъана. Идалайни гьейри, редакцияди Кьуьчхуьррин хуьруьн интеллигенциядин векилрихъ галаз санал Махачкъалада лезгийрин машгьур шаир Кьуьчхуьр Саидан 255 йисан юбилейни хъсан мярекат тухуналди кьейдна.

Лагъана кланда, алатай йисуз гзаф къадар шаиррин, гьикаятчийрин, хайи чалал чап жезвай къве газетдин - "Самур" (30 йис), "Кьурушрин сес" (15 йис) - юбилеяр хъана, цийи ктабар, абурун арадай яз, "Лезги-урус гафарган" акъатна. Вири и краривай "Лезги газетдин" редакцияни кьерех хъанач, алакьдай куьмекар гана, иштиракна.

Алатай йисуз чна редакцияда "Лезги газетдин" тарихдиз талукъ музейдин квал тамамдиз цийикла тукьлуьр хъувуна акьалтарна. И карда пулуналди чи халкьдин кьегьал хва, меценат, гьар йисуз газет хьиник лайихлу пай кутазавай архитви Альберт Эмиргъаева куьмекар гана. Сагърай вич! Алай вахтунда чун музейдиз экспонатар кватунин кьайгьуйрик ква. Гаф кватай чкадал,

газет кьелзавайбурухъ элкьвена, лугъуз кланзава: эгер квехъ "Лезги газетдин", чи милли публицистикадин тарихдиз талукъ надир чешмеяр (шикилар, документар, газетрин чинар ва икл мад) аватла, абуру редакциядив агакьарун тлалабзава. Мадни, музейдин са пипле чна видеостудия кардик кутунва ва "Халкьдин кимел" твар алай проект гьиле кьунва. И проектдин сергьятра аваз, лезги чалалай жуьреба-жуьре передачаяр гъазурзава ва абуру "Лезги газетдин" ютуб-каналдиз акъудзава. Сад лагъай передача "Лезги-урус гафаргандин" авторикай сад тир алим Саимат Юзбеговадикай гъазурна.

Пландик кутуна, амма кьилиз акъудиз тахъай крарни авачиз туш. Абурукай сад лезги прессадин фестивал я. Рикел хкин, 1-фестиваль 2021-йисан гатуз Дербентда, Лезги театрдин дараматда, тешкилна. Адан сергьятра аваз фестивал гьар йисуз Кьиблепатан Дагъустандин районра тухудай къарар къабулна. Амма жуьреба-жуьре себебар аваз, шаз и кар кьилиз акъудиз хъанач. Аллагъди гайитла, гьилевай йисуз фестивал 2-сеферда тешкилда.

Фадлай чи риклик квай кар "Лезги газетдин" архив электронный вариантдиз элкьуьрун я. Им муракаб, гьа са вахтунда харжияр галай, зегьмет алай чехи кьвалах я. Цийи чун и кардивни эгечда. Гьар йисуз са йисан къвани нумраяр электронный кьайдадиз элкьуьриз хъайитла, гьамни чехи агалкьун я.

Шаз чи арадай хейлин йисара "Лезги газетдин" редакцияда кьвалахай машгьур шаир Азиз Алем, шикилар ядай мухбир Тажидин Мегьамедов, редакциядин кьели дуст, машгьур журналист Ильман Алипулатов акъатна. Абурукай гьар сада милли публицистика вилик тухуник чпин пай кутуна. Мад сеферда чна абурун хизанриз башсагьлугъвал гузва. Абурун тварар чи риклерай акъатдач.

Алатай йисан эхирра Дагъустандин милли чаларал акъатзавай вири изданийриз талукъ важиблу гьерекат кьиле фена: Дагъустандин Гьукуматди хайи чаларал акъатзавай газетар патал умуми бухгалтерия авай "Этномедиахолдин" твар алай цийи идара аралдан гьунин гьакьиндай къарар къабулнава. Гаталди адан кьвалах тамамдиз кардик акатда. Цийи идарадихъ милли чаларал акъатзавай изданийр патал гьихътин хийир ава? И ва адаз талукъ маса суалрикай чун, Аллагъди гайитла, газетдин кьведай нумрада рахада.

Цинин йисузни редакциядин вилик хейлин крар акъвазнава. Абурун арада цийи проектарни ава. Мисал яз, "Лезги газетдин" редакциядиз Алкъвадар Гьасанан тварунихъ галай медениятдинни марифатдин центрадин ва ФЛНКА-дин куьмекардалди санал ДГУ-дин ва ДГПУ-дин филологиядин факультетра кьелзавай лезги студентрин арада лезги публицистикадай гьар йисуз тешкилдай конкурс кьиле тухуз кланзава. Адан кьилин макьсад студентрин арада цийи жигъет журналиствиллин рекьяй алакьунар авайбур винел акъудна, абуру газетдин кьвалахдал желб авун я. Малум тирвал, исаятда республикадин милли СМИ-риз талукъ виридалайни тлал алай месэла жегил пешекарар кьит хьун я. Чун и месэла гьялуниин эгечзава лагъайтла, жедат...

Нариман ИБРАГЪИМОВ

ГЗАФ инсанри, халкъари, уьлквейри умудар кутур Пеленгдин йисни акъатна, тарихдиз фена. Санлай къачурла, ам татугайди, пидси хъаначтани, дуьньядин агъалийрин са бязи къатарин рикериз тIарвилер, серинвилер гъана ада.

Россиядин Федерациядикай рахайтIа, ам патал кар алай, уьлкведин аслу туширвал тестикъарзавай, вишералди миллетрикай ибарат халкъдин патай Президентдиз авай ихтибар артухарзавай, инсанрин руьгь ватан-пересвилер гиссералди мягъкемарзавай вакъиаяр садни къвед хъанач. Виридалайни къилиндени Россия къуд региондин геьенш хъун, адак Донецкдин ва Луганскдин Халкъдин Республикаар, Запорожединни Херсондин областар экечI хъувун я.

24-февралдиз РФ-дин Президент Владимир Путин Украинада военный махсус серенжем тухунин гъакъиндай тапшуругь гуниз мажбур хъана. США-ди ва РагъакIидай патан уьлквейри 8 йисуз алай аямдин яракъралди таъминарнавай миллетбазрин къилевайбур Россиядихъ галаз дяве ийиз гъазурнавай. Чи Президентди са кам вилик къачуна ва абурун планар чIурна. Къе РагъакIидай патан бязи башчийри хиве къазвайвал, Украинадин неонацистрин куьмекдалди душманриз чи уьлкве барбатIиз кланзавай. И фикир абурухъ гилани ава. Амма Россиядин халкъди чи Яракълу Къуватриз вири терефрихъай куьмек гузва, гъалибвал къазанмишдай шартIар тешкилзава. Ватандин ЧIехи дяведа хъиз, халкъни армия сад я.

Шазан кар алай вакъиаяр ва нетижаяр

Идан гъакъиндай сентябрдин вацра Президентди тамам тушир мобилизациядин гъакъиндай малумаруни ва къеьгал рухвар гуьгъуьллувилелди махсус серенжемда авайбуруз куьмек гуз фини шагидвалзава.

Душманри Кеферпатан газдин линия, Крымдин муьгь хъитквинарай хътин алчак гьерекатрини я чи Президентдин, я халкъдин руьгь, къаст зайифарнавач. Уьлкве дурумлувилелди вири рекъерай абадвилехъ тухузва. И важиблу ва гъар йикъан карда Дагъустандин агъалийрини иштиракзава.

Къейд авун лазим я хъи, Дагъларин уьлкведин рухварини серенжемдив эгечIай гъа сифте йикъалай къагъриманвилер дережадаваз къуллугъзава. Виклеьгвал къалурай, Россиядин Федерациядин Игитвилерин тIвар-циз сифте лайихлу хъайидини дагъустанви старший лейтенант Нурмеьгамед Гъажиме-гъамедов я. Адан гуьгъуьналлаз уьлкведин Президентдин къарардалди мад къуд виклеьг хъиз Россиядин Игит лагъай тIвар гана. Майор Энвер Набиеваз, генерал Эседулла Абачеваз, старший лейтенант Руслан Къурбановаз ва капитан Исрафил Меьгамедоваз (къейдалай къулухъ). ЦIийи йисалди махсус серенжемда иштиракзавай 500 дагъустанвидиз гусударстводин шабагъар, 220 касдиз "Жуьртлувилер" орден ганва.

АЛАТАЙ йисарив гекъиайла, Пеленгдин йисуз Дагъларин уьлкведа, гъа гисабдай яз гъар са шегъерда ва районда виле аквадай, инсанрин рикер шадардай хейлин цIийивилер, хъсанвилехъ дегишвилер хъана. Республика патал лап чIехи вакъиайрик акатзава: Тарумовский районда йиса 15 МВт гъасилдай ракъинин электростанция, медицинадин кислород гъазурдай "Трастфарма" ООО-дин завод, эцигунрал герек къведдай къурай смесар акъуддай "Трон" ООО-дин завод, шуьшедин чIунар гъазурун патал харар акъуддай "КаспийГлас" ООО-дин завод ишлемишиз вахун.

Алатай йисуз республикадин карчийри гъазурзавай мебелдин къадар 34,9 процентдин гъафарна. Январдинни сентябрдин варцара вири жуьредин карханайри, майишатри

маса гайи товарин ва идарайри тамамарай къуллугърин къимметди 52140,6 млн манат тешкилна. Виликамаз къунвай делилралди, республикада ВРП 3 процентдин, промышленностдин продукция - 7, эцигунрин хиле авур къвалахар - 6 ва хуьруьн майишатдин суьрсетдин къадар 2 процентдин хжаж хъана.

1-октябрдалди гъиле къур 59 объектдал (аялрин 33 бахча, 9 школа, газдин 7 линия, спортдин 7 комплекс, цин 2 линия, 1 ФАП) къвалахар куьтягъна. Республикадин метлеб авай 78,8 километр рекъер цIийи къайдада туюкIурна, 14 муьгь эцигна, 467,9 километр рекъер ва 5 муьгь ремонтна. Россиядин субъектрин арада Дагъустан, образованидин дараматар эцигунал гъалтайла, сад лагъай чкадал акъатна.

Республикадин зегъметчийри юкъван гисабдалди гъар вацра къачузвай мажибдин къадар 9,1 процентдин хжаж хъана ва ада 33709 манат тешкилзава. Гъелбетда, им, Россиядин юкъван мажибдив (61794 манат) гекъиайла, тIимил я. ЦIи РД-дин Гъукуматди муаллимриз, медицинадин работникрин мад-ни мажибар хжажзава.

РЕСПУБЛИКАДИН гъукуматди 2022-йисуз вичин хивез къачунвай социальный мажбурнамаяр вири тамавилелди къилиз акъудна. Алай вахтундани социальный ирид агъзур контракт (900 млн манатдин къимет авай) уьмуьрдиз кечирмишзава. Авайбурал алава яз 2 агъзур касди чпин хъуси кар ачухна.

Къейд авун лазим я хъи, гъилевай йисуз РД-дин образованидин ва илимдин министрстводи милли "Образование" проектдин сергъятра аваз 40 муниципалитетда ва къве

гъар йисуз уьзуьмлухрин майданарни геьеншарзава, цIийи технологияр кардик куьтазва. Нетижаяр гъар йисуз ракъинин кагърабайрин беьгерлувал артух жезва. Алатай йисуз республикада 250 агъзур тонндив агакъна ципицIар къватI хъуьуна. Чи республикадин суьрсет уьлкведин хейлин регионриз рекъе твазва. ГъикI лагъайтIа, ам еридалди, дадуналди, тIебиивилелди тафаватлу жезва.

Чаз аквазвайвал, эхиримжи йисара Дербент шегъер мадни йигин камаралди авадан-вилехъди физва. Низами Генжевидин тIварунихъ галай паркуна Россияда вичиз тешпигъди авачир, 5000 агъзур кв. м. майдандал 30 метрдилай виниз цавуз яд гадарзавай мультимедийный фонтан ишлемишиз вахкана. Паркуна аялар патал "шегъерни" ава. Дербентдихъ туризм вилик тухун, туристар желб авун патал чIехи мумкинвилер ава. Алай вахтунда Дербентда 25-лай гъаф мугъманханаяр ва мини-отелар, гъакIни туристрин базаяр кардик ква.

Абурун арада 2500 кас гъакъдай, конференц-зал ва 40 чкадин мугъманхана галай спортдин дворец, комплекснидаказ дуьзмишнавай жемиятдин 9 майдан, шегъердин къилин "Азадвал" тIвар алай майдан, пуд парк ва шегъердин гъуьлуьн къер (набережная), Каспий гъуьлуьн къере 16 га чилел комплекснидаказ дуьзмишнавай "Патриот" парк, аялрин къве бахча (сада - 140, муькуьда 160 чка авай) эцигун ва хейлин масабур ава. "Демография" милли проектдин сергъятра аваз федеральный бюджетдин такъатрин гисабдай шегъердин Аваин микрорайонда 60 чка авай аялрин бахча эцигнава. 804 чка авай

школа эцигун давам жезва. К.Марксан тIварунихъ галай куьнеда 250 чкадин аялрин бахча эцигнава.

ДЕРБЕНТ район республикада ципицIар гъасилунай вилик жергейра ава. Республикада гъасилзавай вири ципицIарин къадардал гъалтайла, абурун 40% Дербент районда гъасилзава. Ина муьжуд агъзур гектардин чил ципицIлухри къуна. Абурукай ирид агъзур гектарда цанвайбуру менфят гузва. Хъсан нетижаяр арадал атун патал къенкъе жергейра аваз "Татляр" агрохолдингди, Ш.Алиеван тIварунихъ галай акционерин тешкилатди, "Митаги", "Зидьян", "Татляр" агрофирмади, Белиж, Нуьдги, Жемикент, Руьбас муниципалитетрин агъалийри ва масабур зегъмет чIугвазва.

Меьгарамдхуьруьн райондин Уружбайрин жемятди фадлай гуьзлемишзавай югъни алуькна. 1-сентябрдиз юкъван мектебдин цIийи, гуьрчег къве мертебадин дараматдин ракарар ачухна. Тебрикдин гаф лугъудайла, РД-дин Гъукуматдин Председателдин заместитель Рамазан Жафарова къейдна:

- Гуььрметлу муаллимар, играми аялар, за къез Дагъустан Республикадин Къил Сергей Меликован, Гъукуматдин Председатели Абдулмуслим Абдулмуслимован тIварарихъай цIийи школа ачухун, къелунин йис рикIин сидкъидай мубаракзава. Къе республикада ихътин къуд школа ишлемишиз вахузза: Хасавюрт районда - къвед, Ахцегь районда - сад ва куь хуьрени. ЦIи 210 школа капиталнидаказ ремонтнава, цIийи 103 мектеб, аялрин 56 бахча эцигунин къвалахар давамарзава.

Хъартас-Къазмайрин хуьре 500 ученикдиз чка авай цIийи мектебдин дарамат эцигна, аялриз са сменада къелдай мумкинвал хъана. Жеьилриз вири шартIар авай, хъсандиз туюкIурнавай мини-футболдин стадионни пишкешна.

Малум тирвал, эхиримжи йисара СтIал Сулейманан районда яшайишдин, экономикадин ва маса рекъерай аквадай хътин хъсан нетижаяр арадал атанва. Идан нетижа яз, районда экономика дурумлу, агъалий-

рин яшайиш хъсан, хуьрер гуьрчег жезва. Вири и къвалахриз муниципалитетда гусударстводин, республикадин ва муниципальный кар алай программаяр уьмуьрдиз кечирмишуну екез куьмек гузва. Алатай йисуз районда тешкилдин, емишрин, ципицIарин, салан майвайрин, картуфрин хъсан беьгерар вахчуна.

ГЗАФ беьгер гудай ичин багълар кутунин зурба проект районда "Полоса" ООО-ди уьмуьрдиз кечирмишзава. Икъван чIавадди агрохолдингди 380 гектарда ичин, 1000 гектарда шуьмягърин багълар кутунва. Лагъана къанда, им неинки Россияда, гъакI Европадани виридалайни зурба багъ я. Агрохолдингдихъ гъаф беьгер гудай жуьредин ичин ва шуьмягърин багъларин майданар геьеншардай фикир ава. Идалайни гъейри, ада 15 агъзур тонн емишар хуьдай гъамбарханани эцигзава. Санлай къачурла, районда 2498 га багълар ава. Абурукай 1159 га жеьгил, 400 гадилай виниз 2015-2022-йисара кутунвай гъаф беьгер гудай багълар я. Алатай йисан багъфариз, план 219 га яз, 681 гектарда цIийи багълар кутуна.

"Зи Дагъустан - зи рекъер" проектдай гъиле авай йисуз Агъа СтIал-Къазмайрал, Къулан СтIалдал, Зизика, Экендал, КIварчагъа, КIахцугъа ва Эминхуьре са жерге рекъер капиталнидаказ ремонтна. "Мектебрин образованидин къурулуш алай аямдиз къадайвал туюкIурун" проект уьмуьрдиз кечирмишунин РФ-дин "Образование вилик тухун" госпрограммадай Къасумхуьруьн 1-нумрадин, ЦIийи поселокдин, ЦIийи Макъарин ва Къулан СтIалрин юкъван школайра капиталный ремонтрин къвалахар тамамарна.

Муниципалитетди "Чкайрилай теклифар" проектдани иштиракна ва 9 проект тамамарна, аялриз къугъвадай ва спортдин майданар, паркар туюкIурна, куьчейра къир чана.

"Хуьрерин территория капиталнидаказ вилик тухун" госпрограмма уьмуьрдиз кечирмишун яз, Агъа СтIал-Къазмайрал цIийи школа эцигна. КIахцугърин хуьре ва Эминхуьруьн цIийи микрорайонда газдин линияр тухвана. Республикадин инвестициярин программадай ДаркIуш-Къазмайрал аялрин бахча, Герейханован 2-нумрадин юкъван школадин цIийи дарамат эцигунин, Курхуьрел ва ЦIийи Макъарал хъвадай цин цIийи линияр тухунин къвалахар давамарзава. И программадай "Сардаркент-ДаркIуш-Казмайлар" магистральный водопровод тухунин къвалахарни акъалтIарзава. Къулан СтIалрин хуьре хъвадай цин цIийи линияр тухун пландик кутуна.

ЦIийи поселокдин юкъван школадихъ къелунин цIийи корпус акал хъуьунин ва НуьцIугърин хуьре 200 аялдиз чкаяр авай цIийи школадин дарамат эцигунин патахъайни герек документар гъазурнава.

Докуьзпара райондин Къурушрин хуьре цIаяр къунин вилик пад къадай часть, Къурагъ райондин Куквазрин хуьре пожарный пост кардин кутуна.

ПЕЛЕНГДИН йисуз чи къилди къачур ватангълиьрихъни рикер шадардай къазанмишунар хъана. А.Эмиргъамзаев Ульяновскдин областдин губернатордин заместителвиле, армиядин генерал А.Ярагъмедов Замбияда Россиядин векилвиле тайинарна. З.Агъамовакай Москва шегъердин собранидин депутат хъана. И.Яралиеваз, З.Латифовадиз "Дагъустан Республикадин вилик лайихлувилер", З.Абасагъевадиз "Дидевилер", орденар, Т.Мусагъовадиз ва масабуроз лайихлу тIварар гана.

Гъайиф хъи, чавай чи тIвар-ван авай са жерге инсанарни къакъатна: РСФСР-дин лайихлу артист Р.Жабраилов, ДГУ-дин профессор Р.Алиев, бажарагълу шаирар - Къ.Фаталиев, А.Алем, С.Гъажиев, ДАССР-дин халкъдин артист, пианистка Р.Эфендиева, Ватандин ЧIехи дяведин иштиракчи, полковник М.Шагъ-Гъуьсейнов, бажарагълу публицист-экономист А.Шихрагъимов, машгъур журналист, РД-дин Халкъдин Собранидин депутат И.Алипулатов, фотокорреспондент Т.Меьгамедов, муаллим, гусударстводин ва жемиятдин деятель А.Мусанабиева... Рагъмет хъурай чIиз.

Къалин къуьрен йис вичин ихтиярда гъатзава. Къуй ам чи халкъдиз, къелзавайбуруз, гъар са ватангълидиз сагъламди, берекатлуди, агалкъунринди хъурай!

Веревирдер

“Вири инсаниятдиз хас девлетар...”

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин ва культурадин
отделдин редактор

Чи общество “цийикла туклуыр хувунин” (“перестройкадин”) кар эвелимжи везифа яз малумарай килин “архитектор” М.Горбачева, 1985-йисалай гатлунна, вичин гьар са рахуна,

гуя “чи советрин инсанар, сиясатдин а чаван кьадагьяр себеб яз, “вири инсаниятдиз хас тир девлетрикай” (“общечеловеческие ценности”) магьрум хана, “перестройкади” чун а девлетрив ахгудна” лугьуз, вирибурун кил элкьурнай. Арадал вуч гьанатла, 1991-йисалай иних, яни коммунизмдин идеологиядилайни, коммунистри арадал гьайи зурба государство - СССР-дилаини, социализмдин рекьел алай государствойрин сад тир тешкилат “Варшавадин договордилайни” цлар члугурдалай кьулух ачудиз чир жез эгечина. Ятлани парабур, мумкин я, гилани, а гафарин гьавурда гьикл акьунватла заз чидач.

Вири инсаниятдиз хас тир девлетар вуч ятла? Гьихьтин кьиметлу затлар, виридаз сад хьиз герек тир имаратар, итижар, мумкинвилер ятла? Вичин са докладдани а “архитекторди” инал гьанвай ибарадихь - урус члалал “общечеловеческие ценности” гафарихь вуч галайди ятла, лагьанвач. Амма и гафар Россиядин Федерациядин Конституциядани гьатнава. Яни Борис Ельцина М.Горбачеван ирс закондиз элкьурна.

“Перестройка” гафни ажайибди я. Урус ва лезги члаларин гафарганда таржума авунвайвал, им “масакла эцигун, масакла расун”, “масакла (цийикла) туклуурун, дегшивилер тун”, “масакла туклуур хувун, дувьмиш хьун” манайрин гаф я. Манайрай акьвазвайвал, дарамат ва я маса затл бинейрилай эгечина цийикла эцигун. 70 йисан имтигьанринни эцигунрин рехь фенвай государство (общество) диддал кьван чукурна эцигун вичин асул макьсад яз малумарай касди, СССР хьтин государство чукуруниди чун вири гьикьван мумкинвилерикай магьрумнатла, тарихда гьатнава. Амма адан “илимдин” таьсирдик квай тарихчийри (ельцинистри) а чукурунар ерли риклел гьизвач. Гуя абур гьакл хьун лизим тир крар хьиз кьалурзава. Яни тарихдин чин амайдалайни чулаварзава, несилрин кьил са куьнайни акьат тийидайвал ийизва. Нетижанда аквазвайвал, чи кьенин жаванризни студентриз, гьатта аспирантризни, гьукумдин месэлайрал машгьул гзаф чиновникризни, депутатризни Ватандин тарих чизвач. Алай вахтунда дувьняда кьиле физвай лап муракаб ва кьийаиризни чпин саягьда кьиметар гузва. Бязибуру гьатта Украинада кьиле тухузвай махсус серенжемни себебар авачир кар хьиз гьисабзава.

Тарихдин илим чирун, дериндай аннамишун герек тирди гила малумарнава!.. Чи игитвилер тарих чавай чи душманри кьакьуззавайди акурла...

М.Горбачев “перестройка” гьинай жагьай гаф ятла? Коммунистрин идеологияди чи инсанривай вуч кьа-

кьуднавайтла? Государстводин туклуыр хьун?... СССР-да арадал атай милли алакьаяр?... Экономикадин, культурадин, образованидин, медицинадин, спортдин агалкьунар?... Акьалтзавай несилар бахчада амаз ватандашар яз тербияламишунин месэлаяр? Кьвалахдалди, кьвалералди, яшайишдин шартларалди таьминарун?... Дувьня фашизмдин тегьуьндикай, капиталистрин истисмардикай хьун?... Ядерный дяведин вилик пад атлуз алакьун?... Ибур вири чи инсанар патал магьрумвилер тир жал?!..

Чи “цийи тарихчийри” чун гуя вири дувьнядивай “ракьун пердедалди” кьакьуднавай лугьуза. М.Горбачеван вязни гьам тир. Адаз а вяз ни чирна?

И мукьвара чи хейлин телеканалрай, маса СМИ-райни раиж авурвал, М.Горбачев “перестройка” гаф ва “вири инсаниятдиз хас девлетар” ибара чирай кьилин муаллимар Америкадин президентар Рейганни Буш (члехиди) ва Великобританиядин а чаван премьер Тетчер яз хьана. Компартиядин кьилиз икьван “камаллу” регьбер гьиз алакьун?... Сятералди давам жада адан лагьлагьралди вири ксурун?..

А “муаллимри” “перестройка” гаф ва адан илим нивай, гьинай чирна? Винидихь чпикай раханвай передачайра кьалурайвал, дувьня “цийикла туклуур хувунин” (“новый миропорядок”) фикирар гьеле алатай асирдин 30-40-йисара Германияда фашизмдин кьилиз атай А.Гитлера лагьанай. Дувьнядин “цийикла туклуурун” ада СССР хьтин государство дарбадагь авунилай эгечлун лизим яз гьисабнавай ва гьа кар кьилинди язни малумарнай.

Гитлералай а кар алакьначир. Амма дувьнядин кьвед лагьай дяведа, СССР-дин союзникар яз, чеб хвейи Америкадин Великобританияди Гитлеран доктрина кьилиз акьудун чпин везифа яз малумарна. 1946-йисалай инихь гьа кар кьилиз акьудун патал лап еке пулар (долларар) желбзава, серфзава. Абуруз (Трумэн, Черчилль ва масабур) куймек ни гана?

И кардин куймекчирни инай, СССР-дай жагьана. Чпин хуси нефсер, кьисасар ва чулавар ниятар рикле аваз, Компартиядин, уьлкведин кьиле гьукум кьачур, ахпа Сталинан “культ” лугьудайди “терг авунив” эгечлай Н.Хрущев ва адан гьилибанар ЦРУ-дизни маса тешкилатриз лап вижевай куймекчир хьайиди гила раижзава.

М.Горбачева давамарайди Н.Хрущев агак тавур “перестройка” тир кьван. Ими гила вири тарихчийри ваь (“либералрини”) цийи “демократри”) гьакьикьатдин гьавурда авай тарихчи алимри ва политологри раижзава.

РФ-дин гилан Президентди гьакьикь тарихдин илимдин тереф хуьзвайди чи гьар йикьсан ва кьийаири, адан гьуруьши, кьабулзавай законри, кьарарри субутзава. Украинада кьиле тухузвай СВО (махсус серенжем) гьа гьавурда акьунин нетижая. Фашизмдикай мад сеферда дувьня хуьзва!..

“Перестройкади” чав “вири инсаниятдиз хас гьихьтин девлетар” ахгакьарнатла, Н.Михалкова тешкилзавай “Бесогон ТВ” программади гзаф сеферра тикрарзава. И йикьара тикрарай Д.Киселеван “Красный проект” тлвар ганвай, документрал бинеламишнавай фильмдани хьсандиз раижна.

Вучтин “девлетар” я абур, “перестройкади” чав ахгакьардайбур?

1. “Ракьун пердедалди” чун Европада “цивилизациярикай” (члехи агалкьунрикай) магьрумнавай кьван! Виридалайни еке “девлет” ана инсанди вичин бедендалди алверун - чалкечирвал я кьван.

2. Итим итимдал, паб папал эвленмиш хьун, хизан ерли тахьун, дидебувадин везифайрикай азад хьун - ибур мадни еке “девлетар”?..

3. Европада “демократия” - риклиз кланивал яшамаш хьун, жуван гуж (санкция) масадбувал илитлун - мадни члехи девлет?..

4. Дувьня “лайхлу” миллетризни “лайхсузбуруз” паюн, “лайхлугьуру” амайбувал агьавалун. Яни фашизм ва миллетбазвал - члехи мумкинвилер (?).

5. Дувьня акьалтл тийир дявейратун. Сад-садавай чара ийиз, чукурииз, агьавалун. “Разделяй - властвуй!” лугьуза а “агьайри”.

6. Миллет миллетдин душман яз малумарун, сада-сад клудун, тарашун, тлун... Виридуьнядин “базар” нинди я?..

Килиг садра “чи архитекторри” чпин “перестройкадивди” гьихьтин “девлетар” чав ахгакьарнатла. Нетижанда СССР-дин а зурба экономика, чи халкьарин агалкьунар тахьай мисал авуна...

Гитлералай алакь тавур крар чи “перестройчикри” кьилиз акьудна. Гила вири кьуватар Россия чукурунал, зайифарунал желбнава. Югославия чукурайди хьиз...

Жедани чавай ихьтин марифатсувал, гьейратсувал кьабулиз? Хьайиди яни гьатта капитализмдин девирдани чи хьтин гзаф халкьарикай ибарат республикайра миллетрин гьибетчивал, душманвал? Дявейралди чпин араяр гьалун?... Жедани чавай Россиядин Федерация хьтин зурба государства миллетрин дуствал, стхавал, архавал галачиз яшамаш жез? Аслу туширвал хуьз?..

Дувьнядин вири ампар сад хьана, фашизм кьавел ахкьалдарнавай Украина Россиядиз акси дяведа яракьламишунни кьейкай лугьуза? Гила раижзавайвал, славянри славянар ягьунал, сада-сад терг авунал чи душманрин вил фадлай алай...

“Перестройка” гьелелиг акьалтла навачирди раижзавачни и ампарри? Ибур яни “вири инсаниятдиз хас девлетар”?... Акьазва хьи, идеологиядин кьвалах тахьайла, чи несилар гьихьтин зидвилерин иесийриз элкьезватла...

Тарих шагьид я, идеологиядин хиле буш вахт хьайиди туш. Коммунизмдин идеологиядиз ваь лагьайвалди, вагьши капитализмди, акьалтлай миллетчилелини ругьанвилели обществода чпин кьилин чка кьазва. Коммунизмдиз ваь лагьана - фашизмдал, миллетбазвилел чан хьана. Цийи дявейриз, чукурунриз, магьрумвилериз майданар ачухна...

Украинада фашизмдал чан хьун чаз гзаф терефрин чирвилер герек тирди раижзавачни? Европа, Америка, Австралия - дувьнядин саки са пай фашизмдин тегьуьндин майдандиз элкьенвайди аквазвачни? И карди дувьнядин савадлу ва гьейратлу вири кьуватар сад хьун истемиззавачни?

Дирибаш хва тир

Кьагьриман ИБРАГЬИМОВ

5-январдиз Дербент райондин администрацияда Украинада кьиле физвай махсус военный серенжемда телеф хьайи матросдин хизандив “Жуьртлувиляй” орден вахкуниз талукьарнавай мярекат кьиле фена.

Агьлабрин хуьряй тир Эдгар Эскендерович Абдуллаев, вичин хиве авай везифаяр кьилиз акьуддайла, телеф хьана. Дербент райондин, Дербент ва Дагьустандин Огни шегьерин военный комиссар Фарид Мусаева Президент В.В.Путинан Указдалди матросдиз кьейидалай кьулухь “Жуьртлувиляй” орден ганвай кьарар клелна.

Райондин администрациядин кьил Мавсум Рагьимова орден кьегьалдин дидедив вахкана.

М.Рагьимова аскердин дидедиз башсагьлугьвал гана ва райондин администрация Эдгар Абдуллаеван хизандиз куймекар гуз гьазур тирдакай лагьана.

Риклера амуькьда

Хийир ЭМИРОВ

Стлал Сулейманан районда мотострелковый бригадин командир Марат Гьажибалаев эхиримжи сефердиз рекье хьуна. Херсондин областдин мулкун кьиле феи кьизгьин женгина Марат Гьажибалаев телеф хьана. Ам хайиди тир Зизикрин хуьре кучукна. Кьегьал хва эхиримжи сефердиз рекье тваз багьрияр, дустар, хуьруьнвяр ва райондин администрациядин векилар атанвай.

Дагьустан Республикадин Кьил Сергей Меликова вичин телеграм-каналда Марат Гьажибалаеван багьрийриз ва мукьва-кьийириз башсагьлугьвал гана ва игит хьикай ихьтин гафарни кььена.

“...Кьизгьин женгина телеф жадалди вилик Марата вичин дустариз, багьрийриз, чидайбуруз риклин сидкьидай ва руьгьдиз таьсирдай тегьерда Цийи йис тебрикнай. Ада еке дамахдивди вичин юлдашрин крарикай гьалибвилехь инанмишвал аваз кььенай. Командирдин везифаяр четинбур жезвайди я. Вичин регьбервилек квай гьар са аскердин гьакьиндай жавабдарвал гьиссун, абур уьтквемвилелди женгиниз тухун, члехи командирин ташуругьар ян тагана кьилиз акьудун регьят месэлаяр туширтлани, Марата вичин везифаяр кардин гьавурда аваз тамарзавай. Ам аскервилерин кьинез, Ватандиз эхиримжи нефесдалди вафалу хьана.

Баркаллу аскердин багьрийриз ва мукьвабуруз, хажалат чугунивди, башсагьлугьвал гузва.

Марат хьтин лайхлу гадайри, итиври Ватандин аслу туширвал патал чпин чанар кьурбанд авуни гьалибвал мукьвал алайдакай лугьуза. Чи уьлкведи ахьтин кьегьалар садрани риклепай алуддан!”

* * *

Украинада военный махсус серенжемда иштиракзавай Меьгарамдхуьруьн райондин Гилийрин хуьряй тир Ибрагьим Османов Запорожьедин областда кьиле физвай женгера телеф хьана.

И.Османов гьуьлуьн пияда кьушунрин батальондин танкариз акси ракетаяр идара ийидай взводдин старший оператор тир. Нубатдин женгина душмандин гуьледи адаз инсафнач.

Ибрагьиман 39 йис тир. Кьвале адан уьмуьрдин юлдаш ва пуд аял ама.

Меьгарамдхуьруьн райондин члехибуру администрациядин коллективдин ва райондин агьалийрин тлварунихьай аскердин хизандиз, багьрийриз, мукьвабуруз ва дустариз башсагьлугьвал гузва. Ватан патал чанар гайи игитар инсанрин риклера эбеди я.

Чи тебрикар

2023-йис патал "Лезги газетдин" 10 ва адалай гзаф экземплярар кхьиз, нулдин такъатар редакциядив асакъарай вири рухвайризни рушариз чна риклин сидкъидай сагърай, куь руьгъдин девлетар мадни артух хъурай лугъузва.

Агъадихъ чна абуроз Цийи йисан тебрикар рекъе твазва. Тварар алфавитдин къайда хвена кхъенва.

Дагъустандлай къеце

АБАСОВ Мамедас - Красноярск шегъерда эцигунрин холдингдин векилдиз:

А яръвал тир Сибирдай Агакъариз гъил ачух, Акл жезва чаз, гуьгъуьлда Алахъзава гъуьл ачух!

Агъажан ва Рустам АДИБУЗ-ЗЕЛОВРИЗ - Москвада яшамеш жезвай къурушви карчийриз:

Кар кутурла меркезда, Квадарзавач члал куьне. Хуьзва халкъдиз хвавилелд Кланвиллин звал куьне!

БАЛАКИШИЕВ Заураз - Краснодарда яшамеш жезвай вурварви карчидиз:

Хуьн къилихда милливал Тушни сеbeb дамагдай! Тимил тахъуй садрани Земземдин сел булагда!

ГЪАСАНОВ Васифаз - Ярославлда яшамеш жезвай къурушви хъиз - карчидиз:

Гъхътин яръгал яръгара Кутуртлани гел куьне, Тийиз жезви авара, Хуьзва руьгъдин къел куьне!

КЕРИМОВ Арифаз - Москвада ФЛНКА-дин регъбердиз:

Генг майданра дуьньядин Твар вине тваз Лезгидин, Кар ийизва зурба тир, Михивал гваз гуьзгуьдин!

МАГЪСУДОВ Алимегъамедас - Нижний Новгородда яшамеш жезвай карчидиз:

Кефердихъай Къибледихъ Дуьзмишзава муькъвер чаз. Нурар алаз жегъердин, Багъишзава мехъер чаз!

САДИКЪОВ Максимаз - Краснодарда яшамеш жезвай карчидиз:

Себевралди гъар жуьре Къакъатайтлан хуьруьвай, Къакъудзавач гъич зерре Чун паталди багъривал!

ЭМИРГЪАЕВ Альбертаз - Алтайда яшамеш жезвай карчидиз:

Дагъустандай Алтайдиз Куьруь хъанва мензилар. Хуьзва гъикъван къулайдиз Милли руьгъдин къизилар!

Дагъустандин шегъеррани районра

ДОКЪУЗПАРА РАЙОНДИН КЪАРАКУЬРЕ ХУЬРУЬНВИ МАГЪМУДОВ Сажидаз - девирдин карчидиз:

Сур девиррин тарихар Хуьзвай хуьруьн рухвайри Тимилардач лайихар Хас тирвалди архайриз!

Дербентда

ИСМИХАНОВ Рамизаз - девирдин карчидиз:

Гъуьрметдинни хатурдин Артухариз гъавизар, Къвалахзава абурдин Чи Лезги хва Рамиза!

МЕЖИДОВ Абилаз - РД-дин лайихлу юристдиз, писателдиз:

Хва я вири дидейрин, Дерт алуддай бендейрин. Даим мердвал риклева Битаввал хуьз бинейрин!

Стлал Сулейманан районда

СТИАЛРИН ХУЬРЕРА ЭЛЬДАРОВ Муслимаз - девирдин карчидиз:

Мердвал ава Куьредихъ Гекъиз тежер жуьредин Руьгъдин къул хуьн паталди Гъетер къватлда жегъердин!

ЯРАЛИЕВ Имамаз - жемиятдинни сиясатдин зурба деятелдиз, РД-дин Халкъдин Собранидин депутатдиз:

Гъар са къвалах тамамдиз Бахш ийида илгъамдиз. Бязибурун бедвилер Буьнжуькъарда айгъамрив.

ТВАРАР КЪАМИР ЛАГЪАЙ КУЬМЕКЧИРИЗ - МЕЦЕНАТРИЗ:

Женгинава медени Хуьз чи руьгъдин мескенар. Гъар са къеъгал, деклене, Жен гъа ихътин жуьгъенар!

Каспийскда

АГЪМЕДОВ Тагъираз - "КаспийТеплоСервис" ООО-дин гендиректордиз:

Ава ажеб устадвал, Шегъердиз гуз абадвал. Гъар хизандив агакърай Дердийрикай азадвал.

АЛИЯРОВ Маратаз - РД-дин Халкъдин Собранидин депутатдиз, карчидиз:

Руьгъдин нурлу такъатар Багъишда чаз савкъат яз. Парабуроз чир хъанва Инкълабчи Марат яз.

ГЪАЖИБУБАЕВ Назираз - "Дагдизель" заводдин коммерческий директордин заместителдиз:

Карханадин тажир я. Агалкъунар надир я. Чун паталди гъил ачух, Рикл михъи хва Назир я!

КЪУЛИЕВ Рамизаназ - къурушви хъиз:

Чан эцигда чил патал, Акъатдайд туш гъил патаз. Руьгъдин рузи хуьдайла, Гъида ацллай гъуьл патав!

МАГЪАМДАЛИЕВ Яралидиз - теплосетрин зегъметчидиз:

Чан гъида терс ракъарал, Лаш илгъа такъарал. Эквени, чимни къулайвал Агакъариз халкъарал.

ФАТУЛЛАЕВ Имамудиназ ва **АЗИЗОВ Абдуллагъаз** - Дуьм-дуьз механикадин заводдин гендиректордиз ва къилин бухгалтердиз:

Къве хвани я Къилинбур, Гъакъван къени Къвалинбур. Гъуьрметарни гъамиша Жеда халис Къуьлуьнбур!

ЯРАЛИЕВ Мурадаз - цилингви хъиз, девирдин карчидиз:

Хайи члалан ирсинин Къайгъудар я ам хуьнин. Руьгъ хуьреда акурла Рагъ хъиз михъи, нисинин!

Махачкъалада

АГЪМЕДОВ Жейгуьназ - Махачкъалада авай имам аш - Шафиидин тварунихъ галай мискиндин имамдиз:

Кутач кардик гъарамди! Фашалвал жеч граммдин! Мешребдава гъавилай Везифаяр Имамдин!

АЗАЕВ Жабираз - "Къуруш" центрадин сагъибдиз:

Жувандини патанди, Гъакъикъатни тапанди, Ахтармишиз алахъда Вичиз муьтлуьгъ къапандив.

АСАХАНОВ Шагъпаз - эмин-хуьруьнви карчидиз:

Лшан ала паквиллин, Терез хуьда гъахъвиллин. Фад алудда рекъелай, Акуртла са шак вилиз!

БАЛАМИРЗОВ Назимаз - ДГТУ-дин ректордин везифаяр тамарзавай экономикадин илимрин кандидатдиз:

Муьтлуьгъ хуьрай илимдин Мадни дерин гъуьлер ваз. Мублагъ хуьрай къалиндиз Кам эцигдай чилер ваз!

ВЕЛИЕВ Эзединаз - ДГУ-дин математикадин факультетдин доцентдиз:

Михивилиз - къевед хътин! Экуьвиллиз - гъед хътин! Инанмиш хуьхъ, ақунач Уьмуьрда чаз къевед ихътин.

ГЪАМИДОВ Фахрудиназ - къурагъви хъиз, къуллугъчи меценатдиз:

Рухвар мерд Гиарди Гана, гузва пайгардиз. Агакъзава гъар члавуз Дерт алайдан дидардиз!

КЪАДИМАЛИЕВ Мегъамедзакираз - "Дагъустан" агрохимкъуллугъдин гендиректордиз:

Инад къада азарриз, Гурвал гуда базарриз! Са жуьрени шейтланрив Тадач руьгъдиз назариз!

МАГЪМУДОВ Фаргъадаз - "Махачкъала" автоцентрадин сагъибдиз:

Сагъзавайла моторар, Гъар садан руьгъ, рикл шад я. Сагъиб ихътин суварин. Чи устад хва Фаргъад я!

МАЛЛАЕВ Жарулагъаз - РД-дин МЧС-да "РД-дин цлаяр хкадарунин къуллугъ" ГКУ-дин регъбердиз:

Цллай хуьрай чи жигерда, Руьгъ хкажиз бигерда! Цллай тахъурай курвиллин Сириставри зенгердай!..

"ЛЕЗГИ ГАЗЕТДИН" редакциядин теклифдалди тебрикрин цларариз къуват гайиди Мерд Али ЖАЛИЛОВ я.

13-январь - Россиядин печатдин югъ Сагърай, Лезги халкъ!

Нубатдин йис тарихдиз хъфена. Чав 2023-йис агакънава. Идалай виликни чна са макъалада къейднай: цийи йиса чаз хейлин хъсан вакъайрин иштиракчияр жедай мумкинвал гуда.

Гъа са члавуз гъелелиг авай лап муракаб алакъайризни, шартларизни, имтигъанризни къимет гана кланзава. Гъакъикъатда чун вилик-рай виликни хуьн тавур дяведин шартлара гъатнава. Дуьньядин вири ампар, Американи Великобритания къилеваз, фашизмдал чан хкана, чи гъунарлу ва гъейратлу халкъдал, чпин куьгъне къисасарни гъибетар гваз, чун клуарик кутаз, чи девлетрин иесивал ийиз кланз, гъакъван чиркин ва залан дяве гваз сад хъанва. Украина яракъламишзава, руьгъламишзава, украинви бандерчийринни нацистрин гъилералди чун ягъиз, зайфариз алахънава. Ихътин шартлари чавай датлана уяхвал, савадлувал, садвал, гъейратлувал, ватандашвал ян тагана хуьн истемешзава. Чун гъахълу тирдахъ, чун гъалибни жедайдахъ инанмишвал авун чи буржи я. И кардин къиле авайбурукай сад печатъ - газетни журнал я.

"Лезги газетди" халкъдив уяхарунин, дуьньядиквай ва жуван Ватандикай, гъар ийкъан везифайрикай, четинвилерикайни агалкъунрикай вахт-вахтунда дуьз малуматар агакъарзава. Им чаз къе ядни фу хъиз герек я.

Газетди хайи члал, меденият, эдебият, адетар, тарих чирун, хуьн, виликди тухун патал ийизвай къвалахни тарифлуди я. И рекъера чахъ 100 йисан тежриба хъанвайди гъисаба къун кутугнава.

Газетни халкъ сад хъайила, чавай вири месэлаяр, дердияр регъятдаказ гъализ жедайдал шак алач. И кар чи савадлу халкъдиз, адан гуьркем ва уьткъем, гъунарлу рухвайризни рушариз хъсандиз чизва. Гъавилай газет хуьн патал, ам къуватлу ва мадни метлеблу авун патал жедай вири куьмекар гузва. Цийи чи подписка республикадин вири газетрилай вилик ква! Им еке бахт ва агалкъун я. Гъикл хъи, и карди чун савадлу ва къудратлу тирдан шагъидвалзава. Савадлу-вилев агакъдай маса къуват авайди туш. Вири девирра вири агалкъунрин, гъалибвилерин бинед савадлувал, дуьз информация, чирвилер хъайидал шак алач. Гилани гъакл я. Инлай къулухъни чирвилерин чешмейрин къайгъуда хуьни чун хуьда ва виликди тухуда!

Чна газетдиз гъар жуьредин куьмекар гузвай вирибуруз мад сеферда риклин сидкъидай сагърай лугъузва. Куь гъар садан къвалера сагъвал, шадвал, гъуьрмет, берекат хуьн чи мурад я.

13-январь, Печатдин югъ - суварни вирибуруз мубаракрай! Журналистринди тирди хъиз, ам газет клелзавайбурун суварни я. "Лезги газет" къвализ хтай югъ парабур сувар яз гъисабзава. Къуй а сувар садрани зайиф тахъурай! Халкъ далудихъ галай газет зайифни жедач!..

"ЛЕЗГИ ГАЗЕТДИН" редакция.

Цийиди туш, амма...

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Дагъустанда авай Яшайишдин (Пенсийрин) фондунин (СФР) отделениди хабар гузвайвал, алай йисалай эгечна гудай сад тир (единое) пособие цийи ва алава пулдин такьатар туш, ада хизанриз виликдай гузвай са шумуд пособие эвезда, гьа гьисабдай яз 3-далай 17 йисал къведалди яшда авай аялар патал ва дарда авай кьвачел залан дишегьлийриз гузвайбурни сад садав агудда.

Эгер хизанди алай йисалай тайинарनावай сад тир пособидик квайбурукай 100 процентдин къадарда аваз пулунин са гьихьтин ятлани алава куьмек (пособие) къачузватла, ада цийи арза гун герек туш - лазим тир къван вахтуналди ам гун давам жеда. Анлай анихь сад тир пособие патал арза гун лазим я. Хизанди пособие 50 ва 75 процентдин къадарда аваз къачузватла, абурувай 2023-йисан 1-январдилай сад тир пособие къачун патал арза гуз жеда, эгер чпиз виликдай тайинарनावайдалай виниз атун лазим яз гьисабзаватла.

"Сад тир пособие гьисабунин бинед асул гьисабдай 3-далай 17 йисал къведалди яшда авай аялриз алава куьмек гунин къайда ава. Дагъустанда сад тир пособие 446 515 хизандиз къведа. Ада виликдай алава куьмек яз гузвай са шумуд такьат санал агудда", - къейдзава СФР-дин РД-да авай Отделенидин регьбер Мегьамед Исаева.

Алава куьмекдин къадар диде-бубадин доходдилай аслу я ва чи регионда яшамаш хьун патал тайинарनावай пулунин агьа кланин къадардин 50, 75 ва я 100 процент тешкилзава.

Ватандиз къуллугъиз эвернавай ксарин такьатар абурун хизандин доход яз гьисабдач.

Сад тир пособие Дагъустанда гьар са касдал регионда яшамаш хьун патал тайинарनावай пулунин агьа кланин къадардилай тимиал агакъзавай хизандиз гуда. Алай йисалай чи республикада и пулунин къадар 13 081 манат я.

Пособие тайинардайла, мадни фикир гудай уьлчме - хизандихь юзуриз жедай ва юзуриз тежедай (движимый, недвижимый) эменни хьун я. Мисал яз, гьар са хизандихь са машиндилай артух хьана кланзавач. ИкI, диде декретдиз экьечнава, бубадиз къевезвай мажибдикай хизандин гьар са касдал яшамаш хьун патал тайинарनावай пулунин агьа кланин къадардилай тимиал агакъзава, амма хизандихь къве машин ава. Ихьтин дуьшурна пособие гудач.

Идалайни гьейри, хизанда авай зегьмет члугъаз алакъзавай гьар са касдихь официальный доход хьана кланда. Эгер инсанди санани кьвалахзавачтла, адаз пособие къевезвач.

- Государстводи анжах чпи чпиз куьмекзавай, яни зегьмет члугъазвай, амма тимиал мажиб къевезвай ксариз куьмекзава. Инсандихь официальный доход тахьунихь къабулдиз жедай себеб хьана кланда. Мисал яз, инвалид аялди, яшлу касдихь гелкъевезва, яргалди больничный къачуниз мажбур хьанва ва я зегьметдин биржеда акъвазнава, - алава хьийизва Дагъустанда авай Яшайишдин фондуни.

Инал лугъун кутугнава, дишегьли кьвачел залан хьун гила пособие къачудай мумкинвал гудай себебдик акатзава. Эгер арза гудай члугъаз дишегьли кьвачел залан яз 12 ва адалай виниз гьафтеяр яз хьайитла, мажиб авачиз хьун пособие тайинаруниз манийвалдач.

Рикел хкин: сад тир пособие патал "Госкьуллугъар" порталда, Дагъустан Республикада авай Яшайишдин фондунин шегьера ва района кардик квай отделенийрин муштерийрихь галаз кьвалахдай къуллугъриз фиалди ва я МФЦ-да арза гуз жеда. Яшайишдин фонд - им виликан Пенсийрин фонд я.

Арза гузвай касдивай ам дуьз гун талабзава, лазим тир амай вири делилар фондунин (ведомствойрин арадин документооборотдин бинедаллаз) агакързава.

Алатай йисан ноябрдиз Ахцегьа, "Самур" комплексдин ресторанда, Дидейрин югь къейдзавай межлисдал "Ахцегь район" муниципалитетдин кьил Осман Абдулкеримова Таира МУСПАГЪОВАДИЗ райондин ва республикадин культурадин хиле яргьал йисара члугъазвай гьакъисагъ зегьметдай, хуш келимаяр лугъуналди, Дагъустандин культурадин лайихлу работник лагьай гьуьрметдин тивар ганвайди малумарна ва медаль вахкана.

Хьсан манидар хьиз, Таира Гьазрединовна Ахцегь райондин ТВ-дин директор, дишегьлийрин советдин председатель, Общественный палатадин член, пуд веледдин мегьрибан диде ва къени кьилихрин кайвани я. Чна адахь галаз суьгьбетна.

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

■ Таира вах, чна ваз республикадин культурадин хиле къазанмишнавай гьундуьр дережа риклин сидкьидай мубаракзава. Къуй ваз чандин сагьвал ва яратмишунин рекье мадни агалкьунар хьурай! Вакай манидар гьикI хьанатла къве гаф лагьана кланзавай.

- Зун дидедиз жедалди са цувад югь амаз, зи буба Гьазредин кьвалахал, бедбахтвилдин дуьшурдик акатна, рагьметдиз фена. И жигьетдай заз жув, хьуьтлуьн юкьуз ахьа хьана, живедик акатай цуькведив гекьигнавай са мани ава:

*Хьуьтлуьн юкьуз ахьа хьайи цуьк,
Вун аязри атланани?
Вунни, зун хьиз, бейхабардиз
И дуьньядиз атанани?..*

Ялгуз диде Анифата чун, къве вах, текдиз хвена, чакай жемят патал менфятлу инсанар хкатдайвал авуна. Дидедал акьалтай азабар, азиятар вири жуваз акваз, зун адахь галаз вах, юлдаш-сирдаш хьанай. Аялрин бахчадиз заз эсиллагь физ клан хьаначир, гьамиша дидедин патав жедай. Эхир дидеди зун вичихь галаз кьвалахал - больницадиз тухуз хьана. Зун больницадин вилик квай багьда манияр лугъуз жедай. Зи сифте тамашачиярни

Куьмекиз алакьуни лувар кутазва

духтурханада кьвалахзавайбурни азарлуяр хьана. Рикел алама, са юкьуз зи патав къакьан буйдин, еке спелар квай, лацу халат алай са итим атана. Авайвал лагьайтла, сифте заз адахьай киче хьана. "И духтурдиз яраб зи свах акьудиз кланзава жал" фикирна, за адаз чин члурна. Амма ада, гьа за лугъузвай мани давамариздавамари, зун къужахда къуна, хуьруьн культурадин кьвализ гьанай. Зун, 5 йиса авай, манияр рикI алай руш сифте яз сегьнедал гьайи кас зурба манидар Эдиев Межид духтур тир. Рагьмет хьурай вичиз!

А вахтара райондин идарайрин художественный гьевескар коллективрин арада акъажунар жедай. Больницадин коллективдихь лагьайтла, еке хор ва куьлердайбурун хьсан десте авай. Куьрелди, гьа члалай инихь за, райондин художественный самодеятельностдин активный иштиракчи яз, гьам чи райондин хуьрера, гьам республикадин гьар жуьре мярекатра иштиракзава.

■ **Ваз ви хьуси яратмишунарни ава, тушни?**

- Эхь, за яваш-яваш жуван манийриз, ва гьакI завай талабай ксариз члалар кхьизва. ИкI, заз райондин ва республикадин сегьнейра тамамарзавай "Женнетдин варарив", "Хьуьтлуьн цуьк", "Руьгьдин илгьам", "Балаяр", "Диде", "Зи рагь" манийрин члалар ава (ихтилатдилай кьулухь ада музататрин куьмекни галачиз, еке гьевесдивди "Зи рагь" мани лагьана).

■ **Баркалла! Хьсан сес ава, члаларни лап хьсанбур я, машаллагь! Манияр тамамарунихь галаз санал вуна райондин бязи идарайрани зегьмет члугъазва...**

- Эхь. Манияр тамамарунилай гьейри, зи рикI лезги ва урус члаларал гзаф алай. Школа акьалтларай вахт перестройкадин, дуьнья алаш-булаш хьанвай четин йисарал ацалтна. Завай жуван рикI алай клелуник экечиз хьанач. Са шумуд йисуз райондин культурадин кьвале кьвалахна. Ахпа, гьич жуваз хуш тушир лагьайтла жеда, экономиствилдин пеше хьана, са шумуд йисуз налогдин рекьай инспекцияда ва саки 17

йисуз Ахцегьрин агьалияр яшайишдин рекьай хуьнин управленида аялар авай хизанриз пулдин куьмекар гузвай хиле пешекарвал авуна. Гьа вахтундани инсанрин талабурулди хуьруьн, райондин мярекатрани иштиракзавай.

■ **Таира вах, вун райондин телевиденидиз (АТВ) гьикI акьатна?**

- Кьисметдин кар я. Са мярекатдилай кьулухь, чанда еке гьайиф аваз, за сегьне гадарнавай. Хейлин вахтунда, къасухдай хьиз, сегьнедал манияр хьлагьнач. Амма икI яргалди давам хьун мумкин тушир. Са юкьуз райондин культурадин

лаз аналоговый куьгьне къайдада эфирдиз экьечдай ихтияр амач. Агьалийриз чкадин телевиденидиз интернетдай килигиз са къадар четин ва кагьул жезва. Интернет-провайдерни гьар са агьалидиз сад я ва куьгьне телевизорра и функция авач. Ятлани чаз чи тамашачияр ава. Чна передачар ютубдиз, телеграм-каналдиз, ВК соцсетдиз акьудзава. Гьа са вахтунда республикадин рекьемрин блокдик акатуникайни умуд атлузвач.

Мадни са кар: телепередачар гьазурдайла, чи районгьелияр пара агьайна я, кьил къакьудзава. Вучиз ятлани, абур чек яратмишунин рекье мадни агалкьунар хьурай! Вакай манидар гьикI хьанатла къве гаф лагьана кланзавай.

■ **Райондин дишегьлийрин советдин кьвалахдикайни куьрелди суьгьбетнайтла кланзавай...**

- Дишегьлийрин советдин председателвилдин везифаяр за 2019-йисан июндилай тамамарзава. Чи тешкилат районда кьиле тухузвай общественный члехи гьич са мярекатдикайни хкечзавач. Гьа са вахтунда Гьалибвилдин, Цийи йисан, 8-Мартдин, Дидейрин йикьан суварриз талукь яз чна чи серенжемарни тешкилзава. Алай вахтунда чи тешкилатди ялгуз дидейрин, гзаф аялар авай ва игьтияжлу хизан-

рин къайгьу члугуниз, гуьгьуьл къачуниз артух фикир гузва. Месела, дяведин махсус серенжемдин (СВО) гьа сифте йикьарилар эгечна, чун армияда авай аскерин хизанриз мугьман жезва, абуруз лазим куьмекар гузва. СВО-дин вахтунда чи кьвалах къалин хьанва. "Дидедин посылка" акциядин сергьятра аваз Ахцегь районди кьуд "Газель" машин сиве-сивди ацлай посылкаяр чи аскерриз рекье туна. И кьвалах акуна, Дагъустандин ва Россиядин дишегьлийрин союзри, хьсан кьимет гунин лишан яз, чаз Гьуьрметдин грамота, "Дочерям России" рикел аламуькдай медаль ва хейлин кьиметлу пишекар гана. Чи везифайрик гьакI кесиб хизанра авай аялриз, 1-классдиз фидайла, куьмекар гун, набут ксарин къайгьударвал авун, члехи жезвай несилдиз ватанпересвилдин тербия гун, уьлкведин кар алай милли проектар кьилиз акьудуна иштиракун ва маса крар акатзава.

■ **Вун райондин общественный палатадин членни я. И кьвалахдикай вуч лугъуз жеда?**

- Райондин общественный палатадин председател Али Исмаилован къаюм-вилик кваз чна активнидаказ кьвалахзава. Ахьтин четинвилер авач. Кьве тешкилатдини кьиле тухузвай кьвалахар гьа сад хьтинбур я. Абуру сада-садаз куьмекзава. Идалайни алава, и йикьара зун Дагъустандин рекьемрин жигьетдай вилик финин министерстводин общественный советдин членвилени къабулна. Общественный крар йикьалай-къуз пара я, абурукай къекьечна жезвач.

■ **Вири крар бажармишиз вун гьикI агакъзава? Ял ядай вахт амуькзавани?**

- Ял ядай вахт, дуьгьридани, заз авач. Хизан идара ийизва, пуд велед тербияламишзава. Уьмуьрдин юлдаш Аким алай вахтунда СВО-дин иштиракчи я. Общественный кьвалахар хиве кваз вуьз хьайитлани рази жедач. Заз лагьайтла, и кьвалах гзаф бегенимиш я. Гьеччи члалай гьакI тербияламиш, вердиш хьанва. Жувавай масадаз са хьсан кар ийиз алакьуни зак лувар кутазва.

Зегьметдин зарбачи

Къагьриман ИБРАГЪИМОВ

РАМАЗАНОВ Арсен Хаметович 1942-йисуз Хив райондин Архитрин хуьре дидедиз хъана. Ам экуь дуньядиз къведалди къве варз амаз, адан дах фронтдиз фена. Дяведай ам инвалид яз хтана.

Арсен Хаметовича хуьре ирид класс акьалтларна. Юкъван образование къачунин мураддалди ам вич хьтин аялрихъ галаз къвачи-къвачи пуд йисуз Хивдиз физ, хтана. 10-класс акьалтларай 1961-йисуз адаз Советрин Армиядин жергейриз зверзава. Пуд йисуз Украинада ракетчик яз къуллугъна. Ада рикел хкизвайвал, военный рекъйя тежриба къачуз, яракърай лишанар къаз абур Украинада Астрехандин областдин Капустин Ярда авай ракетайрин полигондал ученийриз гьидай.

- Армияда къуллугъ ийизмаз, зун авай военный частуниз, чехи эцигунрал къвалахар авун патал гуьгьуьллубур къватлиз, а карханайрай векилар къведай, - ихтилатзава ада. - Къуллугъ куьтягъ жезвай къилляй нубатдин сеферда Саратовдин областдин Энгельс шегьерда зурба химический комбинат эцигунрал Арсенда атай векилдив за жуван тварни кхьиз туна. Ик, чи частунай 15 кас зарбачи эцигунардай комсомолдин бригададик акатна.

Эхъ, а вахтара СССР-дин мулкара гзаф эцигунрал киле физвай. Зурба эцигунрик комсомолрин дестейри аквадай хьтин пай кутазвай. Вирина къвалах ргазвай. Заводар, фабрикаяр, школар, ракъун рекъер эцигзавай. Энгельс шегьерда къве йисуз и зурба эцигунрал Арсенда рабочий яз зегьмет члугуна. 1966-йисуз ам Саратовдин монтажный техникумдик экечизава. Энгельсдинни Саратов шегьерин юкъвай Волга вац физва. Жегил инин тлебиатдал ашукъ хъанвай. Пуд йисуз техникумда келна, монтажниквилин пеше къачур Арсен Хаметович, мад эцигунардай комсомолдин отряддик экечина, Череповецк шегьерда авай "Союзкислородмонтаж" управленидиз физва. Ина ада металлургический завод, химический комбинат ва "Азот" комбинат хкажзавай эцигунрал монтажниквиле, мастервиле, прорабиле ва участокдин начальниквиле саки 10 йисуз гьакьсагьвилелди зегьмет члугуна. Экономикадин хиле къазанмишнавай агалкъунриз ва производстводин квенклевчи хьуниз килигна, ам Ленинан 100 йис тамам хьуниз талукъарна акъуднавай "За доблестный труд" медалдиз лайихлу жезва.

Череповецк шегьерда къвалахзавай 1970-йисуз ам отпускдиз хтана, вичин хуьруьви Къизляр твар алай гуьзел дагъви рушал эвленмиш жезва. Са гьафтедилай свасни галаз ам Урусатдиз рекъе гьат хьувуна. Карханадин руководстводи жегьилриз къве къвалин квартира ва маса куьмеркарни гана. Ина хизанда сифте велелди жезва.

Ада рикел хкизвайвал, хуьруьн дишегьли тир адан уьмуьрдин юлдашдиз Череповецкда яшаммиш хьун гьич хъанач. Жуван мукьва-къилияр, дустар, диде, дах авачир чкада адаз кланзавачир. Урус дишегьлийрин хесетарни ада къана къабулдай. Эхирни, 1981-йисуз, Урусатдат авай къвал Дербентдин къвалихъ галаз дегишарна, абур Дагъустандиз хквезва.

Ина къвалахдай кадикъ къекъевез хейлин вахт хъана. "За уьмуьрдин юлдашдиз гила ваз регъят хъанани лугъуза. Дербентдай къвалах гьат тавурла, зун Махачкъаладиз физва. "Севказтехмонтаж" карханадин директор-

диз жуван дердидикай ихтилатна, документар къалурна. Зун монтажник тирди чир хъайила, ада заз вун чна фадлай гуьзлемишзавайди тир лагъана, хушдиз къаршиламишна. Зун Дербентда авай чпин карханадин участокдин начальниквиле тайинарзава", - рикел хкизва А.Рамазанова.

Дербентдин объектрал монтаждин къвалахардай вахтунда шегьергълийр чпин везифайрив эгечизавай тегьердив ам саклани вердиш хъанач. Урусатда дуьз, везифайрив жавабдарвилелди эгечиз, лугъудайвал, зенгини-

лай зенгиналди къвалахиз вердиш хъанвай адавай ина работникар къвалахдив эгечизавай гьал саклани эхиз жезвачир. Къвалахал атайла, гьардаз вичи вуч авун лазим ятла, тапшургуь гуьза. Са къве сятда къвалахиз аквадай, ахпа касни амач. Абурухъ галаз гьикъван суьгьбетар авунатни, гьакан кар хъана. Ихьтин гьалара къвалахиз вердиш тушир ам мад Урусатдиз хъфиниз мажбур жезва. Адаз шегьерда чка-чкадал алкунравай комсомолдин ударный эцигунриз зверзавай плакатар акунна. Мад акъвазун амачир. Юлдашди фимир лугъуз хъанатлани, ам 1982-йисуз Красноярдин крайда эцигзавай Канско-Ачинский топливно-энергетический комплексдал къвалахиз физва. Ина физвай зурба эцигунри ам мягьтеларна. Иниз къведалдини, ада зурба эцигунра зегьмет члугунвай. КАТЭК-да къиле физвай эцигунрин майдан масад тир. Чехи комплексдин гьар объектдал ашкъидалди жегьилри (20-27 яшар хъанвайбуру) зегьмет члугвазвай.

- 40 йис тамам хъанвай зун къвалахал къабул тийизни кичле хъана, - рикел хкизва ада. - Дербентдай икъван яргъаз атана, къулухъ элкьуьр хьувуртла, вуч ийида лугъуз, къиле члур фикирарни авай. Гена, Аплагъдиз шукур, комплексдин кадрийрин отделдин начальник зи документрихъ галаз таниш хъайидалай гуьгьуьниз "Арсен Хаметович, чун вун хьтин пешекаррихъ къекъевезвайди я" лагъай гафари зи къиле авай члур фикирар гьасятда кваларна. Завай хабарар къуна, заз хизан авайди чир хъайила, ада заз, хъфена жуван хизанни галаз хъша лагъана. Ахпа вичин са работникдиз зверна, и касдиз вичин хизан галаз яшаммиш жедай къвал къалура лагъана, тапшурмишна. Ада заз пуд къвалин къулай секция къалурна. Зи шадвиллин а къил авачир.

Уьмуьрдин юлдашдиз меки чкайриз къевез кланзавачиртлани, Арсен Хаметовича ами члалав гъана, хизанни хкана, чехи гьевесдивди къвалахдив эгечизава. Ик, ада КАТЭК-да 18 йисуз гьакьсагьвилелди зегьмет члугуна. Ада ана Шарыпово шегьерда эцигзавай Березовскдин цивиндин разрезда ва Березовскдин ГРЭС-дал учас-

токдин начальник яз монтаждин бегьем къвалахар авуна. Къилди къачуртла, ГРЭС-дин гьар сада 1000 МВт гужлувал авай къве энергоблок къватлиз баркаллукада зегьмет члугуна. Ана пуд агъзур кас рабочийрини монтажникри, йиф-югъ талгъана, къвалахзавай. Хъсан пешекар хьуниз килигна, КАТЭК-дин къилин трестдай ам, къвалахар тамамариз, Томск, Новосибирск, Братск, Ангарск, Иркутск ва маса шегьерра авай карханайриз командировкайризни ракурна. Иррани ада вич кар алакьдай пешекар тирди къалурна. Зарбачи работникдиз къиле авайбуруни галайвилер ийида лагъай гафар таб тушир. Ик, хизанда пуд лагъай велел хъайила, адаз къуд къвалин секция гуьза. Ам са шумудра "Социализмдин зегьметдин зарбачи" пайдахдин ва "Ударник Социалистического производства" тварарин сагьиб хъана. Адаз ина "Зегьметдин ветеран" лагъай гьуьрметдин тварни гана.

Уьмуьрдин юлдашди хайи чилихъ вил гала лугъудай къван эхиз тахъана, аялрин гележегни фикирда къуна, 1997-йисуз хизан ватандиз рахкурзава.

- Балаяр чехи жезвай. Гададиз свас жагъурна кланзавай. Рушарин садан 15, муькуьдан 17 йисар жезвай, абурун гележегдикайни фикирар аваз, за хизан багъри ерийрал ракурна, - лугъуза Арсен. - Рахкурунихъ са седеб мадни авай, - давамарзава ада. - СССР-чклайла, къвалахрин худ зайиф хъана, эцигунар акъвазна. Эхиримжи вахтара мажбар вахт-вахтунда гуьзвачир. Таганвай мажбар вахчун патал зун ана пуд йисуз къван акъвазна. Мажибрин паталай чаз михер, гьуьрер, консервияр ва маса шейэр гудай. Таганвай мажибрин патлахъй суддиз арзаяр вугана. Судди къабулай къарардин бинедаллаз, са вахт фейила, чав чи зегьметдин гьакьй агакъар хъувуна.

2002-йисуз Дербент шегьердин "Стандарт" твар алай ЖЭУ-да инженервиле къвалахал акъвазна. Гьа йикъалай къенин йикъалди ам ЖЭУ-дин гьуьрметлу работник я. Абурун управлениди гзаф мертебайрин 48 къвализ коммунальный рекъйя къуллугъар ийизва. "Чна гьикъван хъсандиз къуллугъар авуртлани, гагъ сад, гагъ масад чалай наразивал къалуриз къведа. 40 йисалай виниз кардик квалз къвалахзавай цин, чимивилин, чиркерин турбаяр, гьелбетда, бязи чкайрилай гуьнгунай акъатзава. Гьевечи аварияр хъайила, чна абур гьиле-гьил аваз туькьур хъйизва. Квалер капитальныйремонти авун, къавар дегишарунни чи хиве ава. И къвалахарни чна тестикъарнавай пландин бинедаллаз къиле тухузва", - къейидна ада.

Арсен Хаметович Дербентдиз хтайдалай къулухъ "Лезги газет" кхьизвай активлу подписчикни я. Лезги члалал акъатзавай литературадал, чи медениятдал адан рикл ала.

Гьуьрметлу хизанда чехи гада Агьмеда Красноярскдин аграрный университетда келна. Ам Подмосковьедин Шелково шегьерда карчивилел машгъл я. Рушар Аминатазни Алисадиз чпин хизанар ава. Абуру Санкт-Петербургда аялрин бахчайра тербиячяр яз къвалахзава. Арсен Хаметович ругуд хтул авай бахтлу буба я.

Ингье 80 йис тамам хъанвай ам къени баркаллу зегьметдин яцла ава. Къуй куь сагъламвал генани мягькем хьурай, агъалийрин къуллугъда акъвазнавай куь чан сагърай, къвалахдани мадни зурба агалкъунар хьурай, гьуьрметлу Арсен Хаметович!

Агалкъунар аваз

Гьа.КЪАЗИЕВ

Хасавюрт райондин Къурушрин хуьрай Россиядин Яракьлу Къуватрин жергейра вишев агакьна офицерри къуллугъзава. Гьабурулай чешне къачуна, военный вуз-ра келзавай жегьилрини чпин чехи бубайрин баркаллу рехъ давамарзава. Гьахьтин-бурулай сад Москвада Александр Невскийдин тварунихъ галай университетдин военный прокуратурадин факультетдин 4-курсунда келзавай

АГЪАЕВ Агъарза Маликович я.

Агъарза 2002-йисуз дидедиз хъана, ина 2-нумрадин юкъван мектебда 4-класс куьтягъна. Юкъван школа Каспийск шегьерда "къизилдин" медалдалди акьалтларна, гьа йисуз келлизи фена. Агъарзади 2021, 2022-йисара 9-Майдиз уьлкведин меркездин Яру майдандал къиле тухузвай Параддани иштиракна.

Келунра еке агалкъунар къазанмишзавай Агъаев Агъарзадиз Дагъустан Республикадин Къил Сергей Меликован Указдалди 2022-йисан 1-сентябрдиплай махсус стипендия тайинарнава.

Агъарзадин буба Малик Майорович Каспийск шегьерда авай пограничный управленида подполковникдин чинда аваз финансин къуллугъчи я. Диде Ширван Рамазановнадини Каспийск Морской бригадада контрактник яз къуллугъзава.

Баркалла Ватандиз къуллугъзавай аскерриз!

Мукъаят хьухъ!

Къутармишунин къайдайрикай

М.ДИБИРОВ,

РД-дин МЧС-дин ГИМС-дин Махачкъаладин патрулдин къуллугъдин дестедин госинспектор

Чи республикадиз мишекъат хьуьтлер, къаяр иллаки эхиримжи вахтара са акъван хас туштлани, ингье и йикъара къалин живер къвазва. Мукъаятвал квалдарна виже къведач. Иллаки мурк къунвай чкайрал фин пара хаталуя. Ам фад хун мумкин тирди рикеллай ракурмир! Гьар гьикл ятлани, эгер куьн циз аватнатла, агъадихъ галай къайдайрикай менфят къачун меслятзава:

- жува-жув къалабулхудикай, теспачадикай (панка) хуьз алахъ;
- муркладин къерехар гьилеривди къамир, куь заланвили абур хада;
- куьн цин кланик акат тийидайвал, гьилер гьяр-къуьдаказ ачухна яхъ;
- къуьнтерин куьмекдалди муркладикай даях къуна, сифте сад, ахпани тадиз муькуь къвач хкажна, жув муркладал гадариз чалишмиш хьухъ;
- куьн атай патлахъди хъфиз тади къачу;
- куьмекдиз эвера.

Эгер куьне маса касдиз куьмек гуз хъайитла, ихьтин меслятрикай менфят къачу:

- мурк ханвай чкадал лап мукъаятдаказ физ алахъ;
- къутармишзавай касдиз куьн куьмекдиз къевезвайди хабар це, умудлуевили адаз къуват гуда;
- адав агакьдалди, 3-4 метр амаз, адал еб, шарф, къул, твал ва гьилик къай маса зат! Яргъи ая;
- къутармишзавай касдив гьил вугун хаталуя, гьикл хьи, куьн патав агатайла, муркладал гуж ацалтда, неинки куьне кеве авайдаз куьмек гудач, гьатта куь уьмуьрни хаталувилик акатда.

Сифтегьан куьмек

- къутармишнавай кас хатасуз чкадал акъуд;
- чин кланикда ва, руфунлай къуна, къил агъузда, ик сив чиркерикай ва хук цикай азадда (вахт квалдарна виже къведач);
- пульс авачтла, риклин къежел патан массаж (гьакл искусствонне дыхание) ийида;
- ам тадиказ медиарадиз агакьарда.

Къутармишнавайдаз чини авун

- ихьтин кас гар квачир чкада гьиле авай затларалди кевна кланда;
- эгер ам вич вичел апатла, чай, кофе гуда. Кудай яд канвай грелкадикай, путулкадикай, флягадикай менфят къачун хъсан я;
- бедендай чим акъатдайвал тлушуна, ички гана виже къведач.

Къуй садални хата-бала татурай!

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

ЖЕНЕТХАНОВ Ламет Эседович 1954-йисуз Мегъарамдхуруун райондин Хъартас-Къазмайрал Ватандин Чехи дяведин иштиракчи, вири кваллахар ийиз алакьдай устлар (шикилар члугвадай, эцигунадай, чатун устлар, гуьгъунлай ГАИдин работник) Эседан хизанда дидедиз хъана. Юкъван школада клелдай йисара ам шикилар члугунал рикливай машгул хъана. Вири тарсарин арада изобразительный искусстводи къетлен чка къунвай. Шикилар члугунал рикл алай бубадини адаз чирвилер гузвай. Гележегдин пешени гым хъадатла, артух фикирар авун лазим атанач.

Художникдин пеше къачун ада ик рикел хъизва: "Школа акъалтларзавай 10-классда клелдайла, за географиядин тарсунай олимпиадада иштиракна. Районда сад лагъай чка къур зун республикадин олимпиадада иштиракиз Махачкъаладиз ракъурна. Ина за къвед лагъай чка къуна. Школада клелунар акъалтла-

кан, лезгийрин машгуур художник, скульптор Шериф Шагмарданован эскизрай зурба мозаикадин панояр кватлунра иштиракна. Махачкъаладин бязи дараматра, къучейра, туьквенра дизайнервилер кваллахар тамарна. Дипломдин кваллах ада СССР-дин зурба скульптор Гъайбат Гъайбатован вилик хвена. Адан дипломдин кваллах, рангаралди члугур шикил - "Экуьнахъ" - алай вахтунда Избербашдин педколледждин фойеда ава.

Чешнелу муаллим-художник

руниз талукъ межлисдал зи патав республикадин олимпиадада иштиракдайла таниш хъайи ДГПИ-да тарсар гузвай муаллим атана, географиядин факультетдик экечунин теклиф гана. Зи рикл шикилар члугунал алайди чир хъайила, муаллимди заз ДГПИ-да художественно-графический факультет ачухнавайдакай хабар гана ва, Махачкъаладиз атана, аник экечун меслят къалурна. Вад экзамен, абуркай пуд махсусбур, вахкана, 1973-йисуз зун институтдик экечна. Хъсандиз клелуниз ва тешкиллувилер алакьунриз килигна, къвед лагъай курсуна клелдайла, зун курсунин староставиле хъяна.

Цийиз ачухнавай художественно-графический факультетдин студентриз чирвилер гуз, Россиядин вузрай пешекар муаллимар рекъе тунвай. Ламета лугъузайвал, адан ва амайбурун бахтуну гъана, тежриба авай хъсан муаллимдин гилик искусстводин хилэй сирер чирна, вердишвилер къачуна. Ина клелдай йисара ам, азад темадай яратмишунрин кваллахар ийиз, Карелиядиз, Архангельскдиз, Санкт-Петербургдаз, Вологдадин областдиз ва маса шегъериз ракъурна. Вичин зегъметдин нетижа - члугур тлебиатдин шикилар-этнодар тамашун ва

Ламет Эседович кваллахиз вичин райондиз хъвезва. Вуч лагъайтани, аял вахтар феи хуьрувай са тимил яргъа, Мегъарамдхуруун 1-нумрадин школада муаллимвиле ва аялрин яратмишунрин квалле художниквиле кваллахал акъваззава. "Зун патал школа гъамиша хъвез клан жедай экуьвилерни чимивилер къул я. Зи вири уьмуьрда ада заз дуьз рехъ къалурзава", - лугъузва Ламет муаллимди.

Ингъе накъан студент къе, изобразительный искусстводай ва технологиядай чирвилер гуз, аялрин вилик акъвазнава. Ам вичин тарс,

ада, вузда къачур чирвилер ишлемишна, хъсан бажарга авай аялар винел акъудна. Шикилар члугунай конкурсра иштираккай аялри райондин ва республикадин конкурсра клвенквечи ва пишкешдин чкаяр къазва.

1981-йисуз Ламет Эседович кваллахиз Лукларин умуми образованидин школадиз хъвезва. Инани ада вичин пешедай зегъмет члугузава.

- Ламет Эседович, вуна ИЗОдин предмет школада важиблудиз яз гисабзавани? - хабар къуна за.

- Эхъ. Вучиз? Изобразительный искусство гъамиша инсандихъ галаз санал ала. Лап дегъ девиррилай инсанри чпин фикирар, гиссер рагарал, чархарал шикилар члугуналди къалурзавай. А шикилрай чаз инсандин тарих акъваза. Илим, техника вилик фин лап геж хъайиди я.

Шикил аялди вичин фикир ачухна къалурзавай са къайда я. Лап гъвечи чвалалай, гъиле карандаш, я фломастер къуна, шикил члугуналди, вич къалур тийизвай аял бажарга жеда. Тлебиатди гъар са аялдин бейнида яратмишунрин бине

талар вичин проектрин эскизрай эцигиз пара зегъмет члугуна.

Хъартасрик туькьурнавай стадион, парк - ибурни Ламет муаллимдин дизайн-проектар я. Ада абур туькьуризни активнидаказ иштиракна. Ахъега Шарвилидин сувар киле туьузвай паркунин проектни Ламет муаллимди гъазурайди я. Ам сувар алай чил тирди чир хъайила, ам а кваллах-дивай къерех хъана. Ада рикел хъизвайвал, Имам Мизамудиновичани муаллимдин тереф хвена, райондин киле авайбурувай парк патал цийи чка къалурун тлалабна.

Ламет Эседовича са шумудра РД-дин образованидин министер-

"Зима. Уголок России" твар алаз Москвада авай Владимир Высоцкийдин тварунихъ галай музейда, Кьиблепатан Россиядин Дондал алай Ростовдин, Черкесскдин, Грозныйдин, Вологдадин, Дербентдин, Махачкъаладин выставкайрин залра акуна ва хъсан къиметни гана.

Выставкайра эцигай адан саки 20 шикил искусстводай рикл алайбуру къачуна, чпин хуси коллекцияйра хуьзва.

"Дустунин портрет", "Студентрин портрет", "Художник" портретрай чаз хас тир сифетар, гиссерин рангар, риклиз таъсирдай эсерлувал акъазва. Им художник Ламетан алакьунрин патал хъайи шагъидвалзавай лишан я.

Ламет муаллимдин яратмишунрин чехи пай пейзажри къунва: "Дагъдин хуьр", "Самурдин дере", "Куьгъне регъвер" ва масабур. Лирический пейзаж художникдин рикл алай жанр я. Адавай тлеби-

эцигнава. Ам вилик тухун чи, муаллимдин, везифа я.

Ламет Эседовичан гъилик чирвилер къачузвай аялри олимпиадайра хушдиз иштиракзава.

Райондин ва республикадин олимпиадайра М.Къадировади - сад лагъай чка, яратмишунрин кваллахрай конкурсра Радмила Кабиевади сад лагъай ва Анна Къадировади 3-чка къуна.

Дербент райондин образованидин управленидин ИЗО-динни технологиядин предметрай методсекциядин руководитель яз, ада докладар ийизва, семинарра ишти-

стводи тухвай республикадин "Художник-муаллим" выставкайра иштиракна ва клвенквечи чкаяр къуна. Ам РД-дин минообразованидин гъурметдин са шумуд грамотадин сагъиб я. Акъалтзавай несилдиз эстетикадинни ватанпересвилер тербия гунир рекъе къазанмишнавай агалкъунрай ва гъакьисагъ зегъметдай ам Дербент райондин, гъакни школадин руководстводин патайни гъурметрин грамотаириз лайихлу хъана.

Яргъал йисара гъакьисагдаказ кваллахзавай къилин дережедин муаллим Ламет Эседовичан зегъ-

ракзава, чешнелудаказ ачух тарсар, мастер-классар тухузва. Вичин тежрибадикай райондин школайрин муаллимризни чирзава.

Лукларин школа цийи дараматдиз экъечайла, Ламет муаллимдал, художник хъуниз килигна, амай муаллимрилай гзаф пар ацалтна. Ада къве гъавадин дараматдин дегълизар безетмишиз куьмекар гана.

Лукларин школадин гъаятда Ватандин Чехи дяведин иштиракчийриз ва далу патан зегъметчийриз эцигнавай тимталдин проектдин автор Ламет муаллим я. И кваллах киле тухун патал школадин директор Айнудин Османова зурбаз къуьн кутуна. Эцигунриз лазим материалар къачудай спонсорар жагъурна. Тимтал гъакьисуз эцигун муаллимди вичин хивез къачуна.

Ада Хъартас-Къазмайрал, Эминхуьруун юкъвални Ватандин Чехи дяведа иштирак авур хуьруьнвийрин тварар эбеди авун патал мемориалдин къулар ва тим-

метдиз гъукуматдини лайихлу къимет ганва. Ам РФ-дин Президентдин грантдин сагъиб, РФ-дин умуми образованидин гъурметдин работни, РД-дин лайихлу муаллим я.

Ам гатун вахтунда Вологда шегъердани яшамаш жезва. Ина бегъем шикилар члугунай ва шегъердин общественный уьмуьрда активнидаказ иштиракунай Ламет Женетханов Вологдадин областда авай Дагъустандин диаспорадин патай къадим Дербент шегъердин 2000 йис къейдзавай суварик къезвай областдин делегациядик кутунай. Суварик иштиракиз атай делегация ада са шумуд юкъуз вичин квалле къунагъламишна.

Россиядин художникрин Союздин член, АИАП ЮНЕСКО-дин изобразительный искусстводин рекъий международный ассоциациядин член Ламет Эседовичан яратмишунрин рехъни зурбади я.

Искусстводай рикл алайбуруз адан яратмишунрин кваллахар

атдин, яни пейзаждин эсерар мадни гуьзелдиз, гуьрчег рангаралди арадал гъиз хъанва.

Ада скульптурадин жанрдани кваллахзава. И рекъени адахъ члехи ва гъвечи кваллахар ава.

Ламет муаллимдин шикилрихъ виниз тир дережеда риклиз эсердай ва руьгъ кутадай къуват ава. Адан эсеррин рангарин дуьзвиле ва устадвиле, техникади чпел фикир желбзава. И техникади са нукъсанни квачир дуьзвал истемиззава. Иниз килигна, художникдиз вичин хатла ва къайда ава.

Ада вичин шикилар бязи шегъердин галереяйриз пишкешнава. Къилди къачуртла, Вологдадин областдин шикилрин галереядиз ада "Куьгъне Дербент" шикил пишкешна.

Ламет Эседовича вичин муаллимар хъайи Вадим Скугареван, Шериф Шагмарданован, Любовь Шагмардановадин, Гъайбат Гъайбатован тварар хушдиз рикел хъана, абуроз риклин сидкъидай сагърай лугъузва. 1976-йисуз вичин уьмуьрда хъайи са итижлу вакъиани ада рикел хъана: "Дагъустанда скульптурадин искусстводин диб эцигай Хасбулат Аскар-Сарыджа за кваллахзавай факультетдин мастерскойдиз атана. Зи яратмишунриз килигна, машгуур скульпторди заз Москвада клелун давамарун теклифна. Гъайиф хъи, хизандин четин шартлариз килигна, завай аниз физ хъанач. Ахътин зурба муаллимар тахъанайтла, за жувални гъамиша кваллах тавунайтла, бажаргагъат закай къе ихътин художник-муаллим жедай".

Ламет Эседович, гъурмет авай ва кар алакьдай хъсан художник ва муаллим хъиз, туьквей хизандин къилни я. Уьмуьрдин юлдаш Людмила Арсеньевнадихъ къилин образование ава. Ада Мегъарамдхуруун райондин церин майишатда ва Белиждин чехиррин заводда лабораториядин заведующийвиле кваллахна. Алай вахтунда кваллин кайвани я. Абуру чпин веледарни намуслубур, гъвечи-члехиди чидайбур яз тербияламишнава. Эльвирадиз вичин хизан ава. Гада Тимур хизанни галаз Вологдада яшамаш жезва, къанун-къайда хуьдай органра кваллахзава. Абурун риклер муьжуьд хтуддини шадарзава.

къимет гун патал факультетдин залда эцигна. Ада Белиждин консервирдай заводдиз гъахъзавай цлал, Дербент шегъердин Азадвилер майдандин кланик квай вад мертебадин кваллин, Дербентдин педколледждин цларал, чпин факультетдин де-

вичиз кландайвал, аялризни кланариз алахъзава. Абурун ачух вилер акурла, ада вичин уьмуьрдиз са вуч ятлани важиблудиз къвезвайди гиссзава.

Пуд йисуз школадани аялрин яратмишунрин квалле кваллахна. Ина

Чи риклера амуьда

Бикеханум АЛИБЕГОВА

Машгур композитор, Дагъустандин ва Азербайжандин халкьдин артистка **Эльза ИБРАГЪИМОВАДИКАЙ**, генани дуьз лагъайтла, адан яратмишунрикай заз гъеле аял вахтарилай хабар авай. Азербайжандин игитриз бахшнавай эсеррихъ (опера ва реквием) за гзаф яб акалайди я.

ятда кьурук гзаф инсанар кватI хъанвай. Садбуру чай хъвазвай. Садбуру дуьа клелзавай. Ахпа ам кучукиз инсанар машинра аваз сурарал фена. Хкведайла "Меърибан улар" маниди зун квалитз къван рекъе хтуна.

Къейидалай кьулухъ са тIимил вахтар алаатайла, Эльза Ибрагъимовадиз "Меърибан Ана" ("Ласковая мать") орден гана. И орден анжах чIехи крар алакьай машгур дишегълийриз гузвайди заз чизвай...

Судно «Композитор Эльза Ибрагимова»

Вчера

Зун Бакуда авай. Заз зи ватангъгли Вагифа зенгна ва "Чи Эльза къена, къе ам кучузава" лагъана хабар ва адан квалитз адрес гана. Гъелбетда, зун гъасятда аниз фенай. Рикел алама, югъ лап мекъиди тир. Гъа-

Э.Ибрагъимова амач, амма адан манирихъ исятдани яб акалзава. ГъакI - чи машгур рушан тIвар алаз, мумкин я, Каспий гъулелай Керчдиз физвай Азербайжандин гимидани.

“Люминари” центрада

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Ахцегъ райондин Хуьруьгрин хуьре РД-дин лайихлу муаллим Магъмуд Абдулкеримован регъбервилек квай просвещенидин "Luminary" центрадал гъунинкъилин мурад-метлеб ина илимдин, техникадин, искусстводин жуьреба-жуьре хилерай акъалтзавай несилдин бажарагъ, мумкинвилер ачухарун я. И жигъетдай къетлен фикир ина аяларинни яратмишунин интеллигенциядин векилрин гуьруьшар тешкилуниз гузва. ИкI, 24-декабрдиз Хуьруьгрин хуьруьн юкъван школадин 5-9-классдин аялрихъ галаз танишарун ва милли музыкадин темадай ачух тарс тухун патал иниз РД-дин Гьукуматдин академический кьуьлерин лайихлу "Лезгинка" ансамбль оркестрдин ва гъакI музыкадин милли алатрин "Макъам" ансамблдин руководител, тар ягъунай машгур уstad ШЕРИФАЛИЕВ Шамил Камилевичаз теклифнавай.

"Люминари" центрадин координатор Лариса Исмаиловадиз тешкилнавай мярекат, сифте гаф рахуналди, райондин культурадин управленидин начальникдин заместитель Сулейман Сулейманова ачухна ва микрофон мугъмандин ихтиярда туна. Аялрин тIалабуналди ада сифте вичикай, пешекар музыкантвилитз камар къачунин, уstadвал хажжунин, яратмишунин рекъикай итижлу суьгъбетна.

- Бубадин теклифдалди сифте за тардай Ахцегърин музшколада Мирзоев Низам муаллимдин гъилик, ахпа Махачкъаладин муз-

училищеда клелна, гъа са вахтунда ДГУ-да психологиядинни философиядин факультет, гуьгъунайни Нальчикда Кеферпатан Кавказдин искусствойрин институт кьуьтягна. Композитор Падишагъ Киберован ва тар ягъунай бажарагълу уstad Рамазан Бинетован гъилик чирвилер къачуна. Куьрелди, клелунни, кIвалахни санал къадайвал, зун 18 йисалай "Лезгинка" ансамблдин оркестрда ава. Ина ва иллаки жуван "Макъам" ансамблдин репертуарда килин фикир за милли музыка машгуруниз гузва. Дуьньяда бажарагълу саки вири композиторрин машгур эсерар халкъарин милли музыкадин бинедаллаз туйкIуьрнава. Лезги халкьдин музыкадин фольклордикай рахайтIа, ам гъеле неинки тамамвилелди кIватI хъуьуна кхьенвач, ерли ахтармишнавач лагъайтIа жеда. Месела, чи рагъметлу композитор Мегъамед Гъуьсейнова "Шарвили" опера, оркестрдихъ галаз тардин рапсодия чи милли музыкадин бинедаллаз тешкифнава. Гъуьрметлу аялар, алай вахтунда уьмуьрда са гъихътин ятIани дережадив агакъун патал гзаф зегъмет чIугуна, клелна кланда, - къейидна ада...

Ахпа Шамил Шерифалиева, залда авайбурун суалриз жавабар гуналди, лезгийрин милли алатрикай, кьилди къачуртIа, тардикай итижлу суьгъбетна. Ада тардал еке уstadвилелди лезги ва Дагъустандин халкъарин милли авазар тамамарна, "Макъам" ансамблдин видеороликар къалуруналди, абуруз баянар гана. Саки кьве сятда давам хъайи милли музыкадин искусстводин ачух тарс адан иштиракчийрин рикел яргъалди аламуькъдайди ва лап менфятлуди хъана.

Ашукъ Айдуна чуйнгуьр рахазва

К.ФЕРЗАЛИЕВ

Чи йикъара ашукъвилдин сеняткарвал еке алакьунар аваз давамарзавайбурун жергедик акатзавай ашукъ АЙДУНАН тIвар Лезгистандин вири пилера сейли я. Цийи йисан вилик ашукъ Айдуна вирироссиядин музыкадин "Культмост.Ярославль.Этно" фестивалда 1-чка къуна. Ярославль шегъерда кьиле фейи и чIехи мярекатда музыкадин 200 алат язавай 300 къван уstadри иштиракна. Зурба мярекатда чи ашукъ ихътин дережадив лайихлу хъун вирибурук дамах кутадай кар я. Конкурсдин жюридин векилри адалатлудаказ кьимет гана.

Фестивалдин сад лагъай пай онлайн жуьреда кьиле фена. Халкьдин музалатар гвай уstadриз тайин тапшуругъар гузвай. Ашукъ Айдуна "ОТТА" оркестрдин симфониядин аваз чуйнгуьрдалди ягъунин тапшуругъ ганвай. Пакадин юкъуз Айдуна Мегъамедова вичин стха Рамазанахъ галаз (ада синтезатор язава) ганвай тапшуругъ тамамарна. Гуьгъуьнлай лап хъсан 15 уstadдик акатнавайдакай хабар гана. ИкI, адаз Ярославлдин атун ва ана фестивалдин эхиримжи паюна иштиракун теклифна.

- Вун ана гъикI къабулна? - суал гана за Айдуна Мегъамедоваз.

- Лап хъсандиз. Рехъ-хвал, тIуьнхъун, мугъманхана - ибур вири чпин харжидихъ тешкилна. Сифте юкъуз вирибуруз репетицияр хъана. 16-декабрдиз (2022-йисан) фестивалдин асул пай кьиле фена. 17-декабрдиз шабагъар вахкана ва чIехи гала-концерт кьиле фена.

Фестивалдин нетижада гъалиб хъайи Айдуна Мегъамедоваз 150 агъзур манатдин къадарда пулунин пишкеш, чуйнгуьр хурал къунай ашукъдин клалубда авай кубок, диплом ва "Мостурфлот" тешкилатдин патай яратмишунрин круиздин сертификат, маса кьиметлу савкъатар гана.

Финалдин паюна ашукъди залда ацукънавайбуруз чуйнгуьр лезги халкьдин рикI алай музалат тирдакай, несилрилай несилрал къез, и алатди вири девирра чи мел-мехъер, шадвилдин мярекатар гурлу ийизвайдакай авур ихтилатдихъ вирибуру итиждивди яб акална.

- Виридалайни хушдиз зун Ярославлда авай чи ватангълийри къаршиламишна, - давамарзава ашукъди ихтилат. - Ярославлдин лезги автономиядин регъбер Васиф Гъасановаз, Жанлат Абдуллаеваз за иллаки чухсагъул лугъузва. Фестивалдин нетижада зун гъалибчи яз малумарайла, залай гзаф залда ацукънавай чи ватангълийриз хвеши хъана.

Чаз малум тирвал, мел-мехъер чуйнгуьрдин ванцелди гурлу авунилай гъейри, Ашукъ Айдуна вичин пешедин рекъай хейлин конкурсрани фестивалра идалай виликни агалкъунралди иштиракна. Ада лезги чуйнгуьрдин гъунарар гъатта къецепатан ульквейрани къалурзава. 2015-йисуз Дербентдин 2000 йисан юбилейдихъ галаз алакьалу яз Парижда кьиле фейи концертда ада вичин регъбервилек квай "Самурдин сесер" фольклордин коллективдихъ галаз ягъай манийри, макъамри вирибуру тажубарнай. 2011-йисуз ада Азербайжанда кьиле фейи ашукърин фестивалдани иштиракна.

Халкьдин яратмишунар, меденият хуьнин ва вилик тухунин карда лайихлувилерай 2012-йисуз Дагъустандин медениятдин министрстводи кардик кутур "Дагъустандин руьгъ" премиядин сад лагъай лауреатни ашукъ Айдунакай хъуни уstadдин алакьунар вини дережадинбур тирди субутзава. 2017-йисуз ам "Лезги сес" конкурсда-фестивалда гъалиб хъана. 2018-йисуз Башкирияде кьиле фейи вирироссиядин халкьдин яратмишунрин фестивалдани ада чуйнгуьрдалди авазар тамамарна.

Адавай эверай мярекатриз, межлисриз ва фестивалриз тефена акъвазиз жедач. Заз чиз, им халисан ашукъдиз хас кьилих я. Чи мурад уstadдихъ мадни зурба агалкъунар хъун я.

Алава къейд. Айдуна Мегъамедов 1968-йисуз Ахцегъ райондин Фиярин хуьре ашукъ Ширинан хизанда дидедиз хъана. Айдуна хъиз, мубкуь стхьярни бубадин рекъай фена: музыкадин жуьреба-жуьре алатар язава, авазралдини манийралди инсанрин гуьгъуьлар шадарзава.

Имам Асланован - 100 йис

Алим, шаир, педагог...

Мердали ЖАЛИЛОВ

Имам Исламович АСЛАНОВ патавай акур, адахъ галаз рекъе-хуьле хъайи, адавай чирвилер къачур ксари, за къатлайвал, чеб бахт-лубур яз гьисабда. За жувни а бахтуник акаатайбурукай сад яз гьисабзава. ГьикI хьи, Имам муаллимдихъ галаз за гзаф йисара сих алакъяр хвена.

Адан тIвар заз алатай асирдин 60-йисара чир хъана. 1952-йисуз Дагъустандин вири чIаларал сифте яз шииратдин махсус антологияр чапдай акъудна. Лезги антологияда Имам Асланован "Дерлекханада" ва "Ички хъвамир" шиирар гъатнава. Къведни айгъамралди инсанрин чIуру къилихар дуьздадал акъудзавай насигъатдин бур я. Фад гъавурда акъадай, хъуьтуьл, цIал-цIам цIараралди къхенва:

*Гъар са чIавуз эрекъ хъвамир,
Килиг, вун пиян жеда гъа.
Адакай на ваз дуст къамир,
Ваз чIехи зиян жеда гъа...*

Ихътин цIарари къалурзавайвал, абурун автор чIехи устад шаир тирди хъиз, гъакъван камаллу насигъатчини тир.

И касдихъ галаз мукъувай зун Махачкъаладиз, республикадин школайрин илимдинни ахтармишунрин институтдиз (гила - Педагогикадин илимдинни ахтармишунрин институт) хтай 1981-йисалай таниш хъана. Илимдин жегил къуллугъчи яз, заз адавай гъам педагогикадин, гъам методикадин ва гъакI мектебдиз герек хейлин маса рекъерайни хейлин сирер-куьмекар герек хъана. Неинки заз, гъакI хейлин маса чи жегил алиризни адавай хийирлу меслятар гзаф жагъизвай...

1985-йисалай, яни зун "Лезги газетдин" редакциядиз хтайдалай къуллугъ, чи алакъяр мадни сих хъана. Каспийск шегьерда, Имам Исламович анин Гъурметлу агъалирикаяй сад тир, чи газет кхьинин ва кIелзавайбурун арада машгъурунин кардин къилевайди гъам тир. Идалайни гъейри Имам муаллимди Каспийск шегьерда яратмишунрал машгъул вири миллетрин векилар санал тулпамишнавай къватIал арадал гъанвай. Ина неинки авторрин эсерриз, санал ацукъна, къиметар гузвай, гъакIни устадвал жхаждай рекъер къалурзавай, лап хъсан эсеррикаяй ибарат ктабар гъазурзавай, чапдай акъудзавай...

Имам Исламовичаз тIебиатди ганвай бажарагъар гзаф тир. Сифте нубатда, педагог-тешкилатчи, ахпа - хъсан шаир ва гъакаятчи, алим-ахтармишунардайди, публицист ва методист, гъакъван ачух хатI авай художникни...

Художник лагъайла, зи рикIел къезва: И.И.Асланова ДГПИ-да (гила - ДГПУ) мектебрин руководство гудай кадрийрин (директоррин, абурун заместителрин, методистрин ва икI мадни) пешекарвал жхаждай курсар къиле тухузвай. Адахъ галаз санал виликрай вичи чи республикадин образованидин министрвиле кIвалахай Халимбег Магъидовани кIвалахзавай. Заз И.Аслановакай адан 70 йисан юбилейдиз бахшнавай макъала кхъиз кланзавай. Жуван макъаладиз за "Алим, шаир ва педагог" къил ганвай. Халимбег Магъидова заз им тIимил я, "ва художникни" алава хъия лагъана, чпи кIва-

лахзавай вуздин дегълиздин цIарал алай къван гуьзел шикилар къалурнай. Абур чи дагъларин цуькверинни векьерин, кул-курсин шикилар тир. Гъар садан кланик абур вучтин набататар ятIа, инсанар патал абурхъ гъихътин хийир аватIа къхенвай. Гуьгуьнлай чи тIалабуналди и шикилрин чIехи пай, кIелзавайбуру менфят къачун патал чи газетдани чапнай...

Дугъриданни, Имам Исламовичан сихилда вичелай гъейри гъакъкъи шикилчи, скульптор стха Салман Асланов, фитотерапиядал (векьеринни цуькверин куьмекалди инсанар сагъардай) машгъул стха Лукъман Асланов авайди фикирда къуртIа, им чпиз цаварилай пай ганвайбурун сихил тирди ашкара жезва. И сихилдин бине ажайиб рангаринни таварин ватан тир Ахъегъ райондин куьгъне Усуррин хуьре ава. Алай вахтунда и хуьр дуьзендиз, Советский хуьруьз мукъва куьч хъанва, Целегуьнрин хуьруьз хъфизвай рекъин патав цIийи уьмуьр давамарава.

Имам муаллимди рикIел жкидайвал, дидедихъни бубадихи абур муьжуьд аял авай: къуд хвани къуд руш. Имаман 18 йис тирла, диде рагъметдиз фена. Ялгуьз хъайи бубадивай ихътин чIехи хизан хуьз жезвачир. Гъаниз килигна хизан хуьнин везифайрин са пай, кIелни ийиз, чIехи хъцел - Имамал гъалтна.

Гъа йисара шад вакъиярни тIимил хъаначир. Са вакъиа 1935-йисуз Ахъегъиз чIехи шаир СтIал Сулейман мугъманвиле атунихъ галаз алакъялу я. Имам Исламовича рикIел жкизвайвал, ада Ахъегърин чешнедин школадин 7-классда кIелзавай. Мектебда урус чIалан тарсар гузвай Игорь Степанович Лобанов муаллимди вири предметрай "вад" къиметар къачузвай Имамоз школадин линейкадал Сулейман тебрик авунин тапшуругъ гана. Им бес гъар са аял руьгъламишдай себеб туширни! Имама яшлу шаир неинки хуралай кIелай шииралди тебрикна, гъакI адан гарданда "Гъурметлу пионердин" яру галстукни туна. "Шаирди зи гардан къуна ва вичин хъуьтуьл чуру алай чин зи чинив игисна, заз чими темен гана", - рикIел жкидай чи чIехи дустуни.

Мумкин я, гъа чIавалай Имамоз руьгъ масакIа рахаз эгечIна. Гъа чIавуз, Сулейманаз бахшна, вичин сифте шиирни теснифна:

*Вун Ахъегъиз хъайила мугъман,
Къумбар хъана гъар садан чан,
Гужлу хъана зуьрнедин ван
Чкииз ширин, клани буба!
Вун ахуна шад хъана чун,
Гъар садакай къад хъана чун,
Мадни гзаф сад хъана чун,
Азиз шаир, чIехи буба!..*

Шаирдин руьгъ рикIевай хци илимдиз йигин камар къачуна. Ада ДГУ-дин филологиядин факультет акъалтIарна, вичин саки вири уьмуьр педагогвилер рекъихъ галаз алакъялу авуна. Саки 30 йисуз ада Каспийскда кардик кваз хъайи дагъви аялрин (къилел диде-буба аламачир) интернатдиз регъбервална. Вишералди дагъви аялриз чIехи экуь мурадихъди виликди фидай мумкинвал яратмишна. И мектеб акъалтIарай дагъвийрикаяй 18 касди илимрин кандидатвилерин ва докторвилерин дережар хвена. Са шумудакIа тIвар-ван авай писателар, художникар, композиторар, спортсменар хъана. Абурун жергеда Дагъустандин халкъдин писатель Мегъамед-Расул, драматург Таймаз Асланов, композитор Ширвани Чалаев, скульптор Салман Асланов, чи газетда кIвалахай фоторепортёр Тажидин Мегъамедов ва масабур ава.

Т.Мегъамедова вичик шикилар ягъунин ва абуроз баянар кхьинин ашкъи кутурди Имам Исламович тирди рикIел жкидай. Каспийскдин аялрин интернатдин кIвалахдикIай марагълу материалар а вахтара Вирисоюздин чIехи журналрани газетра кхъизвай. "Илим ва дин" (1-нумра, 1976-йис) журналда адан мухбир В.Хазарова "Чилел ихътин къуллугъ ала" къил ганвай чIехи макъалада къхенва: "Имам Исламович Аслановаз гъакI акъвазун чидач, аял чIавалай чир хъанач. "КIвалахдин вахт" лугъудай гафариз ада фадлай са манани хгузвач. Лап яргъалди вичин лекцийрин конспектрал машгъул хъайитIани, пака инсанрин вилик экъечIна ийидай суьгъбет гъазурайтIани, газет-журналдиз макъала кхъиз хъайитIани, вичи теснифнавай шиирдин цIарариз кихлигиз хъайитIани, цIийи повесть туькюьр хъийизвайлани, ада гъи чIавуз кIвалахзаватIа, гъи чIавуз ял язаватIа, къил акъатдач..."

Ихътин келимайри чи рикIел маса шагъидвилерни жкизва. Тажидин Мегъамедова мукъвал-мукъвал, Имам Исламович къилеваз, чеб сиягъатриз фейи чкайрикаяй суьгъбетдай. Кеферпатан Кавказда Каспийскдин интернатдин сиягъатчиар, край чирдайбуру, тефей пIипI амайди хъиз туш.

Имам Исламовичан рикI хайи тIебиатдал гъикъван алайтIа, заз чун санал Самурдин тамуз ва Ахъегъиз сиягъатриз фейилани ахуна. ТIебиат ада ктаб хъиз ачухдай ва кIелдай хъиз жедай.

Гъавилляй адан саки вири эсерарни (шиирарни, гъикаяярни, повестарни, очеркарни) уьмуьрдиз ва гъакъкъизатдиз гъакъван мукъва я. "Баркаллу инсанар", "ТIвар кхъенвай сят", "Лагъ, дагълар", "Лепейрин патав", "Таран пешер" ва маса ктабра гъатнавай эсерри зи гафар субутзава. Ктабрин тIварарайни гъа кар акъваза. Критик Шихзада Юсуфова (гъадани и интернатда кIелна) Имам Асланован гъикаятдин эсеррикаяй къхенва: "Виридалайни вилик, Асланован ктабар кIелайла, писателди вичиз хъсандиз акур, вичи гъисс авур кIвалахрикаяй кхъизвайди акъваза. Яни писатель уьмуьрдин гъахълувилеиз вафалу я. Адан гъевес уьмуьрдай я..."

Эхъ, ихътин бажарагърин иеси тир чи дуст, чIехи алим, шаир, гъакаятчи, публицист ва художник. Адан ирс чав гума.

Имам АСЛАНОВ

Дугъри рикI ви...

*Ватандин ЧIехи дIяведин
ветеран, РФ-динни РД-дин
лайхлу муаллим
Зинаида Емельяновнадиз
бахизава*

Гурчегдини тир, агъайниди,
Сифте Ахъегъа акурла чаз вун.
Дагъви аялриз урус чIал чириз,
Бегенмиш хъанай сифте юкъуз вун.

РикIни дугъри тир, хесетни секин,
Хъуьтуьл рахадай, рафтарни
хъсан.
Ахлакъдизни вун гзаф тир эркин.
Мецелни ширин, гафарни хъсан.

Гъавилляй тушни хъайиди гъурмет
Дагъдин хуьре ваз гъа-гъа йисара.
Къуд йисуз вуна чIугуна зегъмет,
Хъфизиз кландачир а ви тарсарай.

Вири хъсандиз къезвайла ина,
Башламиш хъана дIяе хабарсуз.
Дугъри рикIе ви дерин хер хъана,
Къал акатна вак гзаф къадарсуз.

Чапхунчиар чи клани Ватандиз
Атайла, вуна арза къхенвай.
ДIяведиз фена, къанлу душмандин
Къисас вахчуз кланз, фронтдиз
фенай.

Алатай вахтар - къуд йис акъатна...
Гъалибвилерин югъ атана чаз шад!
ДIяведин четин вахтар алатна,
Муаллимвал ваз къисмет хъана
мад.

Каспийск шегьерда муг на кутуна.
Директор хъана чIехи мектебдин.
Урус чIалайни тарсар на гана
Дагъви аялриз гзаф миллетрин.

Яшар хъана ви - пенсидиз фена.
Реформайрин вахт
алаш-булашдин
Къабулиз хъанач дугъри рикIивай -
РикIин кIвалах пис хъана явашдиз.

Акатна вак къал - чIур хъана ви гъал,
ЯтIани руьгъди даим акъажна.
Амма азарди рикIе туна къал,
Са юкъуз эхир гъамни акъвазна.

Вахтар жезвайла зур асир санал,
"Къизилдин мехъер" ийида лугъуз,
Гъазур хъанвайла, тади акатна,
Вучиз фена вун гъа ихътин йисуз?!

Къуй накъварикай туьк хуьй ваз
хъуьтуьл.
Ви къаматни чи рикIера ава.
Вун амачтIани, гала вахъ чи вил,
Ви руьгъ даим чи кIвалера ава!

Фикирар

Къелем гъиле къачун регъят
кIвалах я,
Амма гъилляй аватайтIа, гуж жеда.
Къелем тур я, уьмуьр женг я,
булах я.
Зайиф гъилер женгина фад
буш жеда...

* * *
Шиир кхьин, къуразвай гъуьл
ацIуриз,
Лепе алаз ахмиш жезвай вацIар я.
Шиир кхьин, са-са къелем ацIуриз,
Чи уьмуьрда туькIуьрзавай
багълар я.

* * *
Шиир кхьин зи зегъметдин
бегъер я,
И кар вуна хуьх гъамиша фикирда.
Квахъай раб на жагъур хъийир
тегъер я,
Къекъуьн лагъай гаф я, дуст кас,
уьмуьрда...

Жеда жал?

Ламра партал алукиналди,
Адакай инсан жеда жал?
Къуьрев шуьшка вугуналди,
Адакай аслан жеда жал?

ГьикI ятIани...

ГьикI ятIани чIехи къуллугъ
Са ахмакъдиз хас хъана.
Амма хъана еке шулугъ -
Алакъ тийир кас хъана...

Дагълара

Гуьзел шикил акъваза заз
дуьньядин.
Дагъларин цIиргъ яргъи хъанва,
карван хъиз.
ЧIугваза за михъ нефес гъавадин,
Шадвиле зун галтадзава пиян
хъиз...

Хуьруьг Тагъираз

Зун аял тир, сифте булах акурла,
И чешмедал я къав, я цал алачир.
Серинардай, ракъин нурур
акъурла,
Я къилихъни верши тарар галачир.

Йисар фена... Зун чешмедал
мугъман я,
Алуд жезвач завай вилер и целай.
Булахдаллай гуьрчег цIар
къакъан я,
НуькI рахазва, мани ягъиз,
тарцелай...

Чан ширин я эхир!

Гъар шейнихъ уьмуьрда
Душман ава хаталу,
А душмандиз рум гудай
Дарман ава вафалу.

Яцра, душман гъалтайла,
Крчаралди кIвалахда,
Гъужумда, фуф алатна,
Вичин чан хуьз алахъда.

Хъел акаатай ламари
ГьикI чпин чан къутарда?
Къулухъ галай кIураарай
Яна душман гадарда.

ХатадикIай къакъудиз,
Къуьр катда, лап гуьлле хъиз.
Гъасятда квахъда ам,
Ахквадач мад вилериз.

СикIре вичин яргъи тум
Инихъ-анихъ галчIурда,
Амалралди душманар
Алдатмишда, алцурда.

Хата жезмаз чеб патал
Гъашаратри це жедай
Ихътин фуьгуьл акъудда
Душманриз чеб нез жедай:

Тадиз абур архуна
Ятар вири рагъулда,
Фенд къурмишда - гъакI твада
Душмандин къил гъулгъулда.

КицI акур кац, кичIе яз,
Тадиз тараз акъахда.
Эгер тарар тахъайтIа,
Къармахраалди кIвалахда.

Пайда хъанмаз душманар,
НуькIер цавуз къудгада.
Ахпа ана гуз лувар,
Кефинивди къугъвада...

Гъар шейиниз вичин чан
Ширин жеда уьмуьрда,
Гъахъняй гъар са шейинин
Чан хуьн жеда фикирда.

ТIебиатдин къанун я:
Гъар душмандиз хаталу
Теснифнава рум гудай
Акси "дарман" вафалу.

ГАЗЕТ КИЕЛЗАВАЙБУРУН ДАФТАРРАЙ

Эйзудин САЙДУМОВ

Ярагъ Мегъамедаз

Исламдин аслан тир халис,
Гатумарнач на чав иблис,
Душман ятла, кьуьлни илис,
Я Мегъамед ал Ярагъи.

Камалэгъли члехи шаир,
Азадвилдин авай къадир,
Алим, дерин тир ви фикир,
Я Мегъамед ал Ярагъи.

“Ярагъи”, “Мегъамед”, гьелбет,
Ихътин тварар - члехи гьурмет,
Халкъди гузва еке кьимет,
Я Мегъамед ал Ярагъи.

Къве викилик халкъ акатна,
Зегъмет члугваз, чан акъатна,
Сад лагъай демократ хъана,
Я Мегъамед ал Ярагъи.

Пачагъдиз, ханариз харжар
Гуз, чал алайни кьван буржар?
Гьикъван хъуй къалуриз гужар?
Я Мегъамед ал Ярагъи.

Арифдар яз, къуна терез,
Душманриз на вегъей мерез,
Эхначир на акл вал хъуьрез,
Я Мегъамед ал Ярагъи.

Гана тарсар на имамриз,
Гъар са буржи на тамамриз,
Фикир гана на уламриз,
Я Мегъамед ал Ярагъи.

Муьруьдвилдин хъана кьиле,
Тарикъатдин кутур бине,
Муршид члехи, тир вун чешне,
Я Мегъамед ал Ярагъи.

На весияр чаз аманат,
Шейхерин шейх, члехи савкъат,
Ахгакъна чав ругъдин къамат,
Я Мегъамед ал Ярагъи.

Согъратлида квал - эхират,
Мусурманриз са зиярат,
Женнетда вун хъуй фаракъат,
Я Мегъамед ал Ярагъи.

Беневша

Гуьруьшдиз атана, агъузнавай кьил,
Беневша, вун аквазва руш хъиз клани.
Гуьзелвилляй атлуз физвач вал зи гьил,
Вакай манидарри лугъузва мани.

Беневшаири чи уьруьшар члагурна,
Кьил агъузун, кьуьлуьн кьиливай чешне.
Атирдин хьел на зи рикле акурна,
Дарманар бул, беневшад твар я вине.

Такабурвал беневшадин лишан я,
Аял бере багъишнавай за дидедиз.
Шаиррин цуьк, зун вал ашук инсан я,
Кватлиз рушар пара къведай дередиз.

Клани цуьк, вун чаз гатфари гъайид я,
Дигмиш хъанва, алагуьзлуь, чагъин вахт.
А гуьзел твар ваз рангун гайид я,
Беневша руш, ачух, дилбер, на зи бахт.

Райсудин НАБИЕВ

Ви Игитвал...

Россиядин Игит Энвер НАБИЕВАЗ

Ви игитвал чешне хъанва жегилриз,
Чи ватандиз къуллугъиз чеб физавай.
Югъ-ийф талгуьз, эверайтан женгериз,
Лигим хъанваз, гьулдан хъиз чеб къалазвай.

Диде-Ватан ширин я чаз виридаз,
Дуьзенарни, къакъан дагълар, гьуьлерни.
Чун картар я, хуьда чна уьткъемдиз
Цуьквер - багълар, девлетлу тир накъварни.

Вири абура вил авазва душманрин.
Гъавилляй тушни кьиле физвай дявеяр!
Бажарагълу дагъви хва чи Энвера
Игитвилдин къаст къалуьна женгера!

Гъажи Давуд, лезгивилин пайдах гвай,
Руьгъдин куьмек хъанайни ваз, Набиев?!

Ягъиз душман, илис хъанвай лекъвера,
Вил ахъайиз тунач абурув танкари.

Тергна шумуд цудар вагъши нацистар,
Гуьгуьналлаз машинарни, танкарни.
Чил эгъуьниз, чунуьх хъанвай иблисар,
Гатлуннавай дуьнья патар-патариз.

Чан сагърай уьткъедин кьил Путинан
Фикир гайи дагъви хъин гьунарриз.
Баркаллаяр, къагъриманвал сад хъана,
Уьткъем хъиз Игитвилдин твар гана...

Чан кьари

(Уьмуьрдин юлдашдиз)

Акъул дерин, зигъинни ваз
Сад Аллагъди ганва, кьари!
Хуьре, квалле - мягъкемда ваз,
Еке гьурмет хъанва, кьари!

Якъут я вун нурар гузвай,
Чуру кардиз клурар гузвай,
Гаф акъатич зарар гузвай,
Вал аферин гъанва, кьари!

Кар-кеспидиз зирек, хъи,
Ийизва на квал-югъ цици,
Къамат гуьзел, мецел верци,
Вал хушбахтар къанва, кьари!

Дамах авун чир хъайид туш,
Хас лишанар я заз ви хуш.
Сагъ хъуй диде вун хайи, руш,
Зун патал вун ханва, кьари!

Варз са затл туш а ви патав,
Экуь я, вун акваз, чил-цав.
На гъазурай ашни плав,
Шуьрбет галаз незва, кьари!

Иридаз - вах, вадаз - диде,
Жавабдарвал кунва хиве,
Члехи ийиз гъар са неве,
Валай чешне тазва, кьари!

Фотоаппаратдиз

Аппарат са яракъ я зи гъилевай,
Шикил, суьрет ягъун даим кьилевай.
Дагъни дере, тепеярни атлуда,
Вири сад хъиз на хиялдиз къачуда.

Аппарат, вун са затл хъанва гъилевай,
Куьлуь-шуьлуь, ирибурни риклевай.
Кьуьд-гад талгуьз, дуст хъана захъ

рекъевай,

Зи зегъметдин игит я вун, аппарат.

Мажал тагуз ял ягъиз на, суьст хъана,
Вун эрчи гьил, заз куьмекчи гьил хъана.
Варцар, йисар, на лугъуди, кис жезва,
Зинни ингъе къудкъанни пуд йис жезва.

Заз хъайибур “Киев”, “Зенит”, “Канан” я,
Абур хъунуьх шикилчидиз къанун я,
Берекатар гваз атана кваллиз чи,
Шикилралди шадвал гана риклиз чи.

Дагълар, гьуьлер, вацлар вуна, аппарат,
Лап мукъувай къалурун я алапат.
Тамашунал тух жедач ви кваллахдиз,
Ви гъар шикил тешигъ я са булахдиз.

Нини хъин хуьзва за вун вилевай,
Вун са исягъ яракъ я хъи гъилевай.
Фотоаппарат туш, зи риклин хиял я!
Гъил-гъилеваз къекъевезвай зи аял я!

Къафлан ОСМАНОВ

Акурди заз ахвар хъана

Хайи хуьруьз хъфенва зун,
Ам акурла, ишезва зун,
Зи багърийрихъ къекъевезва зун,
Акурди заз ахвар хъана.

Эхиратдин багъда къекъевез,
Гъар са жуьре няматар нез,
Ярдихъ галаз рахаз, хъуьрез,
Акурди заз ахвар хъана.

Зун ацукъна тахтунаваз,
Къилихъни зи жаллатл галаз,
Рагъметлугур шаддиз рахаз,
Акурди заз ахвар хъана.

Нин патав зун фейитлани,
“Ваъ” лугъувач са касдини,

Тарвал амач, кайитлани,
Акурди заз ахвар хъана

Гъинихъ яргъи авуртлан гьил,
Девлет, малдин авач а кьил.
Цлун ялавди кузаваз чуьл,
Акурди заз ахвар хъана.

Касни авач кесиб, зелил,
Гъар са касдин ачух я гьил,
Килигдай кьван тух жезвач вил,
Акурди заз ахвар хъана.

* * *

Керекулди, тарцин хилел ацукъна,
Алахъзава, чи кази хъиз, гъарайиз.
Бязибур, кьилел бармак алукина,
Хиве къада алакъ тийир кваллахиз.

* * *

Са сеферда пехърез аквада ахвар,
Къуншидал ала, кьуруриз къахар.
Хъуьтлуьн циг тиртлани, ачухна гъалар,
Ахварай аватна, рикл хъайи адан дар.

* * *

Дамахар гваз клек къекъевезвай береда
Гъарай - вургъай акъат хъана куьчеда.
- Зун игит я, зун угъридрихъ къекъеведа!
Лагъана, клек гъахъ хъувуна тевледа.

* * *

И дуьньядал чаз члал ава,
Ам виридлай багъа я,
Уьмуьрлух ам хуьнуьх вири
Лезги халкъдин мурад я.
Зун лезги я, дамахда за,
Дамахда за члалал чи.
Эгер душман атайтла чал,
Гапур жеда къвалал зи.

* * *

Галамуькдач дуьньядрихъ са клусни умуд.
Эхиратдиз фейила, ийизва чи суд.
Сурун суал гуз, пелел эцигиз гъуд,
Милаим хъухъ и дуьньядал, мусурман.

Ни лугъуда сиратлал муьгъ авайд туш,
И дуьньядай анихъ уьмуьр амайд туш,
Са касдизни Женнет, Жегъеннем жагъайд туш.
Эхират квал къени ая, мусурман.

Эхиратда тлаламира на кабаб,
Садрани тагай гуда ваз азаб.
Язух жеда ви, акъатайтла таб.
Гъамиша ви кьил-кьилел хъухъ, мусурман.

Эминхуьр

Фийиви КЪАФАР

Мектебдин юлдашриз

Гъевечи вахтар аламани риклел куь?
Фидалди куьн хуьруьн мектебдиз, экуь,
Югъди куьгуьваз жедай тлалал тупни лаш,
Садбур - чатук, гъиле къаз кланз чатун клаш.

Клеш гудачир, чатухъандиз къведай хъел.
Куьн гъевечи я лагъайла, къведай ишел.
Гиля хутан а гиссер за куь рикле,
Гъевечи члавуз авайтла чун дуьз рекъе...

Сентябрь алуькна, йис я пудкъанни къуд.
Тварар хъана классда чи къанни цлуд.
Акъвазарна жерге къакъанвилихъди,
Чирна гъи квалачел къачуда къадам виликди.

Яваш-яваш чириз гатлунна гъарфар,
Ахпани хъиз дидедин члалал гафар.
Акъатна йис, акъалтарна подкласс,
Квахънач зегъмет муаллимдин гъакл чапрас.

Йисар фена, члехи классриз акъатна.
Плузаррилай некледин ранг алатна.
Вири санал мелез фидай никлериз,
Шад жедайвал колхозчийрин риклериз.

Агакъна вяде, акъалтарна мектеб,
Гадаяр, рушар, чир хъанавай чпиз чеб,
Гъазур тира хайи хуьруьз къуллугъиз,
Хайи чилиз икрамиз, кьил агъуиз.

Ватан ширин тирди руьгъдив агудна,
Къисметри чун гъар сад санихъ акъудна.
Садбур мукъва, са пай акъатна яргъаз,
Мумкинвал тлмил хъана акваз, рахаз.

Дустар, гила ахгат, чи хъанва яшар,
Чун шад жен, акъвазна сад-садаз къаншар.
Гуьрмет аваз, къуртла сада-сadan гьил,
Чалахъ хъухъ, квалачери мягъкем къада чил.

Килиг, дустар, чун гьикл хъанватла абад,
Гъар жуьре пешедикай хкудзавай дад.
Худаддин патай чаз савкъат тушни им?
Аскерни духтур, агроном, муаллим.

Амач чаз чир заманаяр, я вахтар,
Алахъ тийин хаз гуьгуьлар, ийиз тлар.
Къафаран эхиримжи тлалабун я квез
Риклел хуьх сада-садаз верци авун мез.

Майил ЭФЕНДИЕВ

Къудар

* * *

Темен гузва марфади чилиз,
Чил хъуьрезва миллиз-миллиз.
Инсанарни гъейран жезва,
И сегънедиз килигиз.

* * *

Сифтедай, дуст кас, лам туна цура,
Агал ая рак, яна хъиз даплар.
Авачиз клусни рикле шаклувал,
Аллагъдал ахпа ая ихтибар.

* * *

Хъун паталди тапархъан
Ваз ви уьмуьр амай кьван
Бес жезва са сеферда
Са таб авун нагъакъан.

* * *

Мийир куьне хъуьтлуьн тариф,
Вахт алуькна акъатдалди.
Кавхадинни гъа тегъерда,
Кваллахдилал алатдалди.

* * *

Дустар цлуд ава захъ, душманар - цлусад,
Вад тлуб хъиз чида заз абур гъарма сад.
Тийижирди заз я анжах са кар:
Вуч ятла чидач угърашрин макъсад.

Надим АБДУЛАЕВ

Чан диде

Патал феи велел фадлай такурла,
Экъечда вун квалляй къецел, чан Диде.
Кас авачир куьчеда вил акъурла,
Гъахъда варциз, рикл таз гъенел, чан Диде.

Гъаятда вун, куьсридал гьил эцигиз,
Чубарукрин ичли муказ килигиз,
Физвай уьмуьр чуплах тарциз гекъигиз,
Хер жеда ви назик риклел, чан Диде.

Ахпа салаз яваш-яваш феиля,
Къурай тарар акваз, гуьгуьл хайила,
Ара-ара нуьклерин ван хъайила,
Къведач лугъур гаф ви мецел, чан Диде.

Акурла ваз парудин цал чклизвай,
Велел такваз, мад югъ физ рагъ аклизвай,
Риклин мурад акваз-такваз рекъизвай,
Гъаклини ви вил жеда варцел, чан Диде.

Гъар са сефер велел риклел атайла,
Хиялри къаз, туьгуьна шел аклайла,
Накъварай ви зайиф вилер ацлайла,
Артух жеда бириш пелел, чан Диде.

Лезгинка

Чи бедендик лезги иви кумай кьван,
Гъар са квалле мехъер-мелер амай кьван,
Къавалри вун, туьнт макъам яз,
ягъай кьван,

Дерейриз ви ван чклида, лезгинка.

Япунжияр къуьнерилай алудиз,
Лекъери хъиз, сад-садав хур агудиз,
Чилел алай руг цавариз акъудиз,
Чи жегъилри куьл ийида лезгинка.

Гъилер цавуз хкажна, чеб экъечлиз,
Куьлуьз-куьлуьз камар вегъез, экечлиз,
Къугъари хъиз, кьуьлер ийиз эгечлиз,
Рушари вал абур гъида, лезгинка.

Чи несилри, бубайрилай атанвай,
Виклеь, къегъал лезги руьгъдив ацланвай,
И дуьньядин халкъариз ван чкланвай
Мадни машгур вун хъийида, лезгинка.

Енге вахар, шадвал рикляй акъатиз,
Чамран дустар, квалачерик звер акатиз,
Чархачини, кьуьлер ийиз, агатиз
Ви макъамдал свас гъиз фида, лезгинка.

Санкт-Петербург

Зенд

Игътиятлувилин имтигъанар

Гзаф дикъетлу ва игътиятлу хъана клани аям я къенинди. Россиядин агъалияр патал алай девир иллаки муракабдаз элкъвенва. Чи япарихъ мукъвал-мукъвал ина-ана, жуьреба-жуьре регионра "террористар къуна", "диверсантар къуна" ва ихътин маса нагъакъан ванер галукъзава. Фендер къурмишиз кланзавайбур, вирибур гъавурда акъазвайвал, Украинадин махсус къуллугъри гъалдарзавайбур, тайин тапшуругъар хиве туна, ракъурзавайбур я. Нин къил акъатзавайди я къе вуж катнавайди, вуж члуру къаст рикле авайди ятла?

"Ракъун перде" авадарзавай Рагъаклидай патан ульквейри чаз алакьдай жуьредин вири фендер къурмишзава. Садбур къабачивилин амалриз ухарбур жезва.

Дуьздайни какурдай къил акъудун гъамиша регъят жезвач. Ихътин хци макъамра чи ФСБ-дин ва къуватдин муькуь органри тухузвай кваллахрихъ еке метлеб ава. Са тимили бушвал хиве къуртла, улькведа гъулгъула гъатун мумкин туш ни лугъуда? Амма мидяйризни чизвайди я чпин мурадари макъсадар регъятдиз къилиз акъудиз тежербур тирди, гъатта чеб макъсаддив агакъдалди да-

гъарризни фурариз аватунин къурхулувални тахъана туш. Гъакл ятлани, гузвай тапшуругъар инкариз тежезвайбурни, миллетбазвилини азар квайбурни тимили авач эхир. Ибур тлебии гъерекатар хъиз къабулна кланзава.

Рагъаклидай патан урус меденият арадай акъудунин, ам риклелай ракъурунин, мишхиз къадагъа авунин жигъетдай авур алахъунар не тижасузбур яз амукъна. Гъахълу чешмейри тестикъарзавайвал, акси яз, урус музыкадиз, операдиз, эдебиятдиз ийизвай итиж дуьньяда авайдалайни артух хъана. ВЦИОМ-ди (Жемиятдин фикирар чирдай вирироссиядин центр) къиле тухвай хабарар къуни серенжемдин нетижайрал асаслу яз, члехи пай россиявиар члалахъ я хъи, урус меденият тахъай мисал ийиз клан хъунин гъерекатар къилиз акъат тийидайбур я, гъик хъи, урус медениятдихъ гъар са аксивилиз дурум гуз жедай къуват ава.

Польшада Россиядин музыка ва пьесаар къадагъа авунва. И улькведин филармонияра, театтра Россиядин писателрин, медениятдин деятелрин эсерар эхцигач. Бязи ульквейра гъатта Россиядин тлуьнрин тварар дегишарзава (чеб къа-

дагъа ийизвач, амма тварар дегишарзава). Ахтармишунри тестикъарнавайвал, Европада вирибур урус медениятдикай къерех жез гъазур туш. Гъа са вахтунда Рагъаклидай патан гзаф сиясатчири, медениятдин деятелри чеб урус меденият къадагъа авунин серенжемриз акси я лагъанва. Абуру чпин ульквейрин туьквенрин дезгейрилай Достоевскийдин, Толстойн ва масабурн эсерар алудун дуьз кар туширди къейдзава. Гъатта Италиядин медениятдин министрдини улькведи урусун эсерал сергъатар эцигунин терех хуьзвач лагъанва.

РФ-дин Госдумадин депутат Е. Драпекодин фикирдалди, эхиримжи къе асирда Европадани Америкада Россиядин медениятди къетлен чка къуна. Урус медениятди вири дуьньядиз таъсир ийизва. Гъавилай Рагъаклидай патавай аксивилер ийиз жедач.

И жуьредин вири гъерекатри Рагъаклидай патан къалурзавай нифретлувилин дережар чирзава. Донбасс миллетбазрикай азадунин макъсаддалди чи улькведи тухузвай СВО абур патал хъсан багънадиз элкъвенва. Гъавилай абурай акъат тийир кар жеч. Садани уяхвал квадарна кландач.

Улькведа ва дуьньяда

Махсус серенжемдикай

РФ-дин оборонадин министрстводи 8-январдиз малумарай делилралди, махсус серенжем къиле тухунив эгечлайдалай инихъ Россиядин Яракълу Къуватри Украинадин 365 самолет ва 199 вертолет, зенитный ракетайрин 400 комплекс, пилот галачиз лув гудай 2848 аппарат, 7449 танк ва дяведин маса машинар, РСЗО-дин 972 машин, артиллериядин ва маса 3787 яракъ, военный махсус 7965 автомашин тергна.

ПВО-дин кваллах гужлу ийида

ДНР-дин кар алай къурулушрин объектриз Украинадин къушунри цай гузвайвилай Россияди ПВО-дин такъатрин ва контр-батарейдин кваллахар гужлу ийизва. "Новости" РИА-ди хабар гузвайвал, идакай ДНР-дин къилин везифаар вахтуналди тамарзавай Д.Пушилина малумарна.

"Виликдай хъиз, исъядани душманри НАТО-дин яракъар ишлемиззава, ислъгъ агъалияр яшамиз жезвай сектордиз зиянар жезва. Мидяйри чими ийидай тадаракар, газдин ва цин къурулушар тергунин макъсад вилик эцигзава", - лагъана Д.Пушилина "Россия 24" каналдиз гайи интервьюда.

Адан гафаралди, Украинадин къушунри Старобешевскдин ТЭС-дал гужумунин нетижата къе къуллугъчи къена.

Члехи пай ама

Россиядин базарра къецепатан тешкилатрикай 75,9 процент ама. Идакай Госдумадин Председатель В.Володина вичин телеграм-каналда кхъена.

"И къарарди гзаф крарикай лугъуза: абур чи улькведин экономика вилик финин хъсан мумкинвилерихъ инанмиш я, абуруз карчивилин алакъаар хуш я. Хъфейбурай миллиардралди харжийар акъатзава. Чи хуси карханайри буш хъайи чкъар къазва, гъасилзавай затларин къадар артухарзава", - къейднава ада.

Адан фикирдалди, парталар арадал гъунин кар улькведа 42 процентдин артух хъанва, дарманар акъудун - 15 процентдин.

Интернетда гужумар

Украинадин махсус къуллугъри эхиримжи йикъара Крымдин темадай соцсетра информациядин гужумар къилиз акъудун артухарнава. "Новости" РИА-ди хабар гузвайвал, идакай Крым республикадин къилин меслятичи О.Крючкова малумарна.

"Цийи ийс Украинадин махсус къуллугъри информациядин майданра кваллах геьеншарунилай башламиш хъанва. Къилин темайрикай сад Крым я. Соцсетра Крымдин къилдин шегъерриз талукъ квалталар арадал гъизва ва анриз жуьреба-жуьре тапан малуматар чукурзава", - кхъенва Крючкова вичин телеграм-каналда.

Ада интернетдикай менфят къачузвайбуруз тапан малуматрихъ инанмиш тахъун, анжах официальный СМИ-риз, чешмейриз ихтибар авун меслят къалурна.

Муркларин гъамбарар църазва

Вири халкъарин алимрин дестеди хабар гузвайвал, 2100-йисалди Чилел алай муркларин еке гъамбаррин заланвал, глобальный чимивилер себеб яз, 26 процентдилай 41-дал къван тимили жеда. Пешекаррин ахтармишунрин нетижаяр "Science" журналда чапнава.

Багъа хъанва

Европада агъзур кубометр газдин къимет 800 доллардилай виниз хкаж хъанва. Лондондин "ICE" биржадин делилрал асаслу яз, идакай "Новости" РИА-ди 9-январдиз хабар гана.

Европада газдин къимет 2021-йисан гатфарилай багъа жез башламишна. А члавуз агъзур кубометрдин къимет 250-300 доллар тир, амма гатун эхирра 600 доллардив агакъна, зулуз - 1000 доллардив. 2022-йисан гатфарин эвел къилера, Россиядин энергоресурсар къадагъа авунин къурхулувал себеб яз, агъзур кубометр газдин къимет садрани тахъай хътин 3892 доллардив агакъна.

Танкар ракъурдайвал я

Польшади Украинадиз "Leopard" танкар цудралди ва я вишераалди ваъ, са тимили ракъурда. "Новости" РИА-ди хабар гузвайвал, ихътин фикир Польшадин президентдин канцеляриядин векилди малумарна.

Вахкун тлалабнава

Украинадин дипломатди малумарнавайвал, Киевди Тбилисидивай 2008-йисуз вугай зенитдинни ракетайрин "Бук" комплекс вахкун тлалабнава. Идакай "Европадин гъакъикъат" изданида чапнавай А.Касьянован макъалада лагъанва.

Къушарин грипп

Японияда къушарин грипп пайда хъуникиди верчер миллионралди тергзава. Идакай "Новости" РИА-ди хабар гана.

Улькведин хуьруьн майишатдин министрстводин делилралди, грипп себеб яз 2020-йисуз улькведа 9,87 миллион къуш тергнайтла, гила, гъеле гриппдин сезон кубътягъ тахъанмаз, саки 10 миллион верч тергнава.

Чин гъазурайди - Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

Къуь ихтиярар

Суал-жаваб

РФ-дин ватандаши, паспорт дегишардайла, гузвай госпшлинадин къадар гъикъван я?

ЖАВАБ: 300 манат. Эгер паспорт дегишарунин себеб документ вич члуру хъунихъ галаз алакъалу ятла, и дуьшуьшда госпшлинадин къадар 1500 манат жезва.

Паспорт къачунин патяхъай хайи югъ алукъдалди вилик арза вугайтла жедани?

ЖАВАБ: ваъ. Паспорт дегишарунин кар хайи югъ алукъайдалай къуллухъ 90 йикъан къене къилиз акъудна кланзава.

Прописка авун патал гъихътин документар герек жезва?

ЖАВАБ: жував паспорт хъун лазим я. Идалайни гъейри, прописка ийидайла, яшамиз жезвай чкадин

МФЦ-дин идарадин пешекарри къейдзавайвал, вахтуналди регистрация туьклуьрун патал жуваз къулай МФЦ-дин филиалдиз физ жеда. Гъа са вахтунда прописка ийизвай касдихъ вичин документар ва къвалин сагъиб (документарни гваз) хъана кланда.

хусиятчи, къвалин документарни гваз, арзачидихъ галаз хъана кланда.

МФЦ-дин идарада вахтуналди регистрация авунин гъакъиндай арза вугайтла жезвани? Вахтуналди ийизвай регистрацидинни гъамишан регистрацидин арада вуч тафават ава?

ЖАВАБ: жеда. Вахтуналди тир регистрация РФ-дин ватандашриз абур чпин региондай 90 йикъалай артух муддатда масанихъ фидайла, герек жезва.

Къез чидани?

Индиядин океандикай итижлу делилар

• 2004-йисуз Индиядин океанда инсаниятдиз малум тир тарихда виридалайни къуватлу залзала хъана. А члавуз 300 агъзурдалайни виниз инсанар телеф хъанай.

• Индиядин океандин къерехрив 4 континент гва – Австралия, Антарктида, Африка ва Азия.

• Ци къунвай Чилин умуми майдандикай 20 процент Индиядин океандал ацалтзава.

• Индиядин океандин умуми майдан 76174000 квадратный километрдикай ибарат я. Ам Австралиядин майдандилай 10 сеферда гзаф я.

• Дегъневилезни умуми майдандиз килигна, Индиядин океан муькуь океанрин арада пуд лагъай чкадал ала. Сад лагъай чкадал Тихий ва къвед лагъай чкадал Атлантический океанар ала.

• Индиядин океандал и твар къерехрив Индия улькве гъавилай акъалтнава.

• Индиядин океандин сергъатрив 10 гъуьл гва.

• Индиядин океандин ятар аслу тушир 39 улькведин сергъатрал ва Франциядалайни Великобританиядилай аслу мулкарал ацалтзава.

• Дуьньяда къазвай балугърин умуми къадардикай анжах 5 процент Индиядин океандинбур я.

• Инсанрал нахайри гзафни-гзаф и океандин черани гъуьлера гужумзава.

• Индиядин океандин клане, Маврикий островдин патав, халисан хътин чарчар ава. Къум авахъна физвайвилай ам халисан чарчардиз ухар я.

• Хъуьтлуьн вахтунда виридалайни чими яд Индиядин океанда жезва.

• Индиядин океандин клане циргъина авай дагълар ава. Абур пешекарриз цуд ийс идалай вилик жагъана.

• Къадим девирдин грекери и океандиз Эритреядин гъуьл лугъузвай.

ислен, 16-январь

РГВК
07:00 Время новостей Дагестана. Итоги
08:00 «Королева спорта»
08:10 Х/ф «Отчаянный папа» 16+

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро.» (12+).
09.00 Новости.
09.20 «АнтиФейк». (16+).

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания «Магудере» (на агульском языке)
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
21:05 Местное время. Вести-Дагестан

НТВ

05.25 Т/с «Пять минут тишины». (12+).
08.00 «Сегодня».
08.25 Т/с «Лесник. Своя земля». (16+).

ДОМАШНИЙ

06.30 «6 кадров». (16+).
07.05 «По делам несовершеннолетних». (16+).

ТВ-ЦЕНТР

06.00 «Настроение».
08.15 Д/ф «Экипаж». (12+).
08.45 Х/ф «Не в деньгах счастье». (12+).

ЗВЕЗДА

03.45 Х/ф «Марш бросок. Особые обстоятельства». (16+).
03.50 Т/с «Позывной «Стая».

саласа, 17-январь

РГВК
07:00 Время новостей Дагестана
07:20 Передача на табасаранском языке «Мил»
08:00 «Королева спорта» 0+

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро.» (12+).
09.00 Новости.
09.20 «АнтиФейк». (16+).

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания «Турчидаг» (на лакском языке)
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
21:05 Местное время. Вести-Дагестан

НТВ

05.20 Т/с «Пять минут тишины». (12+).
08.00 «Сегодня».
08.25 Т/с «Лесник. Своя земля». (16+).

ДОМАШНИЙ

06.30 «По делам несовершеннолетних». (16+).
08.40 «Давай разведемся!» (16+).

ТВ-ЦЕНТР

06.00 «Настроение».
08.10 «Доктор И...» (16+).
08.40 Х/ф «Не в деньгах счастье». (12+).

ЗВЕЗДА

05.15 Т/с «Позывной «Стая».

арбе, 18-январь

РГВК
07:00 Время новостей Дагестана
07:20 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
08:00 «Королева спорта» 0+

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро.» (12+).
09.00 Новости.
09.20 «АнтиФейк». (16+).

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания «Шолтавысы» (на ногайском языке)
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
21:05 Местное время. Вести-Дагестан

НТВ

05.25 Т/с «Пять минут тишины». (12+).
08.00 «Сегодня».
08.25 Т/с «Лесник. Своя земля». (16+).

ДОМАШНИЙ

06.30 «По делам несовершеннолетних». (16+).
09.10 «Давай разведемся!» (16+).

ТВ-ЦЕНТР

06.00 «Настроение».
08.10 «Доктор И...» (16+).
08.45 Х/ф «Не в деньгах счастье 2». (12+).

ЗВЕЗДА

05.20 Т/с «Позывной «Стая».

хемис, 19-январь

РГВК
07:00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07:20,14.50 Передача на даргинском языке 12+

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро.» (12+).
09.00 Новости.
09.20 «АнтиФейк». (16+).

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания «Очар» (на кумыкском языке)
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
21:05 Местное время. Вести-Дагестан

НТВ

05.25 Т/с «Пять минут тишины. Возвращение». (12+).

ДОМАШНИЙ

06.30 «По делам несовершеннолетних». (16+).

ТВ-ЦЕНТР

06.00 «Настроение».
08.15 «Доктор И...» (16+).

ЗВЕЗДА

05.10 Т/с «Позывной «Стая».

жуьмя, 20-январь		ПЕРВЫЙ	РОССИЯ 1	НТВ	ДОМАШНИЙ	ТВ-ЦЕНТР	ЗВЕЗДА
РГВК		05.00 "Доброе утро." (12+).	09:00 Канал национального вещания «Маданият» (на аварском языке)	05.20 Т/с "Пять минут тишины. Возвращение". (12+).	06.30 "По делам несовершеннолетних". (16+).	06.00 "Настроение".	05.30 Т/с "Позывной "Стая". "Обмен". (16+).
07:00,08.30,12.30	Время новостей Дагестана	09.00 Новости.	14:30 Местное время. Вести-Дагестан	08.00 "Сегодня".	08.40 "Давой разведемся!" (16+).	08.15 Х/ф "И снова будет день". (12+).	07.40 Т/с "Узник замка Иф".
07:20,14.50	Передача на аварском языке 12+	09.20 "АнтиФейк". (16+).	21:15 Местное время. Вести-Дагестан	08.25 "Мои университеты. Будущее за нами". (6+).	09.40 "Тест на отцовство". (16+).	11.30 "События". (16+).	09.00 Новости дня. (16+).
08:00	"Королева спорта" 0+	10.45 "Информационный канал". (16+).	05.00 "Утро России".	09.25 "Следствие вели..." (16+).	11.50 Х/ф "И снова будет день". (12+).	11.50 Х/ф "И снова будет день". (12+).	09.20 Т/с "Узник замка Иф".
08:10	Обзор газеты «Хлакькьат» 12+	12.00 Новости.	09.55 "О самом главном". (12+).	10.00 "Сегодня".	12.40 Х/ф "Хрустальная лувушка". (12+).	12.40 Х/ф "Хрустальная лувушка". (12+).	13.00 Новости дня. (16+).
08:20	Мультфильм 0+	12.15 "Информационный канал". (16+).	11.00 "Вести".	10.35 "Следствие вели..." (16+).	14.30 "События". (16+).	14.30 "События". (16+).	13.20 Т/с "Позывной "Стая". "Охота на миллиард".
08:55	Х/ф «Всадник без головы» 12+	15.15 "Информационный канал". (16+).	11.30 "60 минут". (12+).	11.00 Т/с "Лесник. Своя земля". (16+).	14.40 Мелодрама "Хрустальная лувушка". (16+).	14.40 Мелодрама "Хрустальная лувушка". (16+).	15.00 Военные новости.
10:40	«За скобками» 12+	16.00 "Мужское/Женское". (16+).	14.00 "Вести".	13.00 "Сегодня".	17.00 Д/ф "Дорогие товарищи. Экстрасенсы для Политбюро". (12+).	17.00 Д/ф "Дорогие товарищи. Экстрасенсы для Политбюро". (12+).	15.05 Т/с "Позывной "Стая". "Охота на миллиард".
10:45	«Дагестан туристический» 0+	16.50 "Информационный канал". (16+).	14.55 "Кто против?" (12+).	13.25 "Чрезвычайное происшествие". (16+).	17.50 "События". (16+).	17.50 "События". (16+).	15.25 Т/с "Секретный фарватер". (12+).
11:05	«Психологическая азбука» 12+	18.00 "Вести".	16.00 "Вести".	14.00 "Место встречи". (16+).	18.10 "Петровка, 38". (16+).	18.10 "Петровка, 38". (16+).	18.00 Новости дня. (16+).
11:30	Т/с «Ангел-хранитель» 8 с. 16+	18.40 "Человек и закон". (16+).	16.30 "Малохов". (16+).	16.00 "Сегодня".	18.20 Х/ф "Синичка 5". (16+).	18.20 Х/ф "Синичка 5". (16+).	18.40 Т/с "Секретный фарватер". (12+).
12:50	«Удивительные горы»	19.45 Телеигра "Поле чудес". (16+).	17.30 "60 минут". (12+).	16.45 "ДНК". (16+).	00.15 Д/ф "Верну любимого". (16+).	00.15 Д/ф "Верну любимого". (16+).	22.00 "Здравствуйте, товарищи!" (16+).
13:10	«Молодежный дрефт»	21.00 "Время".	20.00 "Вести".	17.55 "Жди меня". (12+).	01.45 "Тест на отцовство".	01.45 "Тест на отцовство".	23.00 "Музыка+.". (12+).
13:45	«Круглый стол» 12+	21.45 "Голос. Дети".	21.30 Х/ф "Экипаж". (6+).	19.00 "Сегодня".	03.25 "Давой разведемся!"	03.25 "Давой разведемся!"	00.00 Х/ф "Львиная доля". (16+).
14:30	Время новостей Дагестана	23.15 Х/ф "Золушка". (16+).	00.15 Х/ф "Легенда и 17". (6+).	20.00 Т/с "Безоснов". (16+).	04.15 "По делам несовершеннолетних". (16+).	04.15 "По делам несовершеннолетних". (16+).	01.55 Х/ф "Если враг не сдастся..." (12+).
15:30	«Выходные на колесах»	01.00 "Подкаст.Лаб". (16+).	02.35 Х/ф "Красавец и чудовище". (12+).	22.00 Т/с "Чужая стая". (16+).	05.05 "6 кадров". (16+).	05.05 "6 кадров". (16+).	03.15 Д/ф "Еж против свастик". (12+).

киш, 21-январь		ПЕРВЫЙ	РОССИЯ 1	НТВ	ДОМАШНИЙ	ТВ-ЦЕНТР	ЗВЕЗДА
РГВК		06.00 "Доброе утро." Суббота. (12+).	05.00 "Утро России". Суббота.	04.50 Т/с "Станция". (16+).	06.30 Мелодрама "Искушение". (16+).	05.35 Х/ф "Баловень судьбы". (12+).	06.10 Х/ф "Царевич Проша"
07:00,08.30	Время новостей Дагестана	09.00 "Умницы и умники". (12+).	08.00 "Вести". Местное время.	07.25 "Смотр".	08.45 Мелодрама "Трое в лабиринте". (16+).	07.15 "Православная энциклопедия". (6+).	08.00 Новости дня. (16+).
07:20,14.55	Передача на кумыкском языке 12+	09.45 "Слово пастыря".	08.20 Местное время. Суббота.	08.00 "Сегодня".	11.05 Т/с "Любовь Веры", 1-8 с. (16+).	09.15 Х/ф "Китайская бабушка". (12+).	08.15 "Марш-бросок. Охота на "Охотника".
08:00	Мультфильм 0+	10.00 Новости.	08.35 "По секрету всему свету".	08.20 "Поедем, поедим!"	19.00 Т/с "Ветреный", 124 с. (Турция). (16+).	09.40 Х/ф "Китайская бабушка". (12+).	09.35 Х/ф "Волга-Волга".
08:55	Х/ф «Анискин и Фантомас» 12+	10.15 "ПроУют".	09.00 "Формула еды". (12+).	10.00 "Сегодня".	19.45 Т/с "Ветреный", 125 с. (Турция). (16+).	11.30 "События". (16+).	11.45 "Легенды музыки".
11:30	«Мой малыш» в прямом эфире	11.10 "Поехали!" (12+).	09.25 "Платеро на одного".	10.20 "Главная дорога". (16+).	21.20 Т/с "Ветреный", 126 с. (Турция). (16+).	09.15 Х/ф "Барышня-крестьянка".	12.10 "Легенды кино". (12+).
12:05	«Время есты» 0+	12.00 Новости.	10.10 "Сто к одному".	11.00 "Живая еда с С. Малоземовым". (12+).	21.50 Т/с "Ветреный", 127 с. (Турция). (16+).	11.30 "События". (16+).	13.00 Новости дня. (16+).
12:35	Международный фестиваль народной песни «Добровидение»	12.15 "Ладога. Нити жизни". (12+).	11.00 "Вести".	12.00 "Квартирный вопрос".	02.05 Т/с "Любовь Веры". (16+).	11.45 Х/ф "Света сует". (6+).	13.15 "Время героев". (16+).
15:35	«Подробности» 0+	13.15 Т/с "Ладога". (16+).	11.40 "Доктор Мясников". (12+).	13.00 "Научное исследование С. Малоземова".	05.15 "6 кадров". (16+).	13.25 Х/ф "Поездка за счастьем". (12+).	13.35 "Главный день". "Северный полюс-1 и Иван Паланкин". (16+).
16:30	Время новостей Дагестана	17.10 "Угадай мелодию", 20 лет спустя. (12+).	12.45 Т/с "Теорема Пифагора". (16+).	15.00 "Своя игра".	05.30 Детектив "Семейная тайна". (16+).	14.30 "События". (16+).	15.10 "Не факт!" (12+).
16:50	Дагестанское кино. Х/ф «Мой Дагестан. Исповедь» 16+	18.00 Вечерние новости.	17.00 "Вести".	16.00 "Сегодня".	02.05 Т/с "Любовь Веры". (16+).	14.45 Х/ф "Поездка за счастьем". (12+).	15.35 Д/с "Война миров".
18:25	Д/ф «Подарок Ленину» 12+	18.20 "Горячий лед". Кубок Первого канала по фигурному катанию 2023. Прямой эфир.	18.00 "Привет, Андрей!" (12+).	16.20 "ЧП. Расследование".	05.15 "6 кадров". (16+).	17.30 Х/ф "Прошлое умеет ждать". (12+).	16.25,18.30 Д/с "На острие прорыва. Саперы особого назначения".
18:45	Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсар» 12+	21.00 "Время".	20.00 "Вести".	17.00 "Следствие вели..."	05.30 Детектив "Семейная тайна". (16+).	21.00 "Постскриптум".	18.00 Новости дня. (16+).
		21.35 "Сегодня вечером". (16+).	21.00 Х/ф "Место силы". (12+).	19.00 "Центральное телевидение". (16+).		22.05 "Право знать!" (16+).	20.10 Д/с "Афганистан. Неизвестная война инженерных войск". (16+).
		23.15 Х/ф "Трое". (16+).	04.10 Х/ф "Я подарю тебе любовь". (12+).	20.20 "Ты не поверишь!"		23.20 "События". (16+).	23.05 Х/ф "Найти и обезвредить". (16+).
		01.30 "Подкаст.Лаб". (16+).		21.20 "Секрет на миллион". "ДНК" Анны Козючки.		00.10 "Деявность. Точка".	00.35 Д/ф "Герой 115". (16+).
				23.25 "Международная пирамида". (16+).		00.50 "Бай-Байден". (16+).	01.50 Х/ф "Забудьте слово "смерть". (12+).
				00.05 "Квартирник. НТВ у Маргулиса". Григорий Лепс. (16+).		01.20 "Хватит слушать!" (16+).	
				01.40 Т/с "Бомбила. Продолжение". (16+).		01.45 Д/ф "Звезды легкого поведения". (16+).	
						02.25 Д/ф "Дамские негодники". (16+).	

гьяд, 22-январь		ПЕРВЫЙ	РОССИЯ 1	НТВ	ДОМАШНИЙ	ТВ-ЦЕНТР	ЗВЕЗДА
РГВК		05.10,06.10 Х/ф "Гусарская баллада". (12+).	06.15 Х/ф "Жена по совместительству". (16+).	04.50 Т/с "Станция". (16+).	06.30 Детектив "Семейная тайна". (16+).	05.45 Х/ф "Света сует". (6+).	06.00 Т/с "Секретный фарватер". (12+).
07:00	Время новостей Дагестана	06.00,10.00,12.00 Новости	08.00 Местное время. Воскресенье.	06.30 "Центральное телевидение". (16+).	09.00 Комедия "Долгожданная любовь". (16+).	07.10 Х/ф "Парижские тайны". (6+).	09.00 Новости недели с Ю. Подкопеевым. (16+).
07:20	Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсар» 12+	06.55 "Играй, гармонь любимая!" (12+).	08.35 "Когда все дома с Тимуром Кизяковым".	08.00 "Сегодня".	10.55 Мелодрама "Игра в дочку-матери". (16+).	09.05 "Здоровый смысл".	09.25 "Служу России".
08:00	«Мой малыш» 12+	07.40 "Часовой". (12+).	09.25 "Утренняя почта с Николаем Басковым".	08.20 "У нас выигрывают!"	14.55 Мелодрама "Карта памяти". (16+).	09.35 Х/ф "Реставратор".	09.55 "Военная приемка".
08:30	Время новостей Дагестана	08.15 "Здоровье". (16+).	10.10 "Сто к одному".	10.00 "Сегодня".	19.00 Т/с "Ветреный", 128 с. (Турция). (16+).	11.45 "Петровка, 38". (16+).	10.45 "Скрытые угрозы".
08:55	Х/ф «Максим Перелюца» 0+	09.20 "Менталион". Национальная лотерея. (12+).	11.00 "Вести".	11.00 "Чудо техники". (12+).	19.45 Т/с "Ветреный", 129 с. (Турция). (16+).	11.55 Х/ф "Черный принц".	11.30 "Код доступа". (12+).
10:40	«Ульяна спросит» 0+	09.40 "Непутевые заметки".	11.40 "Большие перемены".	13.00 "Наш ПотребНадзор". (16+).	21.20 Т/с "Ветреный", 130 с. (Турция). (16+).	13.50 "Москва резиновая".	12.20 "Легенды армии".
11:30	«Городская среда» 12+	10.15 "Жизнь своих". (12+).	12.45 Т/с "Теорема Пифагора". (16+).	14.05 "Однажды". (16+).	21.50 Т/с "Ветреный", 131 с. (Турция). (16+).	15.00 "Что бы это значило?" (12+).	13.05 "Специальный репортаж". (16+).
11:55	«Культурный код» 0+	11.10 "Повара на колесах".	17.00 "Вести".	15.00 "Своя игра".	22.35 Мелодрама "Где живет Надежда?" (16+).	16.50 Х/ф "Муж в хорошие руки". (12+).	14.00 Х/ф "Марш-бросок. Охота на "Охотника".
12:30	«Полный газ» 0+	12.15 "Видели видео?"	18.00 "Песни от всей души". (12+).	16.00 "Сегодня".	02.05 Т/с "Любовь Веры". (16+).	18.55 Х/ф "Исправленному верить". (12+).	18.00 Главное с О. Беловой. (16+).
12:45	«Арт-клуб» 0+	14.00 Х/ф "Броненосец "Потемкин". (12+).	20.00 "Вести недели".	18.00 "Следствие вели..."	05.10 Комедия "Долгожданная любовь". (16+).	22.55 Х/ф "Исправленному верить. Паутина".	19.45 Д/с "Легенды советского сыска". (16+).
13:10	Ток-шоу «Общественный интерес» 12+	15.45 Александр Ширвиндт. "Две бесконечности".	22.00 "Москва. Кремль. Путин".	19.00 "Итоги недели".		00.30 "События". (16+).	23.00 "Детисов". (12+).
14:25	«Мир Вашему дому» 12+	17.00 "Горячий лед".	22.40 "Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым". (12+).	20.20 "Звезды сошлись".		00.45 Х/ф "Исправленному верить. Паутина". (12+).	23.45 Х/ф "Вторжение". (12+).
		18.00 Вечерние новости.	01.30 Х/ф "Женит". (16+).	21.50 "Основано на реальных событиях". Шура показывает зубы. (16+).		02.20 "Петровка, 38". (16+).	01.30 Х/ф "Найти и обезвредить". (16+).
		19.00 "Горячий лед".	03.10 Х/ф "Жена по совместительству". (16+).	02.35 Т/с "Бомбила. Продолжение". (16+).		02.35 Х/ф "Хрустальная лувушка". (12+).	02.55 Д/с "Зафронтовые разведчики". (16+).
		22.35 Х/ф "Контейнер". (16+).				05.30 "Московская неделя".	
		23.35 "Подкаст.Лаб". (16+).					

КУЛЬТУРА 16-22-ЯНВАРДАЛДИ		АРБЕ	ХЕМИС	ЖУЬМЯ	КИШ	ГЬЯД	РАДИО
ИСЛЕН		10.00, 15.00, 19.30, 23.30	06.30,07.00,08.30,10.00,15.00,19.30,23.30	06.30,07.00,08.30,10.00,15.00,19.30,23.30	06.30	06.30	ИСЛЕН
Новости культуры.		Новости культуры.	Новости культуры.	Новости культуры.	Павел Филонов "Предательство Иуды".	07.20 М/ф: "Королева Зубная щетка"	11.10. Вести «Дагестан»
06.35	"Пешком..." Особняки Морозовых.	Профилактика.	06.35	06.35	07.05	08.35	11.30. Радиоспектакль
07.05	Невский ковчег.	10.15	07.05	07.05	08.30	10.10	САЛАСА
07.35	Д/ф "Новые люди Переславля и окрестностей".	10.15	07.05	07.35	10.05	11.05	11.10. Вести «Дагестан»
08.30	Х/ф "Рожденная революцией"	11.10	07.35	08.20	10.40	12.55	11.30. «Актуально».
10.15	"Наблюдатель".	11.50	08.20	10.20	12.05	13.25	АРБЕ
11.10	XX век.	12.20	08.25	11.50	13.05	14.05	11.10. Вести «Дагестан»
12.20,22.15	Х/ф "Михайло Ломоносов". "От недр своих".	13.35	08.35	12.20	13.45	15.00	11.30. Встречи в студии.
13.35	Д/ф "Уфа. Особняк Елены Паносовой-Моалло".	15.05	09.25	13.35	14.15	17.15	ХЕМИС
14.05	Линия жизни. Д. Лысенков.	15.20	10.15	14.15	14.50	17.45	11.10. Вести «Дагестан»
15.05	Новости. Подробно. Арт.	15.50	11.10	15.05	16.00	18.35	11.30. Время и молодежь.
15.20	Д/ф "Восточный экспресс. Поезд, изменивший историю".	16.35	12.10	15.20	16.15	19.30	ЖУЬМЯ
16.20	Цвет времени. Анри Матисс.	17.00	12.20	16.50	17.00	20.10	11.10. Вести «Дагестан»
16.35	Х/ф "Рожденная революцией"	18.00	12.20	17.30	19.00	21.40	11.25. Голос Ислама
18.10	Мастера мировой концертной сцены.	19.00	12.20	19.00	19.45	23.10	11.45. Концерт.
19.00	"К.Станиславский. После "Моей жизни в искусстве", ч. 1.	20.05	12.20	19.45	20.40	00.50	КИШ
19.45	Главная роль.	20.30	13.30	20.00	01.30	01.40	13.10. Итоги недели.
20.05	"Правила жизни".	20.45	14.15	20.30	02.25		ГЬЯД
20.30	"Спокойной ночи, малыши!"	21.30	14.45	21.25			10.10. Соколенок.
20.45	Искусственный отбор.	22.30	15.45	22.30			
21.30	"Белая студия".	23.50	16.30	23.50			
23.50	Д/ф "Ты шагай, Спартакиада!"	00.30	18.10	00.30			
00.30	Д/ф "Алексей Ляпунов. Лицо дворянского происхождения".	01.10	19.00	01.10			
		01.30	19.45	01.30			
		02.05	20.05	02.05			
		02.30	20.30	02.30			
		03.00	21.30	03.00			
		03.30	22.30	03.30			
		04.00	23.50	04.00			
		04.30	00.50	04.30			

Программа гъзаурайди - Насима ВЕЛИБЕГОВА

Дин

Аллагъдин

сифетриз (къетIен лишанриз) ва Адан гуърчег тIварариз талукъ чешнелу къайдаяр

Ямин МЕГЪАМЕДОВ,
диндин алим

(Эвел - 2022-йисан - 49-51, 2023-йисан 1-нумрайра)

Къуръанда лагъанва (21-сура, 22-аят, мана): "Эгер анра (цавара ва чилел) Аллагъдилай гъейри (маса) илагъияр авайтIа (абур идара ийизвай), (а чIаууз) абур къведбурни, къайдадай акъатна, (низам) чIур жедай. Бес, (лап) пак я (ва михъи я) Аллагъ - Аршдин Рабби, абур (Адаз) гузвай сифетрикай (Адакай лугъузвай шикдикай)".

Адаз "мумкин шейэр", яни хъун мумкин тир ва тахъун мумкин тир шейэр чизва. Ам я Вири Чидайди - вини дережадин (цаварин) алемарни, агъа дережадин (чилин) алемарни. Адан чирвал авачир са чкани (маканни) ва са заманани авач. Адаз "гъайб крар" ва ачух крар, загъирар ва батинар, ашаради ва чинебанди чизва.

27. "Аль-Халикъ" - Халикъ (Халкъдайди). Ам авай къван вири шейэр, алемар халкънавайди я. Ада абур арадал гъана ва Вичин камаллувилелди абуроз - дуъз гъал, Вичин гъикметдай суретар гана. Адан а зурба гъал давам жезва!

28. "Аль-Халлакъ" - Гзаф Халкъдайди. Ам авай къван вири шейэр, каинатар халкънавай, абур арадал гъана, Вичин камаллувилелди абуроз дуъз къурулуш ганвай Зурба Халикъ я. Адан а зурба гъал давам жезва!

29. "Ар-Раъфу" - Лап Мергъаматлуди (Вичин бендейрин язух къведайди, Мила йимди). Адаз зурба регъимлувал, мергъаматлувал, къенивал ава. И дуъньядинни Эхиратдин хийирарни няметар Адан регъимрин эсеррикай я.

30. "Ар-Рагъману" - Рагъман (Мергъаматлуди). Адаз зурба регъимлувал, мергъаматлувал, хъсанвилер авунин сифет, мердвал ава ва абуркай Ада Вичи халкънавай затIаризни ганва. И дуъньядинни Эхиратдин хийирар, няметар, багъишар, хушбахтвилер Адан регъимрин эсеррикай я.

31. "Ар-Рагъиму" - Гзаф Регъимлуди. Адаз зурба регъимлувал, мергъаматлувал, хъсанвилер авунин сифет, жумартлувал ава ва абуркай Ада Вичи халкънавай затIаризни ганва. И дуъньядинни Эхиратдин няметарни сувабар Адан регъимрин эсеррикай я.

32. "Ар-Раззакъу" - (Виридаз) Ризкъи Гузвайди. Ада Вичин бендейриз гузвай ризкъи къве жуъре я: 1) Умумиди. Ам халкънавай вири затIарив абуроз яшайишди герек тир игътияж авай шейэр агъкарун. 2) Хасди (къетIенди). Ам и дуъньядани Эхиратда менфятлу ва давам ризкъи я, вични расулдилай (Аллагъдин салават ва салам хъуй вичиз) ракъурнава. Вичин нубатда амни къве жуъре ава: 1) Рикерин ризкъи - имандалди, гъахъдин чирвилералди ва абурон гъакъикъатралди. Дугъриданни, риклер адахъ муъгтеж я. 2) Беденрин ризкъи - гъалал рузидалди.

33. "Ар-Рагъибу" - Гуъзчивалзавайди. Адаз хурара вуч чуънухнаватIа, гъар са чанди (касди) вуч къазанмишзаватIа хабар ава. Ада абур вири хуъзва ва гуъгуънай эвез худа. Ада вири халкънавай затIар хуъзва, идара ийизва ва абурал гуъзчивалзава - лап тамам теъгерда. Ада Вичин бендейрин гъалар ахтармишзава ва кхъизва.

34. "Ас-Саламу" - Саламатди (нукъсанрикай, синихрикай, Адан тамамвилиз аксивалдай вири гъаларикай михъиди). Ам Вичин затда, Сифетра, крара гъар са нукъсандикайни кимивиликай саламат я. Ам гъакни вири патарихъай ва вири гъисабрай гъакъикъи саламатди я. Ам юлдаш (лаб) хъуникай, велед хъуникай, барабарди ва ухшарди хъуникай, шерик хъуникай... са-

ламат ва михъи я. Ам вири жигъетрай саламатди, михъиди, тамамди я.

35. "Ас-Самигу" - Вири Ванер Къвезвайди. Адан "ван атуни гъиссди" вири ванер элкъурна къунва. Адаз цаварани, чилелни лап чинебан, лап яваш тир сесеринни кваз ван къвезва. Ам патал ванер-сесер какахъзавач, вири сесер гуя са ван хъиз ачухдиз къвезва. Адакай чIаларикай гъич са чIални чуънух хъанвач. Адаз мукъвал алайдини, яргъа авайдини, сир тирдини, ачухдини - вири сад хъиз я! Месела, сура "аль-Мужадилагъ" атайла: "Дугъриданни, Аллагъдиз вичин гуъульун гъакъиндай вавай (вичин фикирар лугъуз) меслят къачузвай ва Аллагъдиз шикаят ийизвай (а лапан) гафарин ван хъанва. Аллагъдиз гъакни куъ (къведан) сада-садаз гузвай жавабрин ванни атана. Гъакъикъатда, Аллагъ ван къведайди, вири аквадайди я!".

Айишади (Аллагъ рази хъурай вичелай) лагъана: "Ам вири сесер элкъурна къунвай Вичин "ван атуни гъиссди" Лап Берекатлу (Тарифлу) я. Дугъриданни, Аллагъдин расулдин (Аллагъдин салават ва салам хъуй вичиз) патав вичин гуъульун гъакъиндай шикаят ийизвай дигеъгли атана ва зун гъа гуъуржеда къерехдихъ ацукънавай. (Зун мукъвал алайтIани), заз а дигеъглидин бязи гафарин ван къвезвачир (а гафар закай чуънух тир), амма Аллагъ-Таалади (авудна) ракъурна аят: "Дугъриданни, Аллагъдиз вичин гуъульун гъакъиндай вавай (вичин фикирар лугъуз) меслят къачузвай ва Аллагъдиз шикаят ийизвай (а лапан) гафарин ван хъанва..."

Адан "ван атун" къве жуъре ава: 1) Вири ванерин-сесерин: загъир ва батин, чуънух ва ачух - тамамвилелди вири ванер къвезва. 2) Жаваб гунин ван атун - тIалабзавайбуруз, дуъа ийизвайбуруз, ялварзавайбуруз, ибадатзавайбуруз. Дугъриданни, ада абуроз жавабарни гузва, сувабарни. Мисал яз, капIзавай касди лугъузвай "самигIа Аллагъу лиман гъамидагъ" келимадихъ "жаваб гана Ада..." мана ава.

36. "Аш-Шакиру" - Шукур Ийидайди. Ам Адан рекъе (Вич патал) чалишмиш хъайибурон зегъметар (сая) квадар (зайи) тийидайди ва абурай зурба сувабар гудайди я. Адан патав бендеди сидкъидай (ихласдиз) ва Пайгъамбардин (Аллагъдин салават ва салам хъуй вичиз) рекъиз табийдаказ авур амал эсиллагъ квахъдач.

37. "Аш-Шакуру" - Гзаф Шукурлуди (Разивал Ийидайди; Чухсагъул лугъудайди). Ам Вич патал чалишмиш хъайибурон саяи квадар тавуна, абурай зурба сувабар гудайди я. Адан патав бендеди сидкъидай (ихласдиз) ва Пайгъамбардин (Аллагъдин салават ва салам хъуй вичиз) рекъиз табийдаказ авур амал эсиллагъ квахъдач.

38. "Аш-Шагъиду" - Шагъидвалдайди (Шагъид). Ам вири шейэр аквазвайди, абуркай хабар авайди, вири ван къвезвайди я. Ам Вичин бендейри ийизвай ачух ва чинебан амалрал, ниятрал, сирерал шагъидвалзавайди я.

39. "Ас-Самаду" - Лап Тамамди, Вичиз вири муъгтеж Тирди. Ам вири халкънавай затIар, агъузвилелди ва муъгтежвилелди, Вичихъ къаст ийизвайди, чалишмиш жезвайди я. Ам тамам сифетар авайди я. Ам вири бендеяр чпин игътияжра Вичихъ чалишмиш жезвайди я.

40. "Аль-Галиму" - Вири Чидайди. Ам Вичин чирвилери вири шейэр элкъурна къунвайди я. Ам вини дережадин (цаварин) алемарни ва агъа дережадин (чилин) алемарни - Вири Чидайди я. Адан чирвал авачир са чкани (маканни) ва са заманани авач. Адаз "гъайб крар" ва ачух крар, загъирар ва батинар, ашаради ва чуънухди - вири чизва.

(КъатIама)

Диндин месэлайриз талукъ суалар пайда хъайитIа, ватцапдин 8-989-653-42-35 нумрадиз кхъихъ.

Спорт

Нетижаяр къуна

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Цийи йисан вилик квай юкъуз СтIал Сулейман райондин спортдин, туризмдин ва жегъилрин крарин рекъай комитетди 2022-йисан нетижаяр къуниз талукъарнавай мярекат шад гъалара киле тухвана. Идакай чаз райадминистрациядин пресс-куллугъди хабар гана. Райондин образованидин управленидин ва кулгурадин отделдин куъмекни галаз тешкилнавай и мярекат райадминистрациядин килин заместитель Заур Къагъриманова алукъзавай Цийи йис тебрик авунин келимайралди ачухна.

Ада къейд авурвал, райондин администрация, спорт вилик тухунихъ ва сагълам умуър кечирмишунихъ элкъурнавай вири крара куъмек гуз гъазур я. "Бедендиз, руъгъдизни ахлакъдиз сагълам инсан тербияламышун гъа виликдайни, исятдани чун патал важиблу месэлаяр я", - лагъана ада.

Спортсменрин ва абурон тренерин тIварарихъ чими келимаяр райондин спортдин, туризмдин ва жегъилрин крарин рекъай комитетдин директор Чингиз Абдулмежидова, образованидин управленидин начальник Гуъсейн Шихбабаева, азаддаказ къуршар къунай ДЮСШ-дин директор Абдулна-

сир Мирзекеримова ва масабурни лагъана. Азаддаказ къуршар къунай дуъньядин чемпион Шамил Мамедован лентиниз къачунвай тебрикдин спортдин рекъе агалкъунар хъун алхиззавай келимайри жегъил спортсменрин руъгъ хкажайдал шак алач.

Адет тирвал, гуъгуънлай мярекат шад гъалара давам хъхъана. Амни Агъа СтIалрин СОШ-дин яратмишунардай коллективди спортдин къуъл тамамарналди башламышна. ЦТКНР-дин артистри - Омар Меликова ва Зугъраб Мегъамедова райондин тIвар гуъндур дережадиз хкажзавай ксар чпин патай тебрикна ва манияр лагъана.

Мярекатдин сергъятра аваз спортда, келунинни тербиядин, насигъатчивилин ва гуъгуълудаказ кIвалахунин хилера тафаватлу хъайи ксарив шабагъар вахкана. ИкI, райондин спортдин, туризмдин ва жегъилрин крарин рекъай комитетдин тIварунихъай 30 тренердиз-муаллимдиз, ДЮСШ-рин 4 директордиз, тербиядин кIвалах тухунин рекъай абурон заместителриз, умуни образованидин школайрин старший вожатыйриз, 15 волонтердиз ва ДЮСШ-ра вердишвилер къачузвай 75 спортсмендиз чухсагъулдин грамотаяр ва пулдин пишкешар гана. Абурон арада яргъал йисара райондин спорткомитетдин киле аквазай, алай вахтунда Агъа СтIалрин хуруун советдин везифаяр тамамарзавай Надир Эфендиевни авай.

Сагълам беден ва руъгъ

2023-йисан 1-далай 8-январдалди, Вирироссияда хъиз, Къурагъ райондани гъар йисуз киле тухун адетдиз элкъвенвай спортдин ва сагъламлилин декада тешкилна. Им неинки гзаф инсанри иштиракдай спортдинни сагъламвал мягъкемардай серенжемар тешкилунихъ, гъак вири хизанди санлай ял ягъунихъ элкъурнавай цийи жуърени я...

Райадминистрациядин пресс-куллугъди хабар гузвайвал, Къурагъ района спортдин ва сагъламлилин декададин сергъятра аваз гъар йисуз жуъреба-жуъре мярекатар тешкилзава. Ци лагъайтIа, баскетболдай итимрин арада акважунар киле тухун къетIнавай. Ана 6 командадик кваз 60-далай виниз ксари иштиракна.

Тамам 4 юкъуз давам хъайи къизгъин къугъунрин нетижаяда "ДЮСШ" - 1, "Тияр" - 2 ва "Къурагъ" команда 3-кадиз лайихлу хъана.

Къурагъ райондин физкультурардин ва жегъилрин крарин рекъай отделдин начальник Рамиз Рамазанова акважунра иштираккай ва гъалибвал къазанмишай ксар тебрикна, алукънавай йисуз спортдин рекъе еке агалкъунар хъана кIанивилин келимаяр лагъана. КIвенкIвечи чкаяр къур вири командайриз медалар, грамотаяр ва пишкешар, 1-чка къур командадизни, адет тирвал, кубок гана. Виридалайни хъсандиз къугъунай Замир Абдуллаев, Эдгар Халикъов, Гуълмегъамед Азизов, Эдгар Алибегов акважунрин тешкилатчийрин патай къилдин пишкешариз лайихлу хъана.

"Лезги газетда" диндин пак кхъинар жезва. Гъавиллай ам чиркин чкайрал гадарун къадагъа я.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информациядин ва печатдин агентство

367018, Махачкъала, Насрутдинован пр., 1 "а"

КЪБИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГЪИМОВ
(+78722) 66-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪБИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ
К. Н. ФЕРЗАЛИЕВ
66-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЪ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ
66-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГЪИМОВ
66-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
66-00-63

КУЛЬТУРАДИН ВА ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
66-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА
66-00-57

БУХГАЛТЕРИЯ
66-00-62

КАССА
66-00-56

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА
ВЕРСТКА ИЙЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА
НУМРАДИН РЕДАКТОР
Ж. САИДОВА

Газет йиса 52 сеферда ақъатзава Газет алакъадин, информационный технологийрин ва массовый коммуникацийрин хиле гуъзчивал авунин рекъай Федеральний къуллугъдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2019-йисан 22-апрелдиз регистрація авуна.

Регистрациядин нумра ПИ № ТУ 05-00420
Макъалаяр редакцияди туьклуб хъийизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкьвена вахузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикрар сад тахъун мумкин я. Газетда чап авун патал теклифнавай матери- алра гъанвай делирлин дуъзвили ва керчек- вилин патахъай жавабдарвал авторрин чпин хиве гъатзава.

РЕДАКЦИЯДИН ВА ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала, Насрутдинован проспекта, 1 "а". Печатдин къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - ПП200
Зур йисан - ПП171

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00
Чап ийиз вахкана - 18.00

Газет "Издательство" "Лотос"
ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала, Пушкинан куъче, 6.

Тираж 7303

Илишандик къвай материалар гъакъидихъ чапзавайбуру я.

12+ - Икъван яшар хъанвайбуру къелрай

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты "Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БНК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Мубаракрай, шаир!

И йикъара эдебиятдин "Российский писатель" сайтда (ам Урусатдин писателрин Союздин медиа-ресурс я) 2022-йисуз уьлкведин дережада аваз писателрин арада къиле тухвай конкурсдин нетижаяр къуна. Изданиди хабар гузвайвал, конкурсдиз са агъурдалай гзаф къвалахар рекъе тунвай.

Шад жедай кар ам я хъи, "Позиция" номинацияда Дагъустандин халкъдин шаир **Арбен КЪАРДАШ** гъалиб хъана. Адан "Ответ запоздавшему фантазёру" твар алай макъала виридалайни хъсанди яз гъисабна.

Къейд ийин хъи, и макъалада шаирди вири дуъньядиз машгъур классик Низами Генжевидин биографиядин са акъван малум тушир чинар ахтармишнава ва чехи шаирдин бинедихъ лезги дувулар авайди субутна.

Рикел хкин, Арбен Къардашан "Ответ запоздавшему фантазёру" макъала "Литературный

Азербайджан" журналдин 2021-йисан 11-нумрадиз акъатай Азербайджандин профессор Низами Тагисойан "Инсинуации вокруг происхождения и принадлежности Низами Гянджеви к азербайджанской литературе" макъаладиз гъанвай жаваб я.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди Арбен Къардашаз и агалкъун риклин сидкъидай мубаракзава ва адахъ яратмишунрин рекъе мадни чехи гъалибвилер хъана кланзава. Лайихлу гъалибвал я.

Куъчейра къир цана

Цийи йисан вилик Докъузпара районда къве куъчеда къир цана акъалтарна. Ихтилат Усугъчайдин Гъажи Абдурагъимован тварунихъ галай (900 кв. м.) ва Цийи Къаракъуредин Эмирбег-гъажи Велибеован тварунихъ галай (2500 кв. м.) куъчейрикай физва.

Муниципалитетдин администрациядин пресс-къуллугъди хабар гузвайвал, а куъчейра къир тамамдиз ваъ, абурун бязи паяра цанва. Идалайни гъейри, республикадин метлеб авай шегъре рекъелай Усугъчайдин юкъван мектебдиз физвай рехъни авадин авунва. Гила мектебдизни аялрин бахчадиз физвай вишералди инсанривай къир цанвай куъчеда къекъезез жезва. Аваданлувили квалахар рекъерин фондунин такъатрихъ тамарнава. Пудратчи кархана "Райавтодор" тир.

Шешел ни авудрай?

Фазила АБАСОВА

Кефчибеган кар-кеспи, месел яргъи хъана, манийриз яб гуз, кеф хкудун я. Гъиниз клантлани алад къвалахиз, Кефчибегаз къвалах тийидай виш багъна жагъида. Къвалахиз ам гъисабна къиле тедидай къван шегъера хъана: санай мекъи я, санай общежитие беъемди тушир, санай сменаириз фена кланзавай, санай, шейэр ялиз, вич гъамбал туш, санайни юлдашар къачагъар тир лугъуз хтана... Эхирни хуьре амукъдайвал хъана. Хуьрени вири гъазурна эцигнавайди туш эхир. Хуьре яшайиш малкъара, верч-цициб, багъ-бустан галачиз фикирдиз гъиз жедач. Майишат кутун четин кар туш. Амма адахъ гелкъуьн? Алай вахтунда нехирар амайди туш. Экуьнахъ ахъаяй гъайванар нянрихъ, санани акъваз тавуна, элкьвена хквезва, на лугъуди, абур дуъньядин гъаларин гъавурдава. Нехирбанар авайла, гъайванар йифиз чуьлда акъваздай. Хтун тавур маларин иесири, гъинай клантлани хкваш лугъуз, нехирбандин гъенелай алатдачир. И патахъай малар авайбуруз гила регъят хъанва,

гаф авач. Амма абуроз хуьтлуьн алаф гъазурна кланзава эхир: веъер яна, къватна, туьквера туна, гъенел хкана, клунтлара хтун, гатузни гъаятда хуьзвай данайриз веъ гъун, цулар ми хъун. И крар садни Кефчибегак акатнач. Верч-цицибни - гъакла. Цицибрин гуьгуьна тахъайтла, икъва са шумуд гъиниз физватлани къил акъатдач. Икни къиле фидач.

Гила Кефчибеге къил гъикл хуьрай? Дидедин наразивал масад я. Адан гуьнтлуьни Кефчибег "тлуьна" куьтягъзава. Ятлани ам вичин "репертуардай" эъкечзавач.

Са юкъуз факъир дидедай меселай къарагъиз хъанач. Юкъ хкажиз жезмач лугъуз, ада хциз шел-хвал ийизва.

Кефчибегани хълагъзава:

- Зай акъатай къван "гъалатлар", шешелда туна, сивни илисна кутлунна, заз гуьнтл гуз, а шешел клулаз яна къекъезвай ваз ви юкъ дуьз амукъна кланзавани? А шешел клулай авуда, килиг, ви юкъ гъикл дуьз хъжедатла.

- Я бала, завай а шешел авудиз жезвайди тиртла, за ам клула къадайни мегер?! Ам зи клулаз вуна хкажнава. Ахвудунни ви буржарикай я.

Яд агакънава

Чи мухбир

Ахцегърин хуьре, Мукътадир Айдунбеован тварунихъ галай куъчеда, тарихда сифте яз, 1 километри 900 метрдин мензилдиз хъвадай цин турба тухвана акъалтарнава. Идакай Ахцегъ райондин администрациядин телеграм-каналди хабар гузва.

Чешмеди къейдзавайвал, муниципалитетдин администрациядин килевайбуру къабулнавай серенжемрин нетижада ви-

ликдай цин патахъай къитвал авай куъчеда яшамаш жезвай агъалирин къвалерив гила хъсан еридин яд агакънава.

"Чкадин жемиятдин яшайишдин шартлар къулайбуру авунин къайгъуйрик къай Ахцегъ райондин килевайбуруз агъалири сагърай лугъузва.

Амма идалди авадин авунин къвалахар акъалтарнава. Вилик

мадни гзаф къвалахар кума", - къейднава муниципалитетдин администрациядин пресс-къуллугъдин малуматда.

Малумат

Алатай йисан эхирра Махачкъалада цийи "Лезги-урус гафарган" чапдай акъатнавайдакай чна газетдай хабар ганай.

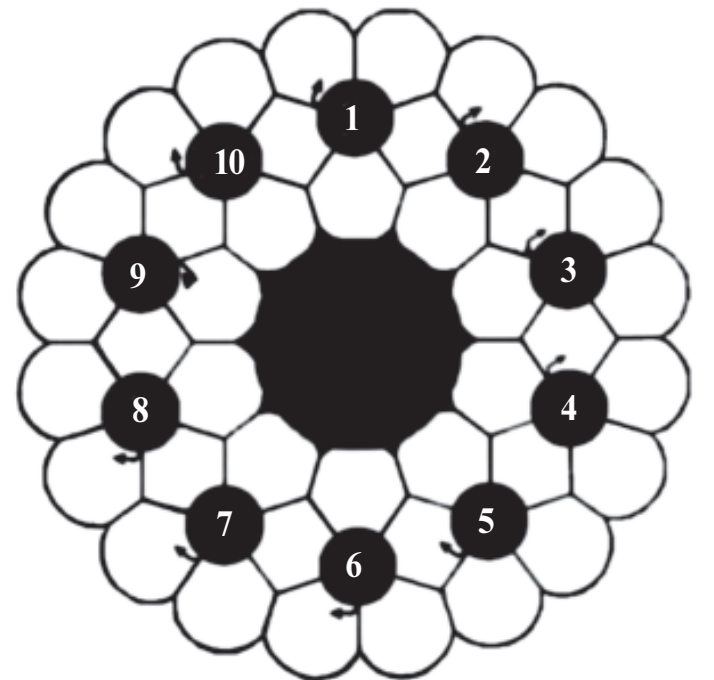
500 экзemplардин тираж аваз акъатнавай цийи гафарганда 30 агъурдав агакъна гафар гъатнава. Ам Махачкъалада Россиядин илимрин академиядин Дагъустандин ахтармишунрин федеральный центрадай (М.Гъажиеван тварунихъ галай куъче, 45-нумрадиз дарамат) маса къачуз жеда. Маса гузвай къимет - 1500 манат.

* * *

Алатай йисан эхирра чапдай акъатай ктабрин арада "Етим Эмин: цувай куз тахъай цларар" ктабни ава. Адан автор Мансур Куьреви я. И ктаб "Лезги газетдин" редакциядай маса къачуз жеда. Маса гузвай къимет - 300 манат.

Кроссворд (5 гъарф)

Туьклуьрайди - Магъад МЕГЪДИЕВ

1. Дагъустандин вацл. 2. "Диде ва дагълар" повестдин автордин твар. 3. Машгъур манидар Алагъярован твар. 4. Гъафтедин йикъарикай сад. 5. Европада яргъивилел гъалтайла 4-чкадал алай вацл. 6. Драмадин эсердин паярикай сад. 7. Салан майва. 8. Серин чка. 9. Африкадин уьлкве. 10. Къве касдин ва я терефрин арада жезвай меслят.

"ЛГ"-дин 1-нумрадиз акъатай кроссворддин жавабар:

1. Къадагъа. 2. Пайгар. 3. Намерд. 4. Шабалт. 5. Суьрсет. 6. Туьрема. 7. Канбар. 8. Макъсад. 9. Гуьрчег. 10. Суьгъбет. 11. Тарлан. 12. Чарчар. 13. Урукул. 14. Яралуг. 15. Туртур. 16. Луткун. 17. Небет. 18. Шефтел.

Мегъарамдухуьруьн райондин Гилийрин хуьруьн администрацияди ва вири жемиятди, Урусатдин Яракълу Къуватри Украинада къиле тухузвай дяведин махсус серенжемда
Ибрагъим Османович ОСМАНОВ
къегъалвилелди телеф хуьнихъ галаз алакълу яз, аскердин хизандиз, вири мукъва-килийриз, дериндай хажалат члуьналди, башсагълугъвал гузва.